ר׳ הערצעלע מיוחס

אדער

יעקעלע בעל-עגלה

לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט עפילאג אונ 8 בילדער

פאן

משה ריכטער אין לעמבערג.

פערלאג פאן מונק עט ראטה, בוכהאנדלונג אין לעמבערג.

פאדגורזע תרס״ג
דרוק פאן ש. ל. דייטשער.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

288

אין אונזערע בוכהאנדלונג זינד פֿאררָאטהיג דיעזע **טהעאטער טעקסטע**

אַ 60 העללער.

אָסתרקע; אריאל אַקוסטו; בלימעלע אָדער דיא פערלע פאָן ווארשויא; בוסתנאי; בר כּכבא; דיא באבע מיט דעם איניקעל; דיא ביידען קונע לעמעל; דאָקטאָר אַלמעסאַדע; דוד אין דער וויסטע; הערצעלע מיוחס; יוליוס צעזאר; דער יודישער פריץ; דיא כשוף מאכערין; לא תחמוד; מכירת יוסף (2 טהיילע); מליץ יושר ר' יאָזעלמאן; משיח'ס צייטען; סערקעלע אדער דיא פאלשע יאהרצייט; עקדת יצחק; קאָקעטען דאמען; קבצנזאהן אונ הונגערמאן; קעניג אחשורוש; שולמית; זשידאווקא; דיא שפאנישע אינקוויזיציאָן.

K. h.	
1.—	דיא טאקסע (אַבראמאָוויטץ) . . . . .
1.—	דער פריזיוו (אבראמאָוויטץ) . . . . .
1.—	קעניג הורדוס (דר. לאנדויא) . . . . .
—.30	שמענדריג מיט דיא כלה . . . . . .
—.30	דיא יודען . . . .
—.40	עתליהו אדער די קרענונג פון קעניג יואש . . .

דעמנעכסט ערשיינען דיעזע טעקסטע:

דוד'ס פידעלע; דיא איינגעמויערטע פרויא, ברײנדל קאזאק; ניע-בע ניע-מע ניע-קוקעריקו; משה חיים אלם געמיינדעריאטה; אויך דאס בעריהמטע היסטארישע ווערק „חרם דרבינו גרשם".

Munk & Roth, Buchhandlung in Lemberg, Kasimirgasse Nr. 16.

…ENBOGEN,
BOOKSELLER
66 Canal St., New York.

ר' הערצעלע מיוחס

אדער

יעקעלע בעל-עגלה

לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט עפילאג אונ 8 בילדער

פאן

משה ריכטער
אין לעמבערג.

מוזיק פאן יאראחאווסקי אוים נעוויארק.

(ארט דער האנדלונג גאליציען).

פאדגארזע תרס"ג
פערלאג פאן מונק עט ראטה, בוכהאנדלונג, לעמבערג.
דרוק פאן ש. ל. דייטשער.

REB HERZELE MEJICHES

Verlag von Munk & Roth, Buchhandlung, Lemberg.
Druck von S. L. Deutscher, Podgórze.
1903.

FROM THE INCOME OF THE
JOE AND EMILY LOWE FOUNDATION
BOOK FUND FOR JUDAICA

משה רוכטער.
Hegedüs.

הָאכְגֶעעֶהרְטֶע לֶעזֶער!

אַיין הַקְדָמָה אִיז שׁוֹין הַיינְט נִישְׁט מָאדֶערְן. אִיבֶּערְהוֹיפְּט אוֹיף אַ זְשַׁארְגָאן וֶוערְק. דֶען וָואס אִיז דֶען דִיא גַאנְצֶע הַקְדָמָה? דִיא גַאנְצֶע הַקְדָמָה אִיז נָאר צוּלִיעבּ אַ רָב וָואס מֶען וִויל עֶר זָאל אוֹיף דֶעם חִיבּוּר גֶעבֶּען אַיין הַסְכָּמָה, — אוּנ אַיין הַסְכָּמָה אוֹיף מַיין הֶערְצֶעלֶע מְיוּחָס — דַארְף אִיךְ נִישְׁט פוּנ׳ם רָב. אוּנ דָאס פּוּבְּלִיקוּם הָאט מִיר שׁוֹין לֶענְגְסְט זַייעֶר הַסְכָּמָה גֶעגֶעבֶּען. דֶען וִויא אַ טְהֶעאַטֶער דִירֶעקְטָאר הָאט נָאר מַיין הֶערְצֶעלֶע מְיוּחָס גֶעשְׁפִּיעלְט הָאבֶּען זַייא בַּייא זַייעֶר קַאסֶע גֶע־שְׁפִּירְט דִי הַסְכָּמָה — נָאר אַזוֹי וִויא אִיהְר גֶעעֶהרְטֶע לֶעזֶער הָאבֶּען שׁוֹין מַיין וֶוערְק דוּרְכְגֶעלֶעזֶען אוּנ אֶפְשַׁר אִיז נָאךְ אַייךְ נִישְׁט בֶּעקַאנְט אַז אִיךְ דֶערְזֶעלְבֶּער בִּין דֶער פֶערְפַאסֶער פוּן „משֶׁה חַיִּים אַלְס גֶעמֵיינְדֶערַאטְה”, אוּנ דֶעם זוּמֶער הָאבּ אִיךְ עֶס צוּם עֶרְשְׁטֶען מָאל אוֹיפְגֶעפִיהְרְט אוֹיף דֶער יוּדִישֶׁער לֶעמְבֶּערְגֶער בִּיהְנֶע בַּיים גֶע־עֶהרְטֶען הֶערְר דִירֶעקְטָאר י. ב. גִימְפֶּעל. אוּנ גְרַאדֶע צוּם עֶרְשְׁטֶען מָאל שְׁפִּיעלֶען הָאבּ אִיךְ דִיא עֶהרֶע גֶעהַאט צוּ הָאבֶּען אַלְס גַאסְט דֶעם הָאכְוָואהְלְגֶעבָּארֶענֶען רֶעצֶענְזָאר פוּן גְרוֹיס חֶעלְם. אוּנ צוּלִיעבּ אִיהם נֶעם אִיךְ מִיר אַבִּיסֶעל צַייט חָאטְשִׁי עֶס אִיז אַפִילוּ נִישְׁט כְּדַאי זִיךְ מִיט אִיהְם דִיא צַייט צוּ פַארְבְּרֶענְגֶען. נָאר עֶס אִיז גְרַאדֶע הַיינְט עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, שְׁטֵעה אִיךְ אוּנ קְלֶער צוּ וֶועמֶען נֶעמְט מֶען זִיךְ, לָאז זַיין צוּם חֶעלִימֶער קְרִיטִיקֶער ** דֶער גֶעעֶהרְטֶער הֶערְר קְרִיטִיקֶער שְׁרַייבְּט זִיךְ זַיין פֶּעלִיטָאן אִין יוּדִישֶׁען וָואכֶענְבְּלַאט, עֶרְשֵׁיינְט יֶעדֶען פְרַייטָאג אִין סְטַאנִיסְלוֹי (דאַכְט זִיךְ מִיר אַז דָאס בְּקֶעטֶעלֶע אִיז שׁוֹין נִפְטָר בְּשֵׁם טוֹב) מִיט אַ טִיטֶעל „דָאס

לֶעמְבֶּערְגֶער יוּדִישֶׁע בְּרֶעטֶעל" — גִיט זִיךְ אַ רֶעצֶענְזָאר פוּן גְרוֹיס חֶעלִים אַ צֶעלָאז מִיט אַזַא לָשׁוֹן: רֵאשִׁית גֶעהְט עֶר פָּארְשְׁטֶעלֶען דֶעם פֶּערְפַאסֶער כְּדֶרֶךְ כָּל הָרֶענְצֶענְזֶענְטֶען — אַז מֶען וִויל קְרִיטִיזִירֶען אַ שְׁטִיק מוּז מֶען בֶּעשְׁרַייבֶּען דֶעם פֶּערְפַאסֶערְס צוּרָה אוּנ מַלְבּוּשִׁים וִויא אִין אַ רַייזֶעפַּאס — אַ שְׁוַוארְצֶער פְּרַאק מִיט גַאנְצֶע הוֹיזֶען. אִיהְר זֶענְט גֶערֶעכְט גְנֶעדִיגֶער הֶערְר קְרִיטִיקֶער. אַיין עַוְלָה, וִויא קוּמְט עֶס עֶפִּים צוּ אַ יוּדִישֶׁען פֶּערְפַאסֶער גַאנְצֶע הוֹיזֶען? פַארְגֶענְפֶער אִיךְ מִיךְ פַאר אַייךְ, אַז דִיא גַאנְצֶע הוֹיזֶען זֶענֶען נִישְׁט פוּן מַיין דִיכְטֶערַייא, נָאר אִיךְ הָאבּ נָאךְ אַ מִסְחָר, אִיךְ הַאנְדֶעל מִיט אַזֶעלְכֶע וָואס אִיהְר זָענְט *). דַאן דִיא קְרִיטִיק אִיבֶּער דֶעם שְׁטִיק — אַ שְׁטִיק מִיט גֶעזַאנְג אוּנ טַאנְץ מִיטְ'ן בֶּעלִיעבְּטֶען קָאמִיקֶער — אָה דָאס אִיז עֶר אֶפְשַׁר גֶערֶעכְט דֶער הֶערְר פוּן גְרוֹיס חֶעלִים. נָאךְ וָואס טוֹיג דֶער קָאמִיקֶער? דָאס פּוּבְּלִיקוּם זָאל לַאכֶען? דָאס אִיז נִישְׁט נֵייטִיג, אַדְרַבָּא וַוייזְט אִיהְר מִיר הֶערְר קְרִיטִיקֶער אַ סוֹנֶץ אוּנ בְּרֶענְגְט אַ גוּט וֶוערְק, אַ גוּטֶע טְרַאגֶעדִיעֶ — אוּנ לָאזְט דֶעם קָאמִיקֶער שְׁלָאפֶען אִין דֶער הַיים, אוּנ דָא זָאל שְׁפִּיעלֶען אַייעֶרְם אַ בֶּערִיהְמְט מַייסְטֶער וֶוערְק, אַלַא שֶׁעקְסְפִּיר — דַאכְט זִיךְ מִיר אַז אִיהְר אַלֵיין אַלְס פֶּערְפַאסֶער וָואלְט אַרוּם גֶעלָאפֶען צְוִוישֶׁען פּוּבְּלִיקוּם אוּנ גֶעשְׁרִיגֶען מַיינֶע לִיעבֶּע מֶענְשֶׁען זִיצְט נָאךְ, וַוארְטְס אוֹיס דֶער פִיעֶרְטֶער אַקְט אִיז וָואס עֶרְהַאבֶּען, וִויא דֶער לִיעבְּהָאבֶּער קוּמְט אוּנ טְרֶעפְט זַיין כַּלָה דֶערְפְרוֹירֶען אִין שְׁנֶעע וָואס עֶר הָאט זִיא גֶעהַייסֶען וַוארְטֶען. אוּנ עֶר פַאר צַעַר חַאפְּט אַרוֹיס אַ רֶעוָואלְוֶוער אוּנ דֶערְשִׁיסְט זִיךְ. אוּנ וִויא זַיין מַאטֶע דֶערְהֶערְט דֶעם שָׁאס לוֹיפְט עֶר אַרוֹיס זֶעהֶען וָואס אִיז גֶעשֶׁעהְן טְרֶעפְט עֶר זֵייא בֵּיידֶע טוֹיט, אוּנ וַוייסְט אַז דוּרְךְ זַיין עַקְשָׁנוּת אִיז דָאס גֶעקוּמֶען. טְרֶעפְט אִיהְם דֶער שְׁלַאק נֶעבֶּען זֵיי. בְּרֶענְגְט מֶען זֵיי אַלֶע דְרַיי אַרַיין דֶען טוֹידְט אִיי שְׁטוּב אַרַיין, — דֶערְפוּן וֶוערְט גֶעוָואהְר דֶער כַּלָה'ס מַאטֶע אוּנ קוּמְט אִין גְרוֹיס פֶּערְצְוֵוייפְלוּנְג אַהֶער צוּ לוֹיפֶען אוּנ דֶערְזֶעהְט דִיא גַאנְצֶע חֲתוּנָה, וֶוערְט עֶר אוֹיפְ'ן אָרְט מְשׁוּגָע אוּנ חַאפְּט דֶעם חָתָן'ס מַאמֶע וָואס זִיא זִיצְט אוּנ בֶּעקְלָאגְט נֶעבַאךְ

*) דֶער מְחַבֵּר אִיז אַיין אָקְסֶען־סוֹחֵר אוֹיךְ.

דִיא קָרְבָּנוֹת, קוּמְט מְחוּתֶּנֶת'טֶע טַאנְצֶען אוֹיף אוּנְזֶערֶע קִינְדֶערְס חֲתוּנָה. — וָואלְט אִיהְר אַלְס פֶּערְפַאסֶער גֶעחַאפְּט פוּן אוּנְזֶער לִיעבֶּען פּוּבְּלִיקוּם אַז מְשׁוּגָע זָאלְט אִיהְר וֶוערֶען, פְּלוּצִים אִיךְ בִּין אַ יוּד אוּנ וִויל נָאךְ דֶער גַאנְצֶער וָואךְ אָבְּהָארֶעוֶוען פוּן יָגוֹן וַאֲנָחָה אַבִּיסֶעל מִיךְ גֶעהְן אוּנְטֶערְהַאלְטֶען בְּרֶענְגְט עֶר מִיר 4 טוּיטֶע מִיט מְשׁוּגָענֶע מִיט אֵל מָלֵא רַחֲמִים'ס אוֹיף דֶער פִילֶער וָואךְ. אַז אַיין אֵל מָלֵא רַחֲמִים זָאל מֶען אַייךְ שׁוֹין מַאכֶען, אַז אִיךְ גֶעה אִין טֶעאַטֶער אַרַיין זָאגְט משֶׁה מִיט דֶער משֶׁה'כֶע, וְוִיל אִיךְ לַאכֶען, אוּנ צוּם וֵויינֶען הָאבּ אִיךְ גֶענוּג אִין דֶער הֵיים תְּחִינוֹת מִיט רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם'ס אוּנ בָּתֵּי מֶדְרָשִׁים מִיט שׁוּהְלֶען גֶענוּג. הַכְּלָל פֶערְשְׁטֶעהְט אִיהְר מִיךְ הֶערְר קְרִיטִיקֶער מוּז מֶען דֶעם בֶּעלִיעבְּטֶען קָאמִיקֶער מִיט גֶעזַאנְג אוּנ טַאנְץ הָאבֶּען. אוּנ גֶעגֶען אַייעֶר קְרִיטִיק הֶערְר חָעלִימֶער קְרִיטִיקֶער, וָואס פְּלוּצִים גֶעהְט אַ רָב מַתִּיר זַיין אַיין עֲגוּנָה וַוייל דֶער פֶערְפַאסֶער הֵייסְט אִיהְם, מוּז אִיךְ אַייךְ זָאגֶען אַז אִיהְר זָענְט אִין דִיא קְלֵיינֶע אוֹתִיוֹת שְׁטוּמְפִּיג אִין דֶער עִבְרִי, דָאס הֵייסְט פְּרָאסְט אוֹיף יוּדִישׁ אַ גְרָאבֶּער יוּנְג. גֶעהְט נָאךְ אַמָאל צוּם שְׁטִיק נָאר נֶעמְט אַייךְ מִיט אַ קֶענֶער, וָועט עֶר אַייךְ זָאגֶען, אַז אַייגֶער פָּאהְרְט אוֹיף אַ שִׁיף אוּנ וֶוערְט אוֹיף דֶער שִׁיף קְרַאנְק אוּנ שְׁטַארְבְּט אוֹיף דֶער שִׁיף, אוּנ דֶער שִׁיפְס־קַאפִּיטַאן גִיט אַרוֹיס אַ צֵייגְנִיס מִיט אַיין אוֹיסְצוּג דֶער שִׁיפְס־לִיסְטֶע אַז עֶר עֶר אִיז גֶעשְׁטָארְבֶּען, בְּלַייבְּט דָאס וַוייבּ פוּן דֶעם נִפְטָר נִישְׁט קֵיין עֲגוּנָה. דֶען לוּיט נָאךְ אַייעֶר גְרָאבֶּען־יוּנְגֶעשֶׁען מֵיינוּנְג, וְוִיא אִיהְר הָאט מִיךְ פֶערְשְׁטַאנֶען, אַז בֵּייא אַזַא פַאל זָאל דִיא אַלְמָנָה בְּלַייבֶּען אַיין עֲגוּנָה, וָואלְטֶען אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים גֶעוֶועזֶען גֶעמַאכְט אַ תִּיקוּן אַז וָוער עֶס פָּאהְרְט אוֹיף אַ שִׁיף מֵעֵבֶר לַיָּם דַארְף אִיבֶּערְלָאזֶען דֶעם וַוייבּ אַ תְּנַאי גֶט וַוייל מָאמֶער שְׁטַארְבְּט עֶר כְּמוֹת כָּל אָדָם זָאל דָאס וַוייבּ נִישְׁט בְּלַייבֶּען אַיין עֲגוּנָה. — אוּנ וַוייטֶער גֶעגֶען אַייעֶרֶע רֶעשְׁט פְּלוּישֶׁעֶרַייעֶן אַרְט מִיךְ שׁוֹין נִישְׁט, וָוארֶען אִיהְר זָענְט דָאךְ אַ וַדַּאי אוֹיךְ אַ יוּד, אוּנ אַ יֶעדֶער יוּד קָאן בֶּעסֶער. אַדְּרַבָּא בְּרֶענְגְט עֶפִּיס גוּטְס לְפִי אַייעֶר שֵׂכֶל אַ גוּט שְׁטִיק אָהְן דֶעם קָאמִיקֶער אוּנ צֵייגְט עֶפִּיס לְפִי אַייעֶר שֵׂכֶל דֶעם פּוּבְּלִיקוּם נֵייעֶס, וֶועל אִיךְ אַייךְ שְׁרַייבֶּען אִין אַלֶע בְּלֶעטֶער אַיין עֶרְקְלֶערוּנְג חָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי מִיטְ'ן קָאמִיקֶער,

קוּמְט זֶעהְט אַ שְׁטִיק פוּן דֶעם „חֶעלִימֶער רֶעצֶענְזָאר“ אָהְן דֶעם קָאמִיֶקעֶר, אוּנ עֶס שְׁפִּיעלְט שׁוֹין הַיינְט צוּם דְרִיטֶען מָאל מִיט אַיין אוֹיסְפֶּערְקוֹיפְטֶעס הוֹיז. אִיךְ אַז אִיךְ שְׁרַייבּ בֶּערֶעכֶען אִיךְ דָאס פּוּבְּלִיקוּם, אוּנ בִּין גִישְׁט קֵיין חִיוּב צוּ זַיין אַ נָבִיא אַז עֶס אִיז דָא אַ חֶעלִימֶער חָכָם אִין טֶעאַטֶער מִיט אַ קָאפּ פוּן לוֹיטֶער חֶעלִים.

דֶער פֶּערְפַאסֶער.

פֶּערְזָאנֶען.

ר׳ הָערְצָעלֶע מִיהלְשְׁטֵיין — איין רייכער האָלצהענדלער.

רַייזָעלֶע — זיינע פרויא.

אַייזִיקֶעל — זייער זאָהן.

רִבְקַה׳לֶע — זיינע פרויא.

הָערְשֶׁעלֶע — זייער זאָהן (קינד).

חַיים יוֹאל — זייער דיענער.

חַוָה לֵאָה — איינע דיענסט שפּעטער זיינע פרויא.

יָעקֶעלֶע — איין בעל־עגלה.

טַאבֶּעלֶע — זיינע טאכטער.

לִיבְקֶע — איהרע שטיעפמוטטער.

מִיכל — איין שדכן.

מֶענְדֶעל — איין יוד.

יודען, ווייבער, סדר געסט.

(צווישען 3־טען אונד 4 אקט איזט איין צייטרוים פון 8 יאהרע).

(אָרט דער האנדלונג גאליציען).

I. אַקְט

(בייא יעקעלע איין אַרם צימער, איין אָפֿען, איין געשיער שראנק, סאמאוואר חאמעט)

(ליבקע שטעהט אונ בלאזט אין סאמאוואר).

ליבקע: פּוּ פּוּ פּוּ. אוֹי אַ מַאן מִיט אַ טֶעכְטֶערִיל הָאבּ אִיךְ מִיר מִשְׁטֵיינְס גֶעזָאגְט. (בלאזט פו פו פו) זִיא טְהוּט נִישְׁט קֵיין הַאנְד אִין קַאלְט וַואסֶער נָאר שְׁטְרִיקֶען אוּנ דְרֶעהֶען אוּנ שְׁטֶעפֶּען אוּנ נֶעהֶען. (בלאזט פו פו) אַ מוֹיד זָאל נִישְׁט וִויסֶען מֶען דַארְף אַ סַאמָאוַואר אוֹיפְשְׁטֶעלֶען אוּנ נָאךְ עֶפִּיס צוּ טְהוּן אִין שְׁטוּבּ, אַבִּי זִיא וַוייסְט... (בלאזט פו פו) נָאר לָאמִיךְ נִישְׁט רֶעדֶען, אִיהְר פָּאטֶער גְלוֹיבְּט זִיךְ נִישְׁט אַז אִיךְ זָאג אִיהְם, זָאלְסְט וִויסֶען יֶעקֶעל אַז דִיא מוֹיד גֶעפֶעלְט מִיר נִישְׁט, זָאגְט עֶר מִיר רֶעד נִישְׁט וָוארוּם מֶען וֶועט זָאגֶען אַז דוּא בִּיזְט אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע, נוּא אוּנ אַז אִיךְ בִּין אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע? אוּנ אִיךְ זֶעה אַז אַייזִיקֶעל קוּמְט אַרַיין וֶוערְט זִיא רוֹיט, פֶערְכְלַאמְט אוּנ וַוייסְט שׁוֹין נִיט וָואס זִיא נֶעהְט אוּנ וָואס זִיא שְׁטְרִיקְט, נָאר לָאמִיךְ נִישְׁט רֶעדֶען (בלאזט פו פו פו) קֶען מֶען דֶען זָאגֶען אַייזִיקֶעל קוּם נִישְׁט? אַז זַייא וֶועלֶען אוּנְזֶער גַאנְצֶע שְׁטִיצֶע, אוּנְזֶער פַּרְנָסָה, אוּנ וַוייטֶער טְרַאכְט אִיךְ מִיר... אִיבְּרִיגֶענְס לָאמִיךְ נִישְׁט רֶעדֶען, (בלאזט פו פו) לָאז זִיא זִיךְ פֶערְדְרֶעהֶען דֶעם קָאפְּף, אַ פְרֶעמְד שְׁוַוארְץ יָאהְר...

(אויפטריט חוה לאה)

ליבקע: חַאפְּט דִיךְ דֶער רוּחַ. (צו איהר מיט דיא הענד)

חוה לאה: וֶועמֶען מִיךְ? פַאר וָואס?

ליבקע: נַיין נִישְׁט דִיךְ, נָאר לָאמִיךְ נִישְׁט רֶעדֶען.

חוה לאה: זֶעה נָאר דוּא שְׁטֶעלְסְט אוֹיף דֶעם סַאמָאוַואר פַאר וָואס נִישְׁט דֶעם קְלֵיינֶעם? — לִיבְּקֶע אַ יָא מִיר הָאבֶּען בֵּיידֶע אֵיין קוּק, אִיךְ וַויים פַאר וָואס דוּא ווילְסְט נִישְׁט רֶעדֶען, אִיךְ אַלֵיין וִויל אוֹיךְ נִישְׁט רֶעדֶען, רֶעדֶען מִיר בֵּיידֶע נִישְׁט, אִיךְ וֶועל בֶּעסֶער אַרוֹיסְשְׁטֶעלֶען דֶעם סַאמָאוַואר וֶועט עֶר זִיךְ בֶּעסֶער צוּ זְשַׁארֶען. (אב מיט'ן סאמאוואר)

(אויפּטריט טאבעלע מיט ארבייט)

ליבקע: גוט מָארְגֶען פְרֵיילַיין, שְׁטִיקֶען אוּנ דְרֶעהֶען שְׁטֶעפֶּען אוּנ נֶעהֶען דָאס וֶועסְט דוּא נִשְׁט פֶּערְשְׁפֶּעטִינְגֶען, אַ מוֹיד זָאל נִיט ווִיסֶען אַ סַאמָאוַואר אוֹיפְצוּשְׁטֶעלֶען, אַ שְׁטוּב אוֹיסְצוּקֶעהְרֶען.

טאבעלע: אוּנ וָואס טְהוּט דֶען חַאנְטְשַׁאלֶע? וִויא גֶעהְט דָאךְ בֶּאֱמֶת אַרוּם לֶעדִיג, נִשְׁט קֵיין אַרְבֵּייט אִין שְׁטוּבּ, אוּנ נִשְׁט קֵיין אַרְבֵּייט צוּ הֶעלְפֶען דֶעם טַאטֶען צוּ דֶער פַּרְנָסָה.

ליבקע: וָואס? מַיין חַאנְטְשַׁאלֶע זָאל אַרְבֵּייטֶען, צוּ הֶעלְפֶּען דַיין טַאטֶען צוּ דֶער פַּרְנָסָה? וֶוער אִיז דָאס עֶפִּים חַאנְטְשַׁאלֶע, דוּא פֶּערְגֶעסְט אַז וִויא אִיז מַיין קִינְד, אִיז נָאךְ וֶועניג וָואס אִיךְ הָאבּ צוּ מְהוּן זָאל וִויא נָאךְ אוֹיךְ אַרְבֵּייטֶען? דָאס וֶועסְט דוּא בַּייא מִיר נִשְׁט דֶערְלֶעבֶּען!

טאבעלע: אַ וַודְאי אַז מֶען הָאט אַ מַאמֶע וִויא זָאל קֶענֶען זָאגֶען מַיין קִינְד אַ וַודְאי אִיז בֶּעסֶער.

ליבקע: זָאג נָאר פְרֵיילָאךְ ווִילְסְט דִיךְ שׁוֹין מִיט מִיר אוֹיסְטַעֲנֶה׳ן? (מען הערט יעקעלע מיט דיא פערד) אָט גֶעהְט שׁוֹין דָער טַאטֶע דַיינֶער וֶועל אִיךְ מִיךְ שׁוֹין מִיט אִיהְם אוֹיסְטַעֲנֶה׳ן.

(אויפּטריט יעקעל)

יעהעל: בְּרְרְרְר. אוֹי אִיז הַיינְט אַ פְּרָאסְט אַז עֶר בְּרֶעכְט בֵּיינֶער! נָאךְ אַ גְלִיק וָואס מֶען דַארְף הַיינְט בַּיי נַאכְט נִשְׁט פָאהרֶען מִיט גֶעהִילְץ צוּם וַואסֶער, עֶרְשְׁט מָאנְטָאג, רֵאשִׁית אִיז הַיינְט גוּט קַאלְט, וְהַשֵּׁנִית דַארְף מֶען הַיינְט זַיין בַּייא אַייזִיקֶעל אוֹיף דִיא תְּנָאִים, מֶען וֶועט אַ וַודְאי דָארְט אוֹיף זַיין דִיא גַאנְצֶע נַאכְט... לִיבְּקֶע! ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיט רֵייזֶעלֶע הָאבֶּען אוּנְז גֶעלָאזְט בֶּעטֶען אוֹיף דִיא תְּנָאִים. טְרֶעף וָואס אִיךְ הָאבּ זֵייא גֶעזָאגְט? אַז זֵייא זָאלֶען דִיךְ שִׁיקֶען עֶקְסְטְרֶע בֶּעטֶען, וֶועלֶען זֵייא שִׁיקֶען אִיז גוּט, אַז נִשְׁט וֶועל אִיךְ אַלֵיין גֶעהְן אוּנ דוּא וֶועסְט בְּלֵייבֶּען אִין דֶער הֵיים.

ליבקע: נֵיין נִשְׁט אַזוֹי, וֶועלֶען זֵייא מִיךְ שִׁיקֶען עֶקְסְטְרֶע בֶּעטֶען וֶועלֶען מִיר בֵּיידֶע גֶעהְן, אַז נִשְׁט וֶועסְט דוּא גֶעהְן אוּנ אִיךְ וֶועל אוֹיךְ גֶעהְן, וָואס הֵייסְט אִיךְ וֶועל נִשְׁט זַיין בַּייא אַייזִיקֶעל אוֹיף דִיא תְּנָאִים? אוּנ וֶוען מֶען וַוארְפְט מִיךְ 10 מָאל אַרוֹיס, קוּם אִיךְ דֶען דָאס עֶלְפְטֶע מָאל

נִישְׁט אַרַיין? אִיךְ וֶועל נִישְׁט זַיין בַּייא אַייזִיקֶעל אוֹיף דִיא תְּנָאִים.

(קוקט פֿעסט אויף טאבעלע).

טאבעלע: טַאטֶענְיוּא וֶועסְט דוּא טְרִינְקֶען טְהֶעע? –

יעקעל: טְהֶעע? יָא גִים אָן, נָאר מִיט מִילֶעךְ.

טאבעלע: וֶעהְסְט דוּא טַאטֶע לֶעבֶּען וָואס אַ זִיווּג אִיז, פוּן וֶוען אָן מֶען רֶעדְט אַייזִיקְלֶען דֶעם שִׁידוּךְ מִיטְ'ן רָבְ'ס טָאכְטֶער אוּנ וִויא פִּיעל מָאל עֶס הָאט שׁוֹין גֶעוָאלְט צוּ נִישְׁט וֶוערֶען אוּנ דָאךְ אִיז הַיינְט תְּנָאִים.

(גיט איהם טהעע).

ליבקע: אוּנ דוּא גֶעה נִישְׁט אַוֶועק וַוייל אִיךְ וִויל וָאלְסְט מִיךְ פֶּערְקֶעמֶען אוֹיף אַייזִיקֶעלְס תְּנָאִים.

טאבעלע: אוֹי.... (אַב)

ליבקע: נוּא מַיין הַארְצֶעדִיקֶער מַאן, אַ יָא דוּא שְׁרַייסְט רֶעד נִישְׁט, נוּא וֶוער אִיז גֶערֶעכְט? דוּא הָאסְט גֶעהֶערְט דֶעם אוֹי? דוּא וָאלְסְט גֶעוֶוען הֶערֶען וִויא זִיא הָאט מִיר דָא גֶעגֶעבֶּען, וַוייסְט יֶעקֶעל וָואס זִיא הָאט מִיר גֶעזָאגְט? פַאר וָואס מַיְ'ן חַאנְטְשַׁאלֶע אַרְבֵּייט נִישְׁט?

יעקעל: טְהוּ מִיר צוּלִיעב לִיבְּקֶע לָאז זַיין שְׁטִיל, מַאךְ מִיר נִישְׁט קֵיין פוּלֶע וָואךְ אוּנ קֵיין לַייטִישׁ גֶעלֶעכְטֶער, דֶען וָואס וֶועט דִיא וֶועלְט זָאגֶען? אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע.

ליבקע: יָא אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע, אַז נִישְׁט גֶעבּוֹירֶען הָאט גֶעזָאלְט וֶוערֶען דֶער וָואס הָאט אוֹיסְגֶעטְרַאכְט אַז אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע אִיז שְׁלֶעכְט, אוּנ וָואס דִיא שְׁטִיעפְקִינְדֶער טְהוּן מוּז מֶען שְׁוַוייגֶען, וַוייל מֶען מוּז דָאךְ מוֹרָא הָאבֶּען דִיא וֶועלְט וֶועט זָאגֶען אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע. נָאר נַיין! אִיךְ וֶועל דֶערְפַאר נִישְׁט מוֹרָא הָאבֶּען, אִיךְ וִויל עֶס זָאל נֶעהְמֶען אַיין עֶק, אִיךְ וִויל דוּא וָאלְסְט מִיט אִיהְר מַאכֶען אַ סוֹף.

יעקעל: אוֹי לִיבְּקֶע, לִיבְּקֶע! וֶוען וֶועסְט דוּא שׁוֹין אַבִּיסֶעל גֶעזֶעצְטֶער וֶוערֶען? נִישְׁט אַזוֹי מִיטְ'ן קִידֶער וִויעדֶער, גִיבּ נָאר אַ קוּק דוּא הָאסְט מִיךְ שׁוֹין גְרוֹיא אוּנ אַלְט גֶעמַאכְט, אוֹי דֶער שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ, דֶער שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ, דֶער אִיז גָאר קֵיין מֶענְשׁ נִיט גֶעוֶוען נָאר טַאקִי אַ גְרוֹיסֶער חָכָם אוּנ אַ שְׁטַארְקֶער גִבּוֹר, אַז עֶר הָאט גֶעקֶענְט אוֹיסְהַאלְטֶען פוּן טוֹיזֶענְד וַוייבֶּער אוּנ צְווִישֶׁען זַייא אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען אַיינֶע אַ רֶעבְּטֶע.

ריבקע: איך זאג דיר איך וויל דיין מוסר ניט הערען און מיין קינד וועט ניט ליידען אזוי שווער און ביטער דורך דיין פאנע, מאך איך מיין קינד א קליידעל, וויל דיין אוצר אויך, קויף איך מיין חאנטשאלע א פאר שיך וויל דיין גדולה אויך, איך וויל דוא זאלסט מיר זאגען איין מאל פאר אלע מאל, ווען וועסט דוא זיא שוין אוועק שיקען דיענען צו אלדע שווארצע יאהר.

יעקעל: נו וואס זשע זאל איך טהון אז קיין געלד האב איך ניט איך זאל איהר קענען חתונה מאכען, און איין איינציג קינד אוועק שיקען דיענען אין דער פרעמד?...

ריבקע: יא דיענען שיק זיא, זיא איז א געזונטע מויד איין אייזערנע!... (גלעט איהם) יעקעלע לעבען, הארץ לעבען, דוא וועסט זעהן וויא געטרייא איך וועל דיר זיין, איך וועל דיר קריכען דורך דיא נעגעל, איך וועל קיין הויך ווארט נישט רעדען, אבי טרייב ארויס דיא שפין פון מיינע אויגען וועסט דוא זעהן קרוין מיינע מיר וועלען זיך לעבען שטיל און רוהיג מיט מיין קינד, ווער וועט אונז דען דערקוטשען, וועל איך מיין קינד עפים מאכען וועלען מיר ניט הערען קיין קולות און געוואלדעס. מיר אויך, פאר וואס מיר נישט? מיר וועלען פשוט ניט זעהען קיין טרעהר ביי א אונז אין שטוב.

יעקעל: ביזט טאקע געערעכט מיין געטרייא ווייב, נאר טאמער וואלט מעגליך געוועזען אז דיין קינד זאל געהן דיענען און מיר ביידע וועלען דא בלייבען מיט מיין קינד, דוא וועסט זעהן קרוין מיינע (גלעט זיא) וויא מיר וועלען זיך לעבען שטיל און רוהיג מיט מיין קינד דען ווער וועט אונז דען דערקוטשען? וועל איך מיין קינד עפים מאכען אדער קויפען וועלען מיר נישט הערען קיין קללות און געוואלדעס מיר אויך, פאר וואס מיר נישט? מיר וועלען פשוט נישט זעהען קיין טרעהר אין אונזער שטוב.

ריבקע: יעקעל ברענג מיך ניט אין כעס, און זיא זאלסט דוא ארויסיאגען צו אלדע רוחות.

יעקעל: איך זאל מיין קינד ארויסיאגען? איך זאל הארעוועס שווער און ביטער פון דיינעט וועגען און נאך וועגען איין פרעמד שווארץ יאהר? איך זאל ארויסיאגען מיין איינציג שטיקעל אוצר וואס איז מיר צוריק

גֶעבְּלִיבֶּען פוּן מַיין אֶמֶת גֶעטְרַייא הִינְדֶעלֶע און אַייךְ זָאל אִיךְ נָאךְ הַאלְטֶען אַ קְרוֹבָה אוֹיךְ? אִיז וֶועניג וָואס זִיא פְּלָאגְט זִיךְ אַזוֹי שְׁוֶוער און בִּיטֶער בַּייא אִיהְר אַרְבֵּייט און וָואס זִיא פֶערְדִיעֶנְט נֶעהְמְסְט דוּא בַּייא אִיהְר צוּ, וִוילְסְט דוּא נָאךְ אִיךְ זָאל זִיא שִׁיקֶען דִיעֶנֶען? יָא וַוייסְט דוּא וֶוען זִיא וֶועט גֶעהְן דִיעֶנֶען, וֶוען אִיהְר טַאטֶע וֶועט לִיעֶגֶען אי"ה דָארְט וִויא אִיהְר מַאמֶע לִיעגְט, אָבֶּער כָּל זְמַן אִיךְ לֶעבּ וֶועל אִיךְ הָארֶעוֶוען שְׁוֶוער און בִּיטֶער און אוֹיסְהַאלְטֶען מַיין קִינְד!

ריבקע: וָואס הָאסְט דוּא דִיךְ אַזוֹי צוּ יַאכְמֶעט? מֶען קָען דָאךְ מֵיינֶען אַז אִיךְ בִּין אַ פַאר'ן פֶּעקֶעלִיק קִינְד און אִיךְ קָען דִיר גָאר נִישְׁט עֶנְטְ-פֶערֶען? נָאר נִישְׁט אִיצְט אִיז דִיא צַייט זִיךְ אוֹיסְצוּטַאֶנֶה'ן, אִיךְ וֶועל שׁוֹין מַיין הַארְץ אוֹיסְלָאזֶען צוּ אִיהְר צוּ דַיין גְדוֹלָה, און דִיר זָאג אִיךְ אַז דוּא וֶועסְט זִיא נִישְׁט אַוֶועק שִׁיקֶען גֶעזוּנְדֶערְהֵייט וֶועסְט דוּא זִיא אַוֶועק שִׁיקֶען אַ הוֹרֵג. (קלאפט אין טיש אַב)

יעקעל: אַ הוֹרֵג, אַ הוֹרֵג! אוֹי הִינְדֶעלֶע, הִינְדֶעלֶע, דוּא בִּיזְט דִיר אָבְּגֶע-שְׁטָארְבֶּען, בָּרוּךְ דַיָין אֱמֶת, מִיר צוּגֶעוָוארְפֶען דֶעם קְלָאפָּאט נוּ הַאלְט דִיךְ יָעקֶעל, דוּא וַוייסְט גָאר נִישְׁט וִויא בִּיטֶער עֶס אִיז דַיין אֵיינְצִיג צְווַייגֶעלֶע און דַיין גֶעטְרַייעֶן מַאן, הֶע מֵתִים וַוייסֶען דָאךְ יָא עֶפִּים, און דוּא וַוייסְט דָאךְ יָא וִויא בִּיטֶער עֶס אִיז מִיר, — אָה אִיךְ וַוייס, בִּיזְט אַ וַדַאי בַּייז אוֹיף מִיר וָואס אִיךְ הָאבּ צוּם צְוַוייטֶען מָאל חֲתוּנָה גֶע-הַאט? נוּא וָואס הָאבּ אִיךְ גֶעזָאלְט טְהוּן? נִישְׁט גֶעזָאלְט חֲתוּנָה הָאבֶּען? אַז דוּא הָאסְט מִיךְ אִיבֶּערְגֶעלָאזְט אֵיינֶעם אַלֵיין מִיט אַ קְלֵיין קִינְד, וֶוער הָאט מִיר גֶעזָאלְט אָבְקָאכֶען אַ בִּיסֶעל אָנְבֵּייסֶען אֵיידֶער אִיךְ פָאהְר אַרוֹיס אִין וֶועג אַרֵיין? צִי וֶוער הָאט מִיר גֶעזָאלְט אָנְגְרֵייטֶען אַ בִּיסֶעל וַוארֶעמְס, אַ בִּיסֶעל וֶועמְשֶׁערֶע וֶוען אִיךְ קוּם צוּרִיק פוּן דֶעם וֶועג, מִיעֶד, פֶערְפְרוֹירֶען, אוֹיסְגֶעוַוייגְט און צֶערְבְּרָאכֶען, אַי אִיךְ הָאבּ נִישְׁט גֶעטְרָאפֶען? דָאס אִיז אַ הִימֶעלְזַאךְ, און אִין הִימֶעל בִּיזְטוּ דָאךְ גֶעוֶוען קְרִיהֶער פוּן מִיר, פַאר וָואסְזְשֶׁע בִּיזְט דוּא נִישְׁט גֶעקוּמֶען צוּ לוֹיפֶען צוּ מִיר מִיט אַ גֶעשְׁרֵייא, יָעקֶעל מַיין גֶעטְרַייעֶר מַאן ס'אִיז נִישְׁט פַאר דִיר? נוּר נַיין דוּא בִּיזְט נִיט שׁוּלְדִיג, וַוייל דֶער עֶרְשְׁטֶער זִיווּג אִיז מִן הַשָּׁמַיִם, און דֶער צְוַוייטֶער אִיז נָאךְ דֶעם מֶענְשֶׁעֶנְס גוּטֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים, און אַז אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קֵיין מַעֲשִׂים טוֹבִים דָאס וַוייס אִיךְ דָאךְ,

וָוארְען אִיךְ בִּין דָאךְ אַ בַּעַל עֲגָלָה, אוּן אִיז בִּיטְער צוּ זַיין אַ בַּעַל עֲגָלָה.

(אויפּטריט חיים יואל)

חיים יואל: אַ גוּטְע וָואךְ ר׳ יָעקעלֶע! ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיט רֵייזֶעלֶען הָאבֶּען אַייךְ מִיט לִיבְקֶען מִיט טַאבֶּעלֶען מִיט חַוָה לֵאָה׳ן מִיטְ׳ן גַאנְצֶען בְּנֵי בַּיִת גֶעלָאזְט בֶּעטֶען אוֹיף דִיא תְּנָאִים, אַייזִיקֶעל וֶוערְט אַ חָתָן, אַייזִיקֶעל וֶוערְט אַ חָתָן. (טאנצט)

יעקעל: אַ דִיר אַ שֶׁענֶעם דַאנְק, גֶעה זָאג אִיךְ קוּם בַּאלְד, אִיךְ גֶעה מִיךְ נָאר אִיבֶּערְטְהוּן דִיא שַׁבָּת׳דִיגֶע בֶּעקֶעשֶׁע מִיטְ׳ן יוֹם-טוֹבְ׳דִיגֶען קַאפָּאלַאטְשׁ.

חיים יואל: וִויא אִיז עֶרְגִיץ לִיבְקֶע? טַאבֶּעלֶע? חַוָה לֵאָה? וַוייל מֶען הָאט מִיר אָנְגֶעזָאגְט אִיךְ זָאל יֶעדֶען מְכַבֵּד זַיין מִיט אַיין עֶקְסְטֶערֶען כָּבוֹד אוּנ יֶעדֶען עֶקְסְטֶער בֶּעטֶען.

(אויפּטריט חוה לאה פּערפוצט)

יעקעל: אַט קוּמְט חַוָה לֵאָה, אוּנ אִיךְ גֶעה מִיךְ אִיבֶּערְטְהוּן אוּנ קוּם בַּאלְד. (אב)

חיים יואל: אוּי חַוָה לֵאָה וָואס הָאסְט דוּא דִיךְ עֶפִּים אַזוֹי פֶּערְפּוּצְט?

חוה לאה: וָואס הֵייסְט סְ׳אִיז דָאךְ הַיינְט אַייזִיקֶעלְס תְּנָאִים, גֶעהֶען מִיר הַיינְט אוֹיף דִיא תְּנָאִים.

חיים יואל: אֱמֶת, אֱמֶת. אַייזִיקֶעל וֶוערְט אַ חָתָן, אַייזִיקֶעל וֶוערְט אַ חָתָן. (טאנצט).

חוה לאה: וָואס אִיז אוֹיף דִיר דִיא גְדוֹלָה חַיִּים יוֹאֵל, וָואס פְרֶעהְסְט דוּא דִיךְ אַזוֹי?

חיים יואל: וָואס פֶערְשְׁטֶעהְסְט דוּא נִיט? אַז מֶען פְרֶעהְט זִיךְ אוֹיף יֶענֶעמְס שִׂמְחָה הֶעלְפְט גָאט אַז מֶען דֶערְלֶעבְט זִיךְ צוּ פְרֶעהֶען אוֹיף אַייגֶענֶע שִׂמְחוֹת.

חוה לאה: סְ׳אִיז נִישְׁט אֱמֶת. אִיךְ הָאבּ שׁוֹין נִיט אַזוֹי פִּיעל הָאר אִין קָאפּ וִויא פִּיעל מָאל אִיךְ הָאבּ שׁוֹין גֶעטַאנְצְט אוֹיף פְרֶעמְדֶע חֲתוּנוֹת אוּנ אוֹיף מַיין אַיינֶענֶער הָאבּ אִיךְ נָאךְ נִישְׁט דֶערְלֶעבְּט צוּ טַאנְצֶען.

חיים יואל: וֵוייסְט נִישְׁט פַאר וָואס חַוָה לֵאָה, הָאסְט דָאךְ גֶעמוּזְט וַוארְטֶען אוֹיף מִיךְ.

חוה לאה: וָואס זְשֶׁע חַיִים יוֹאֵל דוא ווִילְסְט אויך חֲתוּנָה הָאבֶּען?

חיים יואל: אִיךְ ווִיל שׁוֹין אֶפְשַׁר פון 3 ווָאכֶען.

חוה לאה: נוּא וֶועלֶען מִיר אַזוֹי טְהוּן, ווֶעלֶען מִיר אִיבֶּער אַכְט טָאג שַׁבָּת מַאכֶען דָאס אוֹיפְרוּפֶעכְץ, אונ ראֹש חוֹדֶשׁ ווֶעט זַיין דִיא חֲתוּנָה ווַייל 14 טָאג אִין חוֹדֶשׁ הָאט פֶּעסֶעלֶע חֲתוּנָה ווִיל זִיא אַז מִיר בֵּיידֶע זָאלֶען נֶעהְמֶען אוּנְטֶערְפִיהְרֶעכְץ.

חיים יואל: גוּט מִיר הָאבֶען חֲתוּנָה, נָאר אַיין זַאךְ הָאבּ אִיךְ נָאךְ נֶעטְהִיג צוּ ווִיסֶען אַיידֶער מִיר הָאבֶען חֲתוּנָה, אַ שְׁטֵיינֶער אַז מִיר בֵּיידֶע ווָעלֶען אי״ה הָאבֶען אַ קִינְד, נָאךְ ווֶעמֶען ווָעלֶען מִיר עֶס אַ נָאמֶען גֶעבֶען?

חוה לאה: ווָאס הֵייסְט? נָאךְ מַיין טַאטֶען אָדֶער נָאךְ מַיין מַאמֶען.

חיים יואל: אוֹים חֲתוּנָה! אִיךְ ווִיל נָאךְ מַיין טַאטֶען אָדֶער נָאךְ מַיין מַאמֶען.

חוה לאה: ווִיל אִיךְ נִישְׁט.

חיים יואל: אִיז אוֹים חֲתוּנָה.

חוה לאה: אוֹים חֲתוּנָה אִיז אוֹים חֲתוּנָה. (ווייל אַב)

חיים יואל: שְׁטֶעה וַוארְט אוֹים. ווַייסְט דוא ווָאס לָאמִיר מַאכֶען אַ שׁוּתְּפוּת גֶעשֶׁעפְט, לָאמִיר אַ נָאמֶען גֶעבֶען נָאךְ בֵּיידֶע, ווִיא אַזוֹי הָאט גֶעהֵייסֶען דַיין טַאטֶע, מַיינֶער הָאט גֶעהֵייסֶען... משֶׁה.

חוה לאה: מַיינֶער הָאט גֶעהֵייסֶען (קלעהרט) שְׁמוּאֵל!

חיים יואל: בִּיז זִיא הָאט אַרוֹיסְגֶעקְוֶועטְשְׁט דֶעם שְׁמוּאֵל – וואהְל ווִיא דִיא ווֶעלְט הֶער זְשֶׁע אוֹים מֶען ווֶעט גֶעבֶען אַ רוּף אוֹיף שַׁבָּת צוּ דֶער תּוֹרָה יַעֲמוֹד ר׳ משֶׁה שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרֵנוּ ר׳ חַיִים יוֹאֵל וואהְל! אַ קְלֵיי-נִיגְקֵייט אַזֶעלְכֶע פִיעֶר חָכְמָה׳דִיגֶע נֶעמֶען משֶׁה, שְׁמוּאֵל, חַיִים, יוֹאֵל.

חוה לאה: חַיִים יוֹאֵל ווֵייסְט ווָאס אִיךְ הָאבּ?

חיים יואל: ווָאס דֶען אִיךְ ווֵייס נִיט, אַ וַודְאִי אַרְבִּים?

חוה לאה: אַ פוּלֶען טָאפּ!

חיים יואל: גֶעפְּרַאוְשֶׁעטֶען? פַּאר אַרְבִּים גִיבּ אִיךְ אַוֶועק דֶעם טַאטֶען מִיט דֶער מַאמֶען, אִיךְ גֶעדֶענְק ווֶען מַיין מַאמֶע הָאט נָאךְ מִיט מִיר עָלָיו הַשָּׁלוֹם גֶעטְרָאגֶען, הָאט זִיא אַמָאל שַׁבָּת נָאךְ דֶעם קִינֶעל גֶעלֵייעֶנְט אִין צְאֶינָה וּרְאֶינָה אַ מַעֲשֶׂה פון דֶעם פֶּעטֶער עֵשָׂו ווִיא עֶר

הָאט פֶּערְקוֹיפְט זַיין בְּכוֹרָה פַאר אַ טָאפּ אַרְבִּים, אִיךְ הָאבּ מִיךְ דַאמַאלְס פֶּערְקוּקְט אוֹיף אִיהְם אוּנ בִּין וֵויַקְאפַּאנֶע דֶער פֶּעטֶער עֵשָׂו.

חוה לאה: הַכְּלָל הָאבֶּען מִיר בֵּיידֶע חֲתוּנָה, מָארְגֶען וֶועלֶען אוּנְזֶערֶע בַּעֲלֵי בַּתִּים זַיין שִׂמְחָה׳דִיג לָאמִיר זִיךְ פַאר זַייא אוֹיסְגֶעבֶּען אוּנ זַייא וֶועלֶען אוּנְז חֲתוּנָה מַאכֶען אִין אַ גוּטֶער שָׁעָה.

חיים יואל: יָא מִיר הָאבֶּען חֲתוּנָה, אָבֶּער דֶעם פָּסוּק?

חוה לאה: וָואס זָשֶׁע דוּא קֶענְסְט נִישְׁט דֶעם פָּסוּק.

חיים יואל: יָא אִיךְ קֶען אִיהְם אָבֶּער אִיךְ מֵיין אוֹיבּ דוּא הָאסְט נָאר דֶעם פָּסוּק וַוייל דוּרְךְ דֶעם פָּסוּק גֶעשֶׁעהָען אַ סַךְ זַאכֶען.

חוה לאה: יָא יָא אִיךְ וַויים!

№ 1

[אין אמעריקא זינגט מען דעם פסוק אין אַ פיעססע „דיא יודען אין מאַראָקאָ”].

אִין חֵדֶר גֶעלֶערֶענְט הָאט דֶער רֶבִּי דָאס קִינְד
דֶעם פָּסוּק לֹא תִּגְנוֹב גֶעדֶענְק,
דָאס יוּנְגֶעלֶע הָאט פֶּערְגֶעסֶען דִיא טַייטְשׁ גֶעשְׁוִוינְד
אוּנ הָאט בֶּעקוּמֶען דִיא לֶעפְּקֶע קְרֶענְק.
דִיא קְרֶענְק הָאט אִיהְם אָבֶּער גֶעשְׁמֶעקְט וֶועהְר גוּט
פוּן דֶעם אָנְהוֹיבּ אָבֶּער נִישְׁט בִּיז צוּ לֶעצְט,
גֶעחַאפְּט הָאט מֶען אִיהְם בַּייא עֶפִּיס וָואס נִיט
אוּנ אוֹיף 10 יָאהְר אִיהְם אַרַיין גֶעזֶעצְט.

דֶער רֶבִּי דֶערְזֶעהְט אִיהְם אִין קֶערְקֶער, אָה וָואס אִיז דָאס שְׁמוּאֵלִיק? וִויא קוּמְסְט דוּא עֶפִּיס אַהֶער? אוֹי רֶבִּי עֶנְטְפֶערְט עֶר, אִיךְ בִּין נִיט שׁוּלְדִיג. אִיךְ וַויים אַלֶע גַנָבִים זֶענֶען נִיט שׁוּלְדִיג. וַוייסְט דוּא וָוער עֶס אִיז שׁוּלְדִיג?

אִין דֶעם אִיז נָאר שׁוּלְדִיג (דֶער פָּסוּק) (3 מאָל)
לֶעהְרֶען יוּנְגֶעלֶע מִיט חֵשֶׁק,
אִין דֶעם אִיז נָאר שׁוּלְדִיג (דֶער פָּסוּק) אִיהְר זֶעהְט
אַז מֶען טְהוּט נִיט וִויא אִין דֶעם פָּסוּק שְׁטָעהְט.

בֶּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לְחוּפָּה אִין דֶעם חֵדֶר
הָאט עֶר גֶעלֶערֶענְט אוּנ פֶּערְגֶעסֶען דִיא טַייטְשׁ,

בִּיז 30 יָאהְר גֶעהִיצֶעט הָאט עֶר גְבֵּדֶר
אוּנ אַ בָּחוּר אִיז נָאךְ דֶער יוּנְגאַטְשׁ.
מִיט אַ פָּנִים פוּל קְנֵייטְשֶׁען, אִין מוֹיל נִישְׁט קֵיין צֵיין,
אַ לִיסֶע קָאפּף אוּנ דִיא פִּיס פֶּערְדְרֶעהְט,
דֶער כַּלָּה קֶען 3 מָאל דֶער אַפֶּעטִיט פֶערְגֶעהְן
וֶוען זִיא אַזַא חָתָן דֶערְזֶעהְט.

דֶער רֶבִּי דֶערְזֶעהְט אִיהְם, אָה אִיצִיקֶעל וֶוער הָאט עֶס דִיךְ אַזוֹי שֶׁעהְן גֶעמַאכְט? אוֹי רֶבִּי זָאגְט עֶר, אִיךְ בִּין אִין דֶעם גָאר נִיט שׁוּלְדִיג, דֶעם לִיסֶע קָאפּ הָאבּ אִיךְ בֶּעקוּמֶען פוּן צוּ פִיעל לֶערְנֶען, דִיא פִּיס וֶוענֶען מִיר פֶּערְדְרֶעהְט גֶעוָוארֶען פוּן אַ פֶּערְקִיהְלֶעניש אוּנ דִיא צֵיין וֶוענֶען מִיר גְלַאט אַזוֹי אַרוֹיסְגֶעפַאלֶען. דֶערְצֶעהְל עֶס דַיין בַּאבֶּען, נִישְׁט דָאס לֶערְנֶען אִיז שׁוּלְדִיג, נִישְׁט דָאס פֶּערְקִיהְלֶענִישׁ, וַוייסְט דוּא וָוער עֶס אִיז אִין דֶעם שׁוּלְדִיג?

אִין דֶעם אִיז נָאר שׁוּלְדִיג דֶער פָּסוּק. א. ז. וו.

לֹא תַחְמוֹד נִישְׁט גְלִיסְטֶען מִיט אַ גֶעוַואלְד
גִיט דֶער רֶבִּי דֶעם קִינְד צוּ פֶערְשְׁטֶעהְן,
קוֹים וֶוערְט נָאר דָאס יוּנְגֶעל 18 יָאהְר אַלְט
טַייטְשְׁט עֶר דֶעם פָּסוּק גַאנְץ אַנְדֶערְשׁ אַלֵיין.
דֶעם חֲבֵר'ס וַוייבּ הָאט עֶר קָאמְפְּלִימֶענְטֶע גֶעמַאכְט
בִּיז דֶער חֲבֵר הָאט אִיהְם דֶערְטַאפְּט,
בַּאלְד הָאט עֶר אִיהְם אַ פָּאר בְּלוֹיעֶ אוֹיגֶען גֶעמַאכְט
אוּנ דָאס פָּנִים, דִיא נָאז גוּט צֶעקְלַאפְּט.

דֶער רֶבִּי בֶּעגֶעגֶענְט אִיהְם אִין דֶער גַאס, אָה וֶוער הָאט דִיךְ אַזוֹי צֶעהַרְגֶ'עט? קוּק דִיךְ אָן אַ פָּנִים דוּא הָאסְט. דָאס הָאט מִיךְ מַיין חֲבֵר צֶעקְלַאפְּט אוּמְזִיסְט אוּנ אוּמְנִישְׁט, אִיךְ בִּין דָא גָאר נִיט שׁוּלְדִיג. אוֹי דוּא נַאר אִיךְ וַויים אַז נִישְׁט דוּא אוּנ נִישְׁט דַיין חֲבֵר אִיז שׁוּלְדִיג, וַוייסְט דוּא אָבֶּער וָוער עֶס אִיז יָא שׁוּלְדִיג?

אִין דֶעם אִיז נָאר שׁוּלְדִיג דֶער פָּסוּק. א. ז. וו.

אַיין אַלְטִיטְשְׁקֶער הָאט שְׁטַארְק נָאךְ דֶעם פָּסוּק גֶעשְׁטְרֶעבְּט
הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶשֶׁת לִי,
4 וַוייבֶּער הָאט עֶר שׁוֹין לַאנְג אִיבֶּערְגֶעלֶעבְּט
אוּן גֶעהָמְט דִיא פִּיפְּטֶע נָאךְ אַ מֵיידֶעל דֶערְצוּ.
דָאס מֵיידֶעל הָאט דֶעם אַלְטֶען שְׁטַארְק אוֹיסְגֶעבְּרַאכְט
מִיט אַ יוּנְגֶען-מַאן צוּגֶעלֶעבְּט אַ וֶועלְט,
פְּלוּצִים אִיז זִיא גָאר אַנְטְלָאפֶען בַּייא נַאכְט
אוּן פֶערְנֶעהָמֶען זַיין לֶעצְט בִּיסֶעל גֶעלְד.

דֶער אַלְטִיטְשְׁקֶער שְׁטֶעהְט נֶעבִּיךְ אוֹיף גַאנְץ פְּרִיה, אוּן גִיט אַ קוּק אוֹי אַ וֶועהְטִיג הָאט אִיהְם גֶעטְרָאפֶען נִיטָא וַואבָּא, נִיטָא גֶעלְדָא, עֶר לוֹיפְט נֶעבִּיךְ אַרִיבֶּער מִיט אַ גֶעשְׁרַייא צוּם רֶבִּי'ן, רֶבִּי אַזוֹי אוּן אַזוֹי הָאט מִיר פַּאסִירְט אוּן שׁוּלְדִיג אִיז דָא קֵיינֶער נִיט, וִויא נָא־ עֶר אוּן זִיא, אוּן זִיא אוּן עֶר. גֶעה שׁוֹין דוּא אַלְטֶער רַאקֶעגְפְּרֶעסֶער, עֶר אִיז נִיט שׁוּלְדִיג, זִיא אִיז נִיט שׁוּלְדִיג, וָואס וַוייסְט דוּא נִיט, עֶר אִיז אַ יוּנְגֶער מַאן אוּן זִיא אַ יוּנְג וַוייבֶּעל, אוּן אִיהְר וֶוענְט שׁוֹין אַיין אַלְטֶער, נוּא אַ וַודַאי אַ יוּנְגֶער מַאן מִיט אַ יוּנְג וַוייבֶּעל פֶערְשְׁטֶעהְט אִיהְר שׁוֹין אַז...
אִין דֶעם אִיז נָאר שׁוּלְדִיג דֶער פָּסוּק. א. ז. וו. (ביידע אב)

(אויפטריט טאבעלע)

טאבעלע : מֶען טַאנְצְט מֶען פְרֵייט זִיךְ, אַייזִיקֶעל וֶוערְט אַ חָתָן, קֶענֶען זַייא דֶען ווִיסֶען אַז זַייעֶר זִינְגֶען אוּן טַאנְצֶען אִיז מַיין קְלָאגֶען אוּן וַויינֶען? אִיךְ הָאבּ גֶעוואוּסְט אַז אִיךְ בֶּעגֶעה אַ פֶעהְלֶער צוּ הָאבֶּען אַ פֶּערְ־הֶעלְטְנִים מִיט אַייזִיקְלֶען דֶעם עֶרְשְׁטֶען עִלוּי פוּן דֶער שְׁטָאדְט מִיט הֶערְצֶעלֶע מִיהְלְשְׁטֵיינְס בֶּן יָחִיד, אַ מַאן פוּן 60,000 גוּלְדֶען, נוּא וָואס הָאבּ אִיךְ אָבֶּער גֶעוָואלְט טְהוּן? שׁוֹין אַ יָאהְר זַייט עֶר הָאט מִיר זַיינֶע לִיעבֶּע עֶרְקְלֶערְט אוּן מִיר אוֹיךְ גֶעשְׁווֹארֶען מִיךְ נִישְׁט צוּ פֶערְלָאזֶען. אִיז מִיר דֶען פְּרִיהֶער נִישְׁט בֶּעסֶער גֶעוֶוען אֵיידֶער עֶר הָאט עֶס מִיר עֶנְטְדֶעקְט? אִיךְ פְּלֶעג מִיר אַזוֹי שְׁטֶעהְן אוּן קוּקֶען דוּרְךְ דָאס פֶענְסְטֶער, וִויא עֶר גֶעהְט זִיךְ אַזוֹי יֶעדֶען אִין דֶער פְּרִיה דַאוִוינֶען מִיט'ן תְּפִילִין זֶעקֶעל אוּנְטֶערְן אָרֶעם, זַיין סָאלִידֶעם גֶעהְן, זַיין עֶדֶעל פָּנִים'ל, זַיין מַאיֶעסְטֶעטִישׁ אוֹיסְזֶעהְן, אִיךְ הָאבּ מִיר אִימֶער גֶעטְרַאכְט, גָאטְעֶנִיוּא הָאסְט בֶּעשַׁאפֶען מֶענְשֶׁען? פַאר וָואס וְשֶׁע מַאכְסְטְ דוּא אֵיינֶעם

חשוב'ער אונ דעם צווייטען ניעדריגער? איז דען דעם אָרימאַנס צורה נישט גלייך צו דיינער, וויא דעם עושר'ס? ציא איז דען דעם עושר'ס קערפער נישט אַזוי גוט פון ליים וויא דעם אָרימאַנס. וואס זשע באַרף זיין צווישען מענשען איין אונטערשייד? מיט וואס בעזיצט רבקה'לע דעם רב'ס מעהר פון מיר? ווייל זיא איז דעם רב'ס טאכטער? אונ אפשר איז זיא טאקע געבעטען, דען וויא קומט אַ בעל עגלה צו אַ רב? נוא וואס זשע ווילט איהר רייכע לייט? וואס זשע זוכט איהר ניט אייערס גלייכען, פאַר וואס זוכט איהר פריהער דעם אָרימאַנס בלוט אויסצוזאַפען, אויסצונאַגען, אונז אונגליקליך צו מאַכען, ווייל איהר זענט רייך ווילט איהר אַז מיר זאָלען אייער שפיעלצייג זיין? אה איהר שלעכטע מענשען (וויינט) שוין 8 טאג איז ער ביי מיר נישט געוועזען, מיין פאטער הייסט מיר איך זאל אויך געהן אויף דיא תנאים, יא איך וועל געהן, איך וויל זעהן אַז דער קאפף וואס ווייסט יא וואס אַ נדר אָדער אַ שבועה איז, וועט קענען מיט זיין האַנד דיא תנאים אונטער־שרייבען אונ נישט ציטערען, אה איך געה מיך קליידען אונ געה אויך.

(אויפטריט אייזיקעל לוסטיג)

אייזיקעל: גוטען אָבענד דיר טאַבעלע, וואס ביזט דוא אַזוי ערשטוינט געבליבען?

טאבעלע: וואס טהוסט דוא דא אייזיקעל, אין דער שעה? אונ אַזוי פרעהליך?

אייזיקעל: דיא גאַנצע שטאדט פרעהט זיך אייזיקעל ווערט אַ חתן, מען בעט צונויף דעם עולם אייזיקעל ווערט אַ חתן, נוא אַז אייזיקעל ווערט אַ חתן איז ער זיך אַביסעל געקומען צו זיין כלה.

טאבעלע: איך פערשטעה דיך ניט אייזיקעל רעד דייטליכער.

אייזיקעל: פאַר וואס זאלסט דוא ניט פערשטעהן, מיין פאטער גיט מיר 10 טויזענד גולדען נדן, ער וויל מיך רייך מאַכען, ער ווייסט נישט אַז איך בין רייכער פון איהם, ער פערמאגט געלד אונ איך פערמאג איין אוצר. דוא ווייסט דאך אַז שוין אַ יאהר זייט מיכל שדכן דולט מיין פאטער דעם קאפף מיט דעם שידוך מיט'ן רב, איך האב אַלץ נישט געוואלט, פון דיר האב איך נאך איינסטוויל גאר נישט געזאגט, נאר איינם האב איך זייא געזאגט אַז איך וויל נישט קיין חתן ווערען, יעצט

אָבֶער הָאט זיך שוין מַיין פָאטֶער מִיט אִיהְם גֶעאֵיינִיגְט, דוא וֵוייסְט דָאךְ אַז מַיין פָאטֶער אִיז אַיין עַקְשָׁן, עֶר הָאט גֶעזָאגְט עֶר וִויל הַיינְט בַּייא נַאכְט מַאכֶען תְּנָאִים, מוּז אִיךְ אִיהְם צוּ לִיעבּ טְהוּן אוּנ מַאכֶען תְּנָאִים.

טאבעלע : נָאךְ וָואס זָשֶׁע בִּיזְט דוּא אַהֶער גֶעקוּמֶען, הָאסְט גֶעמֵיינְט אִיךְ וָועל נִישְׁט ווִיסֶען בִּיז דוּא אַלֵיין וָועסְט מִיר נִישְׁט בְּרֶענְגֶען דִיא גוּטֶע בְּשׂוֹרָה?

אייזיקעל : נֵיין טַאבֶּעלֶע דָאס הָאבּ אִיךְ דִיר נִישְׁט גֶעקֶענְט לָאזֶען זָאגֶען דוּרְךְ אַיין אַנְדֶערֶען. טַאבֶּעלֶע וָואס זָאל אִיךְ טְהוּן? טַאבֶּעלֶע דַיין טַאטֶע אִיז אַ בַּעַל עֶגְלָה אוּנ אִיךְ בִּין אַיְזִיקֶעל דֶער עִלוּי ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהְלְשְׁטֵיינְס בֶּן יָחִיד, אוּנ דוּא... דוּא בִּיזְט מַיין קְרוֹין, מַיין יִחוּס, מַיין גֶעלְד, מַיין אַלֶעס.

טאבעלע : בִּיזְט דוּא שוֹין זָעלְבְּסְטְשְׁטֶענְדִיג דִיךְ אַזוֹי אוֹיסְצוּדְרִיקֶען? מַיין פָאטֶער אִיז אָרִים, פֶערְדִיעֶנְט קוֹים דָאס שְׁטִיקֶעלֶע בְּרוֹיט, אוֹיךְ אִיז זַיין גַאנְצֶע פַּרְנָסָה וָואס עֶר פִיהְרְט דַיין פָאטֶערְס גֶעהִילְץ צוּם וַואסֶער, אוּנ וָוען בֶּעהִיטֶע גָאט דַיין פָאטֶער זָאגְט אִיהְם אָבּ פוּן דֶער פוּרְמַאנֶקֶע הָאבֶּען מִיר דָאךְ דָאס טְרִיקֶענֶע שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט אוֹיךְ נִישְׁט, וָואס וֶועלֶען מִיר דַאן טְהוּן?

אייזיקעל : טַאבֶּעלֶע קְוֶועהְל מִיךְ נִישְׁט, דַיין טַאטֶענְס פַּרְנָסָה אִיז אוֹיךְ נִישְׁט אָבְּהֶענְגִיג פוּן אַ מֶענְשֶׁען, אַלֶעס אִיז בַּייא גָאט אִין דֶער הַאנְד, מִיר זֶענֶען נָאךְ גֶענוּג יוּנְג, אִיךְ 18 אוּנ דוּא 18 יָאהְר, פֶערְטְרוֹיעֶ אוֹיף גָאט, דֶען מִיט זִיוּוּגִים בֶּעשֶׁעפְטִיגְט זִיךְ נָאר גָאט אַלֵיין אוּנ אַז עֶר הָאט אוּנְז מְזַוֵּוג גֶעוֶועֶן, וָועט קֵיין מֶענְשׁ אִימְשְׁטַאנְדֶע זַיין אוּנְזֶער בּוּנְד צוּ צֶערַייסֶען, טַאבֶּעלֶע דוּא בִּיזְט מַיין אוֹיף אֵייבִּיג, נָאךְ הַיינְט מוּז אִיךְ עֶס מַיינֶע עֶלְטֶערְן עֶנְטְדֶעקֶען, יָא זַייא זָאלֶען עֶס ווִיסֶען, אוּנ נָאךְ הַיינְט זָאל עֶס אַיין עֶנְדֶע נֶעהְמֶען!

(אויפֿטריט יעקעל שבת׳דיג)

יעקעל : אָה אַיְזִיקֶעל דָא? אִין דֶער צַייט פוּן דִיא תְּנָאִים? אִיךְ הָאבּ דָאךְ מִיךְ אָנְגֶעטְהוּן צוּ גֶעהְן צוּ דִיר אוֹיף דִיא תְּנָאִים.

אייזיקעל : אִיךְ הָאבּ אַייךְ אָנְגֶעשְׁפַּארְט אַ וֶועג, אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען צוּ אַייךְ אוֹיף דִיא תְּנָאִים, אַייךְ צוּ פֶערְעֶהְרֶען מִיט דֶעם מִיטֶעל מְחוּתָּן.

יעקעל: וָואס דֶען הָאסְט דוּא גֶעמֵיינְט אַז אִיךְ גֶעה צוּ דִיר אוֹיף דִיא תְּנָאִים אַלְס בַּעַל עֶגָלָה? אַ וַודַאי הָאבּ אִיךְ מִיךְ אָנְגֶעטְהוּן וְויא אַ מְחוּתָּן זִיךְ צוּ פְרֶעהֶען אוֹיף דַיין תְּנָאִים וְויא אַ גוּטֶער פְרַיינְד.

אייזיקעל: אַז אִיהְר זֶענְט מִיר אַ גוּטֶער פְרַיינְד דָאס וֵויים אִיךְ, אוּנ אַז אִיהְר ווילְט אַייךְ פְרֶעהֶען אוֹיף מַיינֶע תְּנָאִים זָאלְט אִיהְר אַייךְ פְרֶעהֶען אוֹיף טַאבֶּעלֶעס אוֹיךְ! — הֶערְט מִיךְ אוֹיס ר׳ יֶעקֶעל, אִיךְ וֶועל אַייךְ עֶנְטְדֶעקֶען אַ סוֹד וָואס אִיז שׁוֹין בַּייא אוּנְז. אִיבֶּער אַ יָאהְר, (חיים יואל ערבליקט אייזיקעל ציהט זיך צוריק) אִיהְר זָאלְט וִויסֶען ר׳ יֶעקֶעל אַז אִיךְ לִיעבּ אַייעֶר טַאבֶּעלֶע, וִיא אִיז מַיין גַאנְץ לֶעבֶּען, אוּנ יֶעצְט גִיט אוּנְז אַייעֶר בְּרָכָה, אוּנ פַאר דֶער בְּרָכָה פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערְן וֶועל אִיךְ שׁוֹין זָארְגֶען.

יעקעל: קֶענֶען דֶען אֱמֶת זַיין דִיא וֶוערְטֶער פוּן דֶעם רַייכֶען ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהֶלְשְׁטַיינְס בֶּן יָחִיד? קֶען אִיךְ אוּנ מֶעג אִיךְ דָאס גְלוֹיבֶּען, אַזַא מַאן וָואס קֶען וַוארְפֶען זַיינֶע אוֹיגֶען אוֹיף עֶשִׁירוּת, גָאלְד, זִילְבֶּער, גְרוֹיסֶע מִסְחָרִים, רַייכֶע שְׁטִיעבֶּער? אַייזִיקֶעל! עֶרְשְׁטֶענְס טְהוּ נִיט אָן דַיין טַאטֶען אַזַא בּוּשָׁה, דַיין טַאטֶע וֶועט זִיךְ מִיט מִיר נִיט מְשַׁדֵּךְ זַיין, אוּנ דַאן מַאךְ דִיךְ נִיט קִינְדִישׁ אוּנ מַיין קִינְד לָאז גָאט צוּ שִׁיקֶען אִיהְר זִיווּג אִיהְרֶעס גְלַייכֶען. אוּנ דוּא טֶעכְטֶערִיל מַיינְס גֶעה, זֶעהְסְט דוּא מַיין קִינְד אַלֶעס אִיז אֱמֶת, אוּנ דַיין שְׁטִיעפְמַאמֶע הָאט שׁוֹין בַּאלְד רֶעכְט.

אייזיקעל: יָא ר׳ יֶעקֶעל אִיהְר מֶעגְט עֶס מִיר גְלוֹיבֶּען, אַ דָא אִין אַייעֶר גֶעגֶענְוַוארְט גִיבּ אִיךְ אַייעֶר טָאכְטֶער מַיין הַאנְד אוּנ מַיין שְׁווּאוּר אַז נִיע זָאל דִיא הַאנְד קֶענֶען בְּרוֹיט פֶערְדִיענֶען, דִיא הַאנְד זָאל דַארְפֶען קִצְבָּה נֶעהְמֶען וֶוער עֶס וֶועט בְּרֶעכֶען זַיין וָוארְט, ר׳ יֶעקֶעל אַייעֶר טַאבֶּעלֶע אִיז מַיין!

יעקעל: אַייזִיקֶעל דוּא בִּיזְט נָאךְ בַּייא דַיין טַאטֶען אִין רְשׁוּת אוּנ חָלִילָה וֶוען עֶר וֶועט דֶערְפוּן גֶעווָאהְר וֶוערֶען קֶענְסְט דוּא נָאךְ חָלִילָה צוּ שַׁאנְדֶע קוּמֶען, אוּנ מִיךְ אוֹיךְ פוּן דֶעם בְּרוֹיט בְּרֶענְגֶען, אַייזִיקֶעל גִיבּ אַ קוּק, מַיין טַאבֶּעלֶע אִיז יוּנְג אוּנ שֶׁעהְן, זִיא הֵייבְּט עֶרְשְׁט אָן צוּ בְּלִיהֶען, לָאז זִיא וַוייטֶער בְּלִיהֶען, הַאק נִישְׁט אָבּ אִיהְרֶע יוּנְגֶע יָאהְר, — דֶער אָרִימַאן קֶען נִישְׁט וִויסֶען צִי דָאס גוּטֶע אִיז גוּט, וַוייל עֶר פֶּערְזוּכְט עֶס נִישְׁט, אוּנ הָאבּ אוֹיף מִיר אוֹיךְ רַחֲמָנוּת, אוּנ אוֹיבּ עֶס אִיז אֱמֶת

וויא דוא זָאגְסְט, אַז דוא הָאסְט זִיא לִיעב? לָאז זִיא צוּ רוּה וֶועסְט דוּא אִיהְר דִיא גְרֶעסְטֶע טוֹבָה טְהוּן.

טאבעלע: נֵיין פָּאטֶער, אוֹיבּ דוּא מֵיינְסְט אַז דֶערְמִיט וֶועט עֶר מִיר אַ טוֹבָה טְהוּן? הָאסְט דוּא אַ טָעוּת! דוּא זָאלְסְט וִויסֶען אַז דִיא אַלֶע וֶוערְטֶער וָואס אַייזִיקֶעל הָאט גֶערֶעדְט מִיט דֶעם מוֹיל, דָאס אַלֶעס לִיגְט בַּייא מִיר טִיעף אִין הַארְצֶען, נָאר מִיר שְׁוַואכֶע פְרוֹיעֶן לַיידֶען אִין גֶעהֵיים.

יעקעל: טַאבֶּעלֶע עֶר אִיז אַ גְבִיר'יש קִינְד, עֶר הָאט אַלֶע תַּעֲנוּגִים וְויל עֶר זִיךְ דֶעם תַּעֲנוּג מִיט דִיר אוֹיךְ אָנְטְהוּן. אָבֶּער דוּא מַיין קִינְד פֶּערְגֶעס נִישְׁט אַז מִיר אַלֶע מִיט אִיהְם צוּזַאמֶען וֶוענֶען אִין דִיא הַאנְד פוּן דַיין טַאטֶען, טַאבֶּעלֶע בְּרֶענְג נִישְׁט אוֹיף אוּנְז קֵיין אוּנְגְלִיק, אַייזִיקֶעל קֶען נִישְׁט זַיין אַ בַּעַל עֲגָלָה, וִויא דַיין טַאטֶע, אוּנ וֶוען זַיין פָּאטֶער וֶועט מִיךְ פוּן דֶער פוּרְמַאנְקֶע אַרוֹיסְוַוארְפֶען גֶעהֶען מִיר דָאךְ אַלֶע אוֹיס פַּאר אַ שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט.

אייזיקעל: ר' יַעֲקֶעל וְויא אִיז אַייעֶר בִּטָחוֹן? אוּנ צוּ וָועהְם, צוּ אַ מֶענְשׁ? אוֹי אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה.

יעקעל: נוּא אוּנ וָואס וָואלְטְסְט דוּא גֶעטְהוּן וֶוען דַיין טַאטֶע טְרַייבְּט דִיךְ אַרוֹיס אוּנ אִיז דִיךְ מַעֲבִיר נַחֲלָה? וָואס וָואלְטְסְט דוּא דֶעמָאלְט גֶעטְהוּן?

אייזיקעל: טַאבֶּעלֶע, דַיין טַאטֶע גְלוֹיבְּט אִין אַיין אָבְגָאט, אִיךְ זָאג דִיר נִישְׁט מֶעהְר טַאבֶּעלֶע, צִיגֶעל טְרָאגֶען צוּ דִיא מוֹיעֶרֶען, שְׁטֵיינֶער הַאקֶען אוֹיף דִיא גַאסֶען, אַיין אַיינְפַּאכֶער שִׁיק-יוּנְג צוּ וֶוערֶען, אַבִּי צוּ פַארְדִיעֶנֶען אַ שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט פַאר דִיר אוּנ פַאר מִיר, אַ שְׁטִיבֶּעל ד' עַל ד', אַבִּי מִיט דִיר צוּזַאמֶען.

(אויפטריט הערצעלע, רייזעלע)

רייזעלע: יָא, סְ'אִיז אֱמֶת, עֶר אִיז דָא הֶערְצֶעלֶע!

הערצעלע: וָואס טְהוּסְט דוּא דָא אַצִינְד? אִיךְ הָאבּ גֶעשִׁיקְט צוּזַאמֶען בֶּעטֶען דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאדְט אוֹיף דִיא תְּנָאִים, אַלֶע וַוארְטֶען דָארְט, אוּנ דוּא בִּיזְט גָאר דָא?

אייזיקעל: אִיךְ הָאבּ דָאךְ דִיר גֶעזָאגְט אַז אִיךְ וִויל נִישְׁט זַיין אוֹיף דִיא תְּנָאִים, עֶס שָׁאדְט נִישְׁט, אַז מֶען קֶען אַ קִינְד צְווִינְגֶען אַ חָתָן צוּ וֶוערֶען

מיט דער וואס זיין הערץ גליסט נישט, קען מען מאכען תנאים אהן דעם דתן אויך!

רייזעלע: וואס איז דאס פאר א דיבורים וועה מיר?

אייזיקעל: הערט אוים מיינע ליעבע עלטערן, איך וועל אייך יעצט זאגען פאר וואס איך האב ביז יעצט נישט געוואלט דעם שידוך, איהר זאלט וויסעי אז איך בין פערליעבט אין טאבעלען, און זיא איז מיין גאנצע וועלט. פאטער דוא האסט דאך נישט מעהר וויא דעם איינציגען זוהן מאך איהם בעסער גליקליך אלס אונגליקליך.

הערצעלע: וואס פאר א רייד הער איך פון מיין בן יחיד? ביזט דוא חלילה פון דיא געדאנקען? רעדט דאס דיין מויל? מיין קינד געה אהיים און טהו מיר ניט אן קיין בושה דוא קענסט דיין טאטען.

רייזעלע: וואס זיא איז דיין קאהאנקי? זיא וואלסט דוא געוואלט פאר א כלה? אז נישט דערלעבען זאל עס דער טאטע מיט דער מאמען, אזא בושה! זאג מיר נאר דוא מרשעת, דוא האסט שוין נישט געהאט וועמען צו פערדרעהען דעם קאפ מיט דיינע צוויי קיילעביגע רויטע שיקסע פיסקעס וויא נאר אונזער בן יחיד?

אייזיקעל: מוטער ערבארם דיך איבער מיר, רויב מיר נישט מיין יונגעס לעבען.

יעקעל: גלויבט מיר ר' הערצעלע, אז איך האב פון דעם אלעם גאר נישט געוואוסט, ערשט אין דער מינוט בין איך געוואהר געווארען.

הערצעלע: דוא האסט גאר נישט געוואוסט, יעקעל מיר וועסט דוא נישט פערדרעהען דעם קאפ, נאר איך האב איצט נישט קיין צייט מיט דיר צו טענה'ן, מיט דיר וועל איך האבען איין אנדערען חשבון, און דוא אייזיקעל אהיים! שנעל אהיים! און זאג מיר נישט מעהר צו דער-מאנען איהר נאמען, דען דיא מרשעת, דיא מכשפה, דיא אויס-געלאסענע חצופה, יעקעלע בעל-עגלה'טשיקעס טאכטער וועט מיין שנור ניט זיין.

אייזיקעל: שווייג פאטער! איהר ברענגט מיך אוים דעם געדולד, איך וועל מוזען אבטרעטען פון כבד את אביך ואת אמך און אייך ניט שווייגען, ווייל זיא איז איין ארים קינד, א בעל-עגלה'ס א טאכטער' נאר נישט דעם קעשינעווערס איינקעל איז זיא שוין קיין מענש ניט?

ווייל דער גַאנץ פון גָאלד בְּלישׁטְשֶׁעט נישׁט אַרום אִיהר, אוּנ דֶער קְלַאנג פוּן זִילְבֶּער קְלִינְגְט נִישׁט אַרום אִיהר, אִיז זִיא שׁוין נִישְׁט פֵיין אוּנ עֶדֶעל? וִיא בֶּעוֵיזְט מֶעהר פֵיינְקֵייט אוּנ עֶדֶעלְקֵייט פוּן אַייךְ! אִיךְ בֵּייט נִישְׁט אִיהר עֶדְלֶען כַארַאקְטֶער פַאר אַייךְ, מִיט אַייעֶר כָּבוֹד, יִחוּס אוּנ גֶעלְד! אוּנ זִיא יֶעקְעלֶע בַּעַל-עֶגְלָה׳ס טָאכְטֶער אִיז בַּייא מִיר מֶעהר שְׁטָאלְץ פוּן אַייעֶרֶע מֵאָה רַבָּנִים! טַאבֶּעלֶע וֵויינֶע נִיכְט אִין דֶער גֶעגֶענְוַוארְט פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערְן אוּנ דַיין פָאטֶער אוּנ בַּיים אַש פוּן דַיין פֶערְשְׁטָארְבֶּענֶער מוּטֶער, אוּנ בַּייא דַיין נָאמֶען יְתוֹמָה שְׁוֶועהר אִיךְ דִיר נָאךְ אַמָאל אַז נִיע זָאל דִיא הַאנְד קֶענֶען בְּרוֹיט פֶערְדִיעְנֶען אַז דִיא הַאנְד זָאל דַארְפֶען קִצְבָה נֶעהְמֶען וֶוען אִיךְ וֶועל בְּרֶעכֶען מַיין וָוארְט! טַאבֶּעלֶע דוּא בִּיזְט מַיין! מַיין פִיר אִימֶער אוּנְד עֶוִויג! אוּנ אִיהְר מַיינֶע לִיעבֶּע עֶלְטֶערְן אִיךְ הָאבּ אַייעֶר וואוּנְשׁ עֶרְפוּלְט אוּנ מַאךְ הַיינְט בַּייא נַאכְט תְּנָאִים, אִיהר מֶעגְט מִיר זָאגֶען מַזָל טוֹב, (האפט פֵין שאַפֶע אַ טעלער אונ צעברעכט איהם) מַזָל טוֹב! אַייזִיקֶעל הֶערְצֶעלֶע מְיוּחָס בֶּן יָחִיד אִיז הַיינְט אַ חָתָן גֶעוָוארֶען אוּנ זַיין כַּלָה אִיז זַיין הֶערְצֶענְס גֶעלִיעבְּטֶע טַאבֶּעלֶע! (אומארמט טאבעלען, אַלע בלייבען אפאזיציאָן).

(פ אָ ר ה א נ ג.

(ענדע דעם ערשטען אקטעס.

II. אַקְט

(בייא הערצעלע, איין רייכער זאַל מעבלירט מיט מיטעל טהיר 2 זייטען טהיו ען, פֿון דיא קוליססען הערט מען זינגען המבדיל, ביז עס טרעט אויף חיים יואל).

חיים יואל: שוין! מען האט שוין אָבְגֶעזִינְגֶען הַמַבְדִיל, שוין אָבְגֶעמַאכְט הַבְדָלָה! אָבֶּער וִויא אִיז דֶער שַבָּת צו נַאכְטְס וָואס תָּמִיד! מַיין בַּעַל הַבַּיִת גֶעהְט אַרום סְמוּטְנֶע, דִיא בַּעַל הַבָּיִתְ'טֶע סְמוּטְנֶעכֶע, אַייזִיקֶעל גֶעהְט אַרוּם צֶעמִישְׁט... אוֹי אִיךְ הָאבּ נָאר פֶערְגֶעסֶען מִיר אָנְצוּשְׁמִירֶען דָאס בֶּערְדִיל מִיט הַבְדָלָה יוֹיךְ עֶס זָאל גִיכֶער וַואקְסֶען, דִיא וֶועלְט זָאגְט אַז אָהְן אַ בֶּערְדִיל הָאט מֶען נִישְׁט קַיין פָּנִים פוּן אַ מַאנְסְבִּיל (שמירט אָן) אוֹי! אִיךְ הֶער שוין וִויא עֶס וַואקְסְט... מֶען הָאט מִיר אָנְגֶעזָאגְט אִיךְ זָאל דָא וַוארְטֶען אויף מִיכַל שַדְכָן און אִיהְם זָאגֶען אַז דֶער בַּעַל הַבַּיִת אִיז דָא אִין דֶער הֵיים... הֶע הֶע! הַיינְט טָאר מֶען אִיהְם נִישְׁט אָבְנַארֶען און אִיהְם זָאגֶען אַז דֶער בַּעַל הַבַּיִת אִיז נִישְׁטָא אִין דֶער הֵיים עֶר זָאל דַארְפֶען גֶעהְן צְוֵייא מָאל, הַיינְט מוז מֶען אִיהְם טַאקֶי זָאגֶען דֶעם אֶמֶת, וַוייל דֶער בַּעַל הַבַּיִת און דִיא בַּעַל הַבָּיִתְ'טֶע ווילֶען עֶר זָאל עֶפִּים אָבְטְהוּן אַייזִיקֶעל מִיט טַאבֶּעלֶע אַ שְטוּטְשְׁקֶע, חַיִים יוֹאֵל וֵוייסְט אַלְסְדִינְג... מַיין בַּעַל הַבַּיִת אִיז וואהְל, 99 מָאל וואהְל, עֶר שְמִירְט זִיךְ אָן זַיינֶע קֶעשֶׁענִים מִיט הַבְדָלָה יוֹיךְ און מֵיינְט אַז דֶערְפַאר קוּמְט אִיהְם אַלֶע מָאל צו גֶעלְד, עֶר וֵוייסְט נִישְׁט אַז גֶעלְד גֶעהְט צו גֶעלְד, און צוּם אָרִימַאן קוּמְט צו אֶבְיוֹן, און צוּם אֶבְיוֹן קַבְּצָן, און צוּם קַבְּצָן בֶּעטְלֶער, און צוּם בֶּעטְלֶער דַלוּת, און צוּם דַלוּת שְׁלֶעפֶּער, און צוּם שְׁלֶעפֶּער קוּמְט צו שְׁנָארֶער, און אַ שְׁנָארֶער שְׁלָאפְט אִין דֶער פִינְסְטֶער. עֶר זִינְגְט זִיךְ אַזוֹי בִּנְעִימוּת דֶעם הַמַבְדִיל, און שְמִירְט זִיךְ אָן דָאס בֵּיינְדֶעל פוּן קַארְג מִיט הַבְדָלָה יוֹיךְ עֶס זָאל אִיהְם נִישְׁט פוילֶען אִין קֶבֶר בִּיז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען. אוֹי אִיז עֶר וואהְל, וַוייל עֶר הָאט דָאס בִּיסֶעל גֶעלְד אִין קֶעשֶׁענֶע אִיז עֶר וואהְל און זִינְגְט זִיךְ הַמַבְדִיל, אַ וַודַאי וֶוען חַיִים יוֹאֵל הָאט זַיין גֶעלְד וָואלְט חַיִים יוֹאֵל גֶעוֶוען וואהְל און חַיִים יוֹאֵל וָואלְט גֶעזִינְגֶען דֶעם הַמַבְדִיל:

№ 2

הַמַבְדִיל בֵּין קוֹדֶש לְחוֹל

ווער ס'האט געלד אין קעשענע דער איז דאך וואהל (כיס)

איינער אהן רחמנות – בערויבט די גאנצע וועלט,

ער טהוט אלעם אהן ישרנות, – נעמט צו יתומים'ס געלד,

ער דינגט אויס פרעמדע געשעפטען

און פון דעם ארימאן ציהט ער ארויס די קרעפטען,

דאך וועמען וועהלט מען פאר ראש הקהל ?

און פאר א נשיא איבער ארץ ישראל

מאכט מען איהם פארט – אוי

אומעדום איז ער פול

אויך א גבאי אין דער גרויסער שוהל

אין מזרח וואנד זיין ארט.

סטייטש פרעג איך אזא רויבער, אזא גנב, פאר וואס קומט דאס איהם אזא כבוד, אומעדום, איז ער כל וכל, ענטפערט מען מיר חיים יואל דו ביזט א נאר, ווייל המבדיל בין קודש.......

כ'קען אויך א רייכע מויד, – דערצו קיין גוטען שם,

שווארץ, מאוס וויא דער טויט, – און ריהרט זיך ניט אן א נעם,

יאהרען האט זיא אויך ניט וועניג,

א האלב שאק לויט מיין מיינונג,

פלוצים הערט מען גאר א קול,

א דאס פריילין הייראטען זאל

א יונגען מאן איין אנטיק – אוי

געלעהרענט איז ער, יונג און שעהן,

און פון א משפחה זעהר פיין,

נו א אויך וואס קען זיין זיין קוק.

איך נעהם איהם אוועק אין א זייט און פרעג איהם, ביזט דו משוגע געווארען, אזא געבילדעטער שעהנער יונגערמאן וויא דו ביזט, געהט זיך פערבינדען מיט אזא מאוס'ער צורה וואס האט שוין איבער־געווארפען חתנים אויפ'ן פוד און האלט שוין נאך שלשים זיא מעג

שוין לַאנְג הֶערֶען כְּלֵי-זְמֶר שְׁפִּיעלֶען, ר׳יכְט עֶר מִיר אַיין שְׁטִילֶערְהֵייט חַיִּים יואֵל בִּיזְט אַ נַאר, דוּא וֵייסְט פַאר וָואס אִיךְ הָאבּ מִיט אִיהְר חֲתוּנָה? וַוייל הַמַבְדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ.......

כְּ׳וֵויים אוֹיךְ פוּן אַ קְהִלָּה – וַייא הָאבֶען אַמָאל אַ רָב בֶּעדַארְפְט,
הָאט זִיךְ גֶעמָאלְדֶען אַיין עִלוּי – מִיט אַ מֹחַ גֶעשְׁלִיפֶען, גֶעשַׁארְפְט.
דְרָשׁוֹת גֶעזָאגְט לוֹיטֶער חֲקִירוֹת,
נָאר נִישְׁט גֶעהַאט קֵיין עֲשִׁירוּת,
פְּלוּצִים גָאר, פוּן אַלְדֶע רוּחוֹת
אוּנ דַוְקָא נִישְׁט קֵיין מְיוּחָס,
זוּכְט אוֹיךְ אַ שְׁטֶעלֶע אוֹיף רָב – אוֹי!
קָעגֶען יֶענֶעם אִיז עֶר אַ גְרָאבֶּער יוּנְג,
אוֹיף דְרָשׁוֹת הָאט עֶר אַ שְׁטוּמֶע צוּנְג,
אוּנ דִיא שְׁטָאדְט נֶעמְט אִיהְם גָאר אוֹיף.

פְרֶעג אִיךְ דֶעם רֹאשׁ הַקָהָל, סְטַייטְשׁ אַ רָב דַארְף דָאךְ עֶפִּים זַיין אַ לַמְדָן, אַ מְיוּחָס, אוּנ דֶער וֵייסְט דָאךְ אַפִּילוּ נִיט וֶוען דֶער מוֹלֶד אִיז? עֶנְטְפֶערְט עֶר מִיר, עֶר אִיז אַ רָב אַזוֹי וִויא אִיךְ בִּין רֹאשׁ הַקָהָל, אַזוֹי? פֶערְשְׁטֶעה אִיךְ שׁוֹין פַאר וָואס דָאס אִיז וַוייל הַמַבְדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ... אוֹי, וָואס הָאבּ אִיךְ מִיךְ אַזוֹי צֶעזִינְגֶען? לָאמִיךְ בֶּעסֶער אָנְגְרֵייטֶען דִיא פֵּייקֶע פַאר דֶעם בַּעַל הַבַּיִת וֶועגֶען אִיךְ זָאל נִיט חַאפֶּען קֵיין סוֹף אוֹיף דֶער פוֹלֶער וָואךְ. (שטאָפּט דיא פּייקע מיט טאבאק).

(אויפּטריט אייזיקעל)

אייזיקעל: חַיִּים יוֹאֵל, בִּיזְט גֶעוֶוען בַּייא טַאבֶּעלֶע?

חיים יואל: אַיין אוּמְגְלִיק מִיט דֶער פַּייקֶע, זִיא דַארְף הָאבֶּען 3 קָארְט טִיטִין, שְׁטוּפּ אוּנ שְׁטוּפּ אוּנ בַּיים קֶעפֶּעל הַאלְט עֶס נָאךְ נִישְׁט, אִיךְ וָואלְט גִיכֶער גֶעקֶענְט אוֹיפְעֶסֶען 6 קָארְט אַרְבֶּעס אֵיידֶער אָנְצוּשְׁטוּפֶּען דִי פַּייקֶע.

אייזיקעל: הֶער וָואס מֶען רֶעדְט צוּ דִיר, בִּיזְט גֶעוֶוען בַּיי טַאבֶּעלֶע? וָואס הָאט זִיא דִיר גֶעזָאגְט? פַאר וָואס קוּמְט זִיא נִיט אוֹיף דֶעם פְּלַאטְץ וואוּ אִיךְ הָאבּ זִיא בֶּעשְׁטֶעלְט?

חיים יואל: אִיךְ וֵויים פַאר וָואס זִיא קוּמְט נִיט. זִיא זָאגְט מִיר נִישְׁט קֵיין

שום תּירוּץ. נור וָוען איך קום איז זיא בֶּעז, אונ מיט אַ בֶּעזֶער שְׁטִיפְּט זי מיך אַרוֹיס פוּן דָער שְׁטוּב (אפּארט) דֶער שוֹנֵא זָאל אַזוֹי לֶעבֶּען צוּ איך גֵעה אֲפִילוּ אַהִין, דָאס הָאט מיר דִיא בַּעַל-הַבָּיִת'טֶע גֶעהֵייסֶען אַזוֹי זָאגֶען אונ דֶערְפַאר וֶועט זִיא מיך חֲתוּנָה מַאכֶען מיט טַאבֶּעלֶען.

אייזיקעל: גֶעה נָאך אַמָאל צוּ אִיהר אונ זָאג אִיהר אַז מיט דֶעם וָואס זִיא קוּמְט נִישְׁט בִּין איך שוֹין הַאלְבּ אִיבֶּערְצֵייגְט אַז מַיינֶע עֶלְטֶערְן וֶוענֶען גֶערֶעכְט, אונ נָאך אֵיין מָאל שִׁיק איך צוּ אִיהר, זִיא זָאל מיך מָארְגֶען עֶרְוַוארְטֶען 9 אוּהר פְרִיה אין יַאבְּלָאנָאוְוסְקִישֶׁען פַּארְק וְויוּ אַ וְויז דֶער מוּזִיק גֶעבֵּיידֶע.

חיים יואל: איך גֶעה אִיהר שוֹין זָאגֶען. נור סְ'איז אוּמְזִיסְט, זִיא וֶועט נִישְׁט קוּמֶען. וָואס וִוילְט אִיהר אַ בַּעַל-עֲגָלָה'ס אַ טָאכְטֶער זָאל זַיין פֵיין? שִׁיקְט אִיהר אַייעֶר טַאטֶענְס טוֹיזֶענְדֶער וֶועט זִיא קוּמֶען.

אייזיקעל: שְׁטִיל דוּא דוּמְקָאפְּף וָוער הָאט דִיר עֶרְלוֹיבְּט אִיבֶּער אִיהר צוּ שְׁפַּאסֶען.

חיים יואל: נָא שְׁפַּאסְוֶוע איך נִישְׁט, אִיהר וֶועט שוֹין זֶעהן שְׁפֶּעטֶער. הַכְּלָל וָואס זְשֶׁע זָאל איך אִיהר זָאגֶען? אַז אִיהר וֶועט זִיא דֶערְוַוארְטֶען אין מָארְגֶענְדִיגֶען פַּארְק אוֹיף דָער יַאמְבֶּערָאוְוסְקִישֶׁער מוּזִיק לֶעבֶּען נָאנְטֶען בֶּעדִיל.

אייזיקעל: פֶערְד וָואס דוּא בִּיזְט, אין יַאבְּלָאנָאוְוסְקִישֶׁען פַּארְק וְויוּ אַ וְויז דֶער מוּזִיק גֶעבֵּיידֶע, מָארְגֶען 9 אוּהר פְרִיה.

חיים יואל: נוּא איז דָאס פַאר חַיִים יוֹאֵל'ס קָאפְּף? שְׁרַייבְּט עֶס מִיר אוֹיף, אוֹיף אַ צֶעטֶעלֶע... דִיא שׂוֹנְאִים זָאלֶען אַזוֹי הֶערֶען שׁוֹפָר שֶׁל מָשִׁיחַ, וְויא זִיא וֶועט זֶעהן דָאס צֶעטֶעלֶע.

אייזיקעל: נָא אונ גֶעה גִיך אַרִיבֶּער אונ קוּם בַּאלְד צוּרִיק.

חיים יואל: זָאל גָאט הִיטֶען, איך מוּז דָא זַיין אונ וַוארְטֶען אוֹיף מִיכַל שַׁדְכָן איך זָאל אִיהם זָאגֶען אַז דֶער בַּעַל-הַבָּיִת איז דָא אין דֶער הֵיים.

אייזיקעל: גֶעה גֶעה, איך וֶועל אִיהם שוֹין זָאגֶען.

חיים יואל: אָבֶּער הַיינְט מוּז מֶען אִיהם זָאגֶען דֶעם אֱמֶת מֶען טָאר...

אייזיקעל: נַא גֵעה שוֹין דוּא פֶערְד. (חיים יואל אב) זָאל דָאס וָואהר זַיין אַז זִיא הָאט בֶּעפִיילֶען אַז פַאר 500 גוּלְדֶען וֶועט זִיא מִיך נָאכְלָאזֶען אוּנ מִיר מוֹחֵל זַיין? אוּנ דַאדוּרְך וִויל זִיא זִיך שוֹין מֶעהְר מִיט מִיר נִיט

זָעהְן, מַיינֶע בְּרִיעפֶע צוּ אִיהר וֶוערֶען נִישְׁט בֶּעאַנְטְוָוארְטֶעט, מַיינֶע בֶּעשְׁטֶעלוּנְגֶען לַאכְט זִיא אוֹיס, זִיא הָאט טַאקִי גֶעמֵיינְט וִויא דֶער דוּמְקָאפְּף זָאגְט, מַיין טַאטֶענְס טוֹיזֶענְדֶער. נִישְׁט מַיין טַאטֶענְס קִינְד, אָה, וֶוען דָאס אִיז אֱמֶת, וֶוענֶען שׁוֹין דִיא וֶוערְטֶער פוּן דֶער גְמָרָא גֶערֶעכְט „לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם“ נִישְׁט אַ גְרַאבֶּענְיוּנְגְס אַ טָאכְטֶער... נָאר נֵיין, אִיךְ וִויל נִישְׁט רֶעדֶען זִיא אִיז גֶעוִויס אוּנְשׁוּלְדִיג, אוּנ אִיךְ אוּרְטְהֵייל זִיא אוּמְזִיסְט צוּם שְׁלֶעכְטֶען, מֶעגְלִיךְ פְלָאגְט זִיא דָארְט אִיהר עֶלֶענְדֶער פָאטֶער מִיט פָארְווִירְפֶע, ווייל דוּרְךְ אִיהר הָאט מֶען אִיהם עֶנְטְזָאגְט פוּן זַיין שְׁטֶעלֶע, מֶעגְלִיךְ מַארְטֶערְט זִיא דָארְט אִיהר שְׁלֶעכְטֶע שְׁטִיעפְמוּטֶער מִיט קְלָלוֹת אוּנ חֲרָמוֹת. אֶה טַאבֶּעלֶע וֶוען דָאס אַלֶעס אִיז אַ לִיעגֶען אוּנ וֶוען דַיין הֶערְץ אִיז אַזוֹי רֵיין מִיט אֱמֶתֶ׳ער לִיעבֶּע צוּ מִיר וִויא מַיין הָערְץ צוּ דִיר, זָא טְרַאגֶע אַלֶעס אִיבֶּער מִיט גֶעדוּלְד אוּנְד דוּא בְּלַייבְּסְט אוֹיף עֶוִויג מַיין, יָא טַאבֶּעלֶע אוֹיף עֶוִויג מַיין. (ווייִנט)

(אופטריט הערצעלע, רייזעלע)

רייזעלע: נוּ מַיין קִינְד וָואס בִּיזְטוּ אַזוֹי צוּגֶעלַעגְט?

אייזיקעל: אִיךְ הָאבּ קָאפְּשְׁמֶערְצֶען סְ׳הָאט גֶעמוּזְט זַיין אַ טְשָׁאד...

רייזעלע: אַז פֶּערְטְשָׁאדֶעט הָאט זִיא גֶעזָאלְט וֶוערֶען פוּן גָאט וִויא זִיא הָאט דִיךְ פֶּערְטְשָׁאדֶעט אוּנ מִיךְ פֶּערְטְשָׁאדֶעט אוּנ דֶעם טַאטֶען פֶּערְטְשָׁאדֶעט. אוֹי! נִישְׁט אוּמְזִיסְט זָאגְט דִיא וֶועלְט אַז דוּרְךְ קִינְדֶער לֶעגְט מֶען זִיךְ אִין דֶער עֶרְד אַרַיין אוּנ דוּרְךְ קִינְדֶער הֵייבְּט מֶען זִיךְ בִּיז אִין הִימֶעל אַרַיין.

הערצעלע: וֶועהְסְטוּ שׁוֹין אַייזִיקֶעל אַז טַאטֶע מַאמֶע וֶוענֶען קְלוּגֶער אוּנ מֶען דַארְף פָאלְגֶען טַאטֶע מַאמֶע, אִיצְט בִּיזְטוּ שׁוֹין אִיבֶּערְצֵייגְט וִויא דוּא הָאסְט דִיךְ גֶעוָואלְט אוּמְגְלִיקְלִיךְ מַאכֶען?

אייזיקעל: אִיבֶּערְצֵייגְט נָאךְ נִישְׁט דָאס מִינְדֶעסְטֶע.

הערצעלע: וֶועסְט וַוייטֶער זֶעהְן אַז זִיא הָאט נִישְׁט דִיךְ נוּר מִיךְ גֶעמֵיינְט. זָאג נוּר אַייזִיקֶעל לֶעבֶּען, דוּא גֶעדֶענְקְסְט דִיא גְמָרָא אַרְבָּעִים יוֹם קוֹדֶם יְצִירַת הַוָּלָד“...

אייזיקעל: יָא, 40 טֶעג אַיידֶער דֶער מֶענְשׁ וֶוערְד גֶעבּוֹירֶען, רוּפְט אוֹיס

אַ בַּת קוֹל דֶעם אוּנ דֶעם'ס טָאכְטֶער גֶעהֶער צוּ דֶעם אוּנ דֶעם מֶענְשֶׁען.

רייזעלע: אֱמֶת אֱמֶת, עֶס שְׁטֶעהְט טַאקִי אַזוֹי.

הערצעלע: נוּ פְרֶעג אִיךְ דִיךְ יוּנְגֶער שֵׂכֶל, אִיז אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען אַ בַּת קוֹל אַז יֶעקֶעל בַּעַל עֲגָלָה זָאל גָאר זַיין מַיין מְחוּתָּן?

אייזיקעל: נַיין טַאטֶע, נִישְׁט אַזוֹי הָאט דָאס בַּת קוֹל אוֹיסְגֶערוּפֶען, עֶס הָאט נוּר אוֹיסְגֶערוּפֶען אַז טַאבֶּעלֶע יֶעקֶעלְ'ס טָאכְטֶער זָאל זַיין מַיין זִוּוג, אָבֶּער אַייעֶר נָאמֶען אִיז דֶערְבַּיי גָאר נִישְׁט דֶערְמָאנְט גֶעוָוארֶען.

הערצעלע: פְּרֶעג אִיךְ דִיךְ, מִיר וָואס שְׁטַאמֶען אַרוֹים פוּן לוֹיטֶער רַבָּנִים הָאסְטוּ אוּנְז גֶעוָואלְט צוּזַאמֶענְפִירֶען מִיט יֶעקֶעל בַּעַל עֲגָלָה?

רייזעלע: מִיט אַזַא גְרָאבֶּען יוּנְג וָואס וַוייסְט אֲפִילוּ נִישְׁט וָואס יוֹם הַשִּׁשִּׁי אִיז, צוּ אַ זָכָר צוּ אַ נְקֵבָה?

הערצעלע: זָאג מִיר נוּר בֶּן יָחִיד מַיינֶער, אַשְׁטֵיינֶער אַז אִיךְ וֶועל שְׁטֶעהְן שַׁבָּת אִין שׁוּהְל בַּיים סֵפֶר אוּנ שַׁאפֶען, מִיט וָואס פַאר אַיין עֲלִיָּה זָאל אִיךְ מְכַבֵּד זַיין דַיין שְׁוֶועהר אוּנ מַיין מְחוּתָּן? אוּנ פוּן וַואנֶען וֶועט עֶר קוּמֶען אָנְצוּרִיקֶען פוּן אוֹיבֶען אָן בַּיים הַאנְדְפַאס?

רייזעלע: אוּנ אִיךְ דַיין מַאמֶע וֶועל אַהֵיים גֶעהְן שַׁבָּת פוּן דֶער שׁוּהל מִיט מַיין גְרָאבֶּען קָרְבָּן מִנְחָה סִידוּר אוּנְטֶער דֶער אָרֶעם, מִיט דֶער רֶבִּי'צִין אִין דֶער רֶעכְטֶער הַאנְד, אוּנ מִיט דֶער דַיינְ'טֶע אִין דֶער לִינְקֶער הַאנְד וִוי דֶער שְׁטֵיינֶער אִיז אוּנ לִיבְקֶע יֶעקֶעלְ'ס וֶועט זִיךְ מִיר גֶעבֶּען אַ שְׁטוּפּ אַרַיין אִין דֶער מִיט, גוּט שַׁבָּת רֶבִּי'צִין, גוּט שַׁבָּת אַייךְ דַיינְ'טֶע, גוּט שַׁבָּת אַייךְ מְחוּתֶּנִ'יסְטֶע, אַז נִישְׁט דֶערְלֶעבֶּען זָאל עֶס דֶער מַאטֶע מִיט דֶער מַאמֶע אַזַא בּוּשָׁה דוּרְךְ קִינְדֶער.

הערצעלע: וִויא אַזוֹי וָואלְט אִיךְ גֶעקֶענְט דוּרְכְגֶעהְן דִיא גַאס אַז קְלֵיינֶע קִינְדֶער זָאלֶען מִיר נָאךְ טַאטֶען מִיט דִיא פִינְגֶער, אֶט דָאס הָאט אוֹיסְגֶעפִיהְרְט ר' הֶערְצֶעלֶע מְיוּחָס, אִיךְ דֶעם לוּבְּלִינֶערְס אַיין אַיינִיקֶעל.

רייזעלע: אוּנ אִיךְ דֶעם אַפְּטֶערְ'ס.

הערצעלע: אוּנ אִיךְ דֶעם סַאנְזֶערְ'ס.

רייזעלע: אוּנ אִיךְ דֶעם קָאצְקֶערְ'ס.

הערצעלע: אִיךְ דֶעם ווילְנֶערְ'ס.

רייזעלע: אוּנ אִיךְ דֶעם בְּלוּצְקֶערְ'ס.

הערצעלע: אִיךְ דֶעם טָאפֶּעְרָאנֶוער.

רייזעלע: אוּנ אִיךְ דֶעם מַאגְרִיוֶוער אַזוֹינֶע מְיוּחָסִים לוּיטֶער סֶענְץ.

אייזיקעל: אֶמֶת טַאטֶע לֶעבֶּען מִיר וֶוענֶען מְיוּחָסִים אֵיינֶע אִין דֶער וֶועלְט, נוּא פֶעהלְט אוּנְז נָאךְ יִחוּס? פַארְקֶעהְרְט לָאז זִיךְ עֶמִיצֶער רַייבֶּען אִין אַייעֶר יִחוּס, דֶער רַב וֶועט דָאךְ נִישְׁט אַרוּם לוֹיפֶען שְׁרַייעֶן אַז זַיין מְחוּתָּן אִיז אַ יַחְסָן, פַארְקֶעהְרְט עֶר וֶועט וֶועלֶען גֶעגֶען אַייךְ שְׁטָאלְצִירֶען מִיט זַיין יִחוּס, דַאגֶעגֶען יֶעקֶעלֶע אָבֶּער וֶועט אַרוּם לוֹיפֶען אִין אַלֶע גַאסֶען אוּנ שְׁרַייעֶן מַיין מְחוּתָּן אִיז אַ יַחְסָן שֶׁבְּיַחְסָנִים, דֶעם קָאצְקֶערְם בְּרָאצְקֶערְם טְרִינְצְקֶערְם פִּיצְקֶערְם...

הערצעלע: הֶער מִיךְ אוֹיס אִיךְ הָאבּ אָבְּגֶעלֶעגְט אוֹיף שַׁבָּת פ׳ שְׁקָלִים זְמַן הַחֲתוּנָה אוּנ אִיךְ וִויל פוּן דִיר הֶערֶען דַיין וָוארְט יָא אָדֶער נֵיין?

אייזיקעל: טַאטֶעְנְיוּא אַ יָא דוּא הָאסְט מִיךְ גֶעפְרֶעגְט אַ גְמָרָא, הָאבּ אִיךְ דִיר גֶעעֶנְפֶערְט, עֶנְפֶער זְשֶׁע מִיר דֶעם מִדְרָשׁ „הקב״ה מְזַוֵּג זִוּוּגִים, יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה סוּלָמוֹת״, מִיט שִׁידוּכִים גִיט זִיךְ אָבּ גָאט אַלֵיין אוּנ מַאכְט לַייטֶערְלֶעךְ, אֵיינֶער גֶעהט אַרוֹיף אוּנ דֶער אַנְדֶערֶער אַרָאבּ, כְּדֵי דֶער זִוּוּג זָאל קֶענֶען צוּשְׁטַאנְדֶע קוּמֶען דֶערְפַאר נֶעמְט אַייךְ גוּט דֶעם מִדְרָשׁ אִין קָאפּ אַרַיין אוּנ גִיט אַכְטוּנְג אוֹיף דִיא לַייטֶערְלֶעךְ.

רייזעלע: דֶער מִדְרָשׁ מוּז נוּר שְׁטֶעהֶען אִין סֵפֶר פְּרַאלְנִיק.

הערצעלע: יֶעקֶעלֶע׳ס חָתָן הֶער אוֹיס וָואס אִיךְ זָאג דִיר, אִיךְ הָאבּ דִיר גֶענוּג אִיבֶּערְוִויזֶען וִויא בְּלִינְד דוּא בִּיזְט, וִוילְסְטוּ חֲתוּנָה הָאבֶּען וִויא דַיינֶע טַאטֶע מַאמֶע אָנְשְׁטֶעהְט אִיז גוּט, אֶלָא נִיט שְׁוֶועהְר אִיךְ, אַז אִיךְ אַלֵיין וֶועל דִיךְ אַוֶועקְגֶעבֶּען צוּם מִילִיטֶער אוּנ דָארְט וֶועסְטוּ פַארְפַאלֶען לְעוֹלָם וָעֶד, דֶען עֶס אִיז מִיר לִיעבֶּער דִיא בּוּשָׁה אַיידֶער אַזַא בּוּשָׁה! (אב)

רייזעלע: וָואס דֶען דֶער טַאטֶע הָאט נִישְׁט רֶעכְט וֶועה אִיז מִיר. (אב)

אייזיקעל: צוּם מִילִיטֶער? זָאל מִיךְ מַיין אֵייגֶענֶער פָּאטֶער אִיבֶּערְגֶעבֶּען צוּם מִילִיטֶער? יָא, בַּייא אִיהְם אִיז אַלֶעס מֶעגְלִיךְ, בַּייא חֲסִידִים שְׁפִּיעלְט אַ קִינְד קֵיינֶע רָאלֶע, דוּרְךְ זֵייעֶר פַאנַאטִיזְמוּס אוּנ יִחוּס וֶוענֶען זַייא מַקְרִיב זֵייעֶרֶע קִינְדֶער וִויא צוּ דֶער עֲבוֹדָה זָרָה מוֹלֶךְ — צוּם מִילִיטֶער? פַאר 12 יָאהר קוּמְט מֶען נִיט אַהֵיים, נָאךְ 12 יָאהר פֶערְגֶעסְט מֶען צוּ מֶען הָאט גָאר אַמָאל גֶעהַאט אַהֵיים, נוּא? זָאל אִיךְ מִיךְ

דֶערְפַאר לָאזֶען אִיבֶּערְרֶעדֶען אוּן חֲתוּנָה הָאבֶּען מִיט אַזוֹינֶער וָואס מַיין הֶערְץ צִיהט נִישְׁט צוּ אִיהר! — נוּא אוּן טַאבֶּעלֶע? זִיא וֶועט עֶס גֶעוִוים נִישְׁט אוֹיסְהַאלְטֶען אוּן זִיבֶּער פוּן דֶער וֶועלְט גֶעהְן, אוּן דָארְט אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט פַאר דֶעם בֵּית דִין שֶׁל מַעֲלָה פוּן מִיר פָאדֶערֶען רַאכֶע, נְקָמָה... אָה פַאטֶער מוּטֶער, אִיבֶּערְצֵייגְט מִיר וֶועניגְסְטֶענְס אִיהר פַאלְשֶׁעם הֶערְץ, לָאזְט מִיךְ וֶועניגְסְטֶענְס זֶעהְן וִויא טִיעף אִיךְ בִּין פֶערְבְּלָאנְזֶעט אִין דֶער פִינְסְטֶערְנִישׁ, דַאן טְהוּט אַיךְ מִיט מִיר וָואס אִיהר וִוילְט. (אב)

(אוֹיפְטְרִיט חיים יואל)

חיים יואל: עֶר וֵויינְט עֶר אִיז פֶערְמִישְׁט, אִיהר מֵיינְט אַז זַיין וֵויינֶען אִיז נַארִישׁ עֶר וֵוייסְט נִישְׁט וֶועמֶען לִיעבּ צוּ הָאבֶּען, גְוַואלְד אִיז דָאס אַ גָאלד אַ בְּרִילַאנְט, אִיךְ קוּם נֶעכְטֶען אַזוֹי אַרַיין צוּ זַייא אִיךְ זָאל בֶּעשְׁטֶעלֶען יַעקעל עֶר זָאל אַהֶער קוּמֶען, הָאבּ אִיךְ גֶעטְרָאפֶען טַאבֶּעלֶע שְׁטֶעהְן פֶערְקַאטְשֶׁעט דִיא אַרְבֶּעל מִיט אַ וִויעֶכֶעטְשׁ שְׁטְרוֹיא אוּן הָאט גֶערִיבֶּען טִישׁ אוּן בֶּענְק, אִיז מִיר עֶפִּים אַזוֹי גֶעוָוארֶען אַז... וֶוען אִיךְ גֶעבּ חָאטְשׁ אַ קוּשׁ דֶעם וִויעֶכֶעטְשׁ שְׁטְרוֹיא וָואלְט אִיךְ גֶעוֶוען מִיךְ דֶערְקְוִויקְט, אִיךְ קוּם אַזוֹי אַרַיין אוּן גֶעבּ אוֹיף אִיהְר אַ קוּק אוּן זִיא אוֹיף מִיר אַ קוּק הָאבּ אִיךְ מִיךְ פֶערְשֶׁעמְט צוּ קוּקֶען, דֶען מִיט אִיהְר קוּק הָאט זִיא מִיר מַיין קוּק אַוֶועקְגֶענוּמֶען, מֶענְשֶׁען, יוֹדֶען בְּנֵי רַחֲמָנִים! אִיז דָאס אַ מֵיידֶעל, בֶּעקֶעלִיךְ וִויא וִוינְטֶער-עֶפֶּעלִיךְ, נַייסְלִיךְ, אוּן אִין דֶערְמִיט רוֹיטְלִיךְ, אַפָּאר אֵייגֶעלִיךְ בְּלִישְׁטְשֶׁען וִויא בַּייא דֶער גְרֶעפִינְס קֶעצֶעלֶע. אִיךְ גֶעה אַזוֹי צוּ מִיר אַלֵיין אוּן טְרַאכְט... גָאר נִישְׁט, לְמָשָׁל וֶוען דֶער גוּטֶער גָאט בֶּעשֶׁעהְרְט מִיר אַזַא וַוייבֶּעלֶע, טְרֶעפְט מֶענְשֶׁען וָואס אִיךְ וָואלְט גֶעטְהוּן בְּנֶאֱמָנוּת... גָאר נִישְׁט! אִיךְ וָואלְט נִישְׁט גֶעלָאזְט אוֹיף אִיהְר אַבִּיסֶעל שְׁטוֹיבּ פַאלֶען, אִיךְ וָואלְט גֶעאַרְבֵּייט וִויא אַיין עֶזֶעל אוּן אִיהְר גֶעגֶעבֶּען צוּ עֶסֶען וִויא אַ פֶערְד, אִיךְ וָואלְט אַרוּם גֶעלָאפֶען אִין אַלֶע גַאסֶען אוּן וָואלְט גֶעשְׁרִיגֶען... גָאר נִישְׁט. אִיךְ וָואלְט אִיהְר גֶעזָאגְט טְהוּ גָאר נִישְׁט נוּר זִיטְץ אִין דֶער הֵיים אוֹיף דֶעם פִּיעֶקֶעלִיק אוּן פְּרַאזְשֶׁע אַרְבֶּעס אוּן עֶס וִויפִיעל דוּא וִוילְסְט... דִיא וֶועלְט זָאגְט אַז חַיִּים יוֹאֵל אִיז אַ נַאר, אֱמֶת! וָואס אֱמֶת? נוּר וְיַצִּיב, וְנָכוֹן, וְקַיָּם, וְיָשָׁר, וְנֶאֱמָן, וְאָהוּב, וְיָפֶה

אַז חַיים יואֵל איז אַ נאַר, דָען וויא אַזוֹי בּין איך נישט קיין נאַר? אַז פְּלוּצים פאַלט מיר איין אַ כַּלָה מיט אַ נָאמֶען חַוָה לֵאָה; עֶס איז דָאךְ נוּר אַ גֶעלֶעכְטֶער, אוּנ וָוער ס׳וָועט הֶערֶען אוּנ זֶעהְן וָועט הָאבֶּען וָואס צוּ לַאכֶען, לְמָשָׁל איך וָועל אַריינְקוּמֶען צוּם דְרִיקֶער בֶּעשְׁטֶעלֶען חֲתוּנָה בִּילֶעטֶען, וָועט עֶר מיך גֶעבֶּען אַ פְרָעג וִויא אַזוֹי הייסְט איהְר? איך? חַיִים יוֹאֵל, וָועהְר שָׁעהְן, אַ שֶׁעהְנֶער נָאמֶען חַיִים יוֹאֵל, וִיצְט ר׳ חַיִים יוֹאֵל. וָועט עֶר מיך גֶעבֶּען אַ פְרָעג וִויא הֵייסְט דִיא כַּלָה? נוּא גֶעה זָאג אִיהם חַוָה לֵאָה אוּנ לַאךְ נִישְׁט... צוּ אוֹיף דֶער חֲתוּנָה וָועט אַוַדַאי דָער מְחוּתָן דֶער רָב זַיין מְסַדֵר קִדוּשִׁין מֶעט עֶר גֶעבֶּען אַ לֵייעֶן דִיא כְּתוּבָה הַבְּתוּלָה הַכַּלָה מָרַת חַוָה לֵאָה, וָועט זיך דֶער רָב מיט דֶער גַאנְצֶער חֲתוּנָה צוּלַאכֶען. צוּ בַּייא אַ קִימְפֶעט? מֶען וָועט דַארְפֶען מַאכֶען אַ מִי שֶׁבֵּירַךְ אין שוּהל, וָועט דֶער שַׁמָשׁ גֶעבֶּען אַ גֶעשְׁרַייא הָאִשָׁה הַיוֹלְדוֹת מָרַת חַוָה לֵאָה, וָועט זיך דֶער שַׁמָשׁ מיט דֶער גַאנְצֶער שוּהל צוּלַאכֶען. הַיינְט בַּייא אַ לְוַיָה וֶוען מֶען דַארְף וויינֶען אוּנ קְלָאגֶען וָועט זיך דֶער יִזְכּוֹר-מַאכֶער אַנִידֶער שְׁטֶעלֶען אוּנ גֶעבֶּען אַ זָאג אֶת נִשְׁמַת הָאִשָׁה מָרַת חַוָה לֵאָה, וָועט דִיא גַאנְצֶע לְוַיָה מיט׳ן יִזְכּוֹר-מַאכֶער מיט דִיא פֶּערְד מיט׳ן טוֹיטֶען וָואגֶען צוּלַאכֶען אוּנ הַיינְט גֶעה שְׁטֶעל אַנִידֶער אוֹיף דֶעם הַיילִיגֶען אָרְט אַ מַצֵבָה מיט אַ נָאמֶען חַוָה לֵאָה, אַז וָוער עֶס וָועט דוּרְכְגֶעהְן זָאל זיך מוּזֶען צוּלַאכֶען... נַיין אוּנ טוֹיזֶענְד מָאל נַיין, איך וִויל נִישְׁט. אוּנ וִויל נִישְׁט!.. הֶערְט אָבֶּער דָעם נָאמֶען טַאבֶּעלֶע! עֶס קְלִינְגְט גָאר אַנְדֶערְשׁ. הַכַּלָה הַבְּתוּלָה מָרַת טַאבֶּעלֶע. אַ מְחַיֶה, הָאִשָׁה הַיוֹלְדוֹת מָרַת טַאבֶּעלֶע, אַ פֶּערְגֶעניגֶען... אוֹי וָועה מיר אֶת נִשְׁמַת הָאִשָׁה הַחֲשׁוּבָה הַצַדֶקֶת מָרַת טַאבֶּעלֶע, אוֹי אַ קְלָאג אוֹי אַ גֶעוויין... טוֹיזֶענְד יַם הַמֶלֶחְ׳ן קֶען מֶען דָאךְ אוֹיסְגִיסֶען בַּייא אַזַא טְהַייעֶרֶען נָאמֶען, אַזַא כָּשֵׁר טַאבֶּעלֶע, אַזַא טְהַייעֶר טַאבֶּעלֶע, אַזַא יוּנְגֶער בּוֹים אַז וָועה איז צוּ מיר אוּנ אַיין אַכְטוּג דֶעם מַאן... (וויינט)

(אויפטריט חוה לאה)

חוה לאה: אַ וָועהְטִיג איז מיר, וָואס וויינְסְט דוּא חַיִים יוֹאֵל?

חיים יואל: אַז וָועה איז צוּ מיר אוּנ אַיין אַכְטִיג איז דֶעם מַאן.

חוה לאה: אָבֶּער וָואס איז, וָוער. הָאט דיר עֶפּיס גֶעטְהוּן?

חיים יואל: (ערבליקט זיא, צעלאכט זיך) חַוָה לֵאָה!... דוא בִּיזְט עָס? הָערְסְט א סוֹף – איין עֶק – א שְׁלוֹם צוּ אוּנְזֶער חֲתוּנָה הָאבֶּען.

חוה לאה: פַאר וָואס?

חיים יואל: אִיךְ וִויל נִיט, אִיךְ וִויל נִישְׁט מֶעהְר חֲתוּנָה הָאבֶּען.

הוה לאה: אָבֶּער עֶס מוּז דָאךְ זַיין א פַּאר וָואס?

חיים יואל: זִיא פְרֶעגְט נָאךְ פַּאר וָואס? עֶס אִיז דָאךְ מִיר א פִינְסְטֶערֶע בּוּשָׁה פַאר מֶענְשֶׁען... וִויא אַזוֹי נֶעמְט א מֶענְשׁ אוּנ גִיט זִיךְ עֶס א נָאמֶען חַוָה לֵאָה? אַדְרַבָּא פְרֶעג וָועמֶען דוא וִוילְסְט צִי הֵייסְט עֶמִיצֶער חַוָה לֵאָה?

חוה לאה: אוּנ אַז דוא הֵייסְט חַיִים יוֹאֵל?

חיים יואל: חַיִים יוֹאֵל יָא, אָבֶּער נִיט חַוָה לֵאָה, עֶס אִיז דָאךְ נָאר א גֶעלֶעכְטֶער... פְּרִיוְוט אוּנ זָאגְט עֶמִיצֶער חַוָה לֵאָה אוּנ לַאכְט נִיט.

חוה לאה: אוּנ אַז עֶס אִיז דָא פַאר דֶער שׁוּהְל דִיא שְׁוַוארְצֶע חַוָה רָחֵל?

חיים יואל: חַוָה רָחֵל, אָבֶּער נִישְׁט חַוָה לֵאָה.

חוה לאה: דָאס אִיז אִין גַאנְצֶען? נוּא הָאבּ אִיךְ איין עֵצָה וִויא אַזוֹי נִישְׁט צוּ הֵייסֶען חַוָה לֵאָה, אִיךְ וָועל מִיךְ מַאכֶען קְרַאנְק...

חיים יואל: אִיךְ הָאבּ פֵיינְד גֶעמַאכְטֶע זַאכֶען.

חוה לאה: אוּנ מִיר הֵייסֶען אִיבֶּערְבֵּייטֶען דֶעם נָאמֶען. אִיךְ וָועל מִיךְ הֵייסֶען רוּפֶען אַלְטֶע, בַּאבֶּע, אָדֶער חַיָה...

חיים יואל: בֶּע בֶּע בֶּע, אַלְט בִּיזְט דוא שׁוֹין גֶענוּג, א בַּאבֶּע פַּאסְט דִיר שׁוֹין צוּ זַיין, אוּנ וִויא א חַיָה זָעהְסְט דוא אוֹיס.

חוה לאה: פַאר מֵיינֶע אַרְבִּיִם וָואס אִיךְ הָאבּ דִיךְ גֶעהָאדֶעוֶועט, אִיךְ בִּין אֵיינְגֶעגְנַנְגֶען גֶעגַאנְגֶען אַהֶער אִין דִיענְסְט, כְּדֵי דִיךְ צוּ קֶענֶען הָאדֶעוֶוען מִיט אַרְבִּיִם, דוא מוּזְט בְּלַייבֶּען מַיין.

חיים יואל: אָט הָאט זִיא מִיךְ אָבְגֶעקוֹיפְט פַאר אַרְבִּים, אִיךְ זָאל מִיט אִיהְר חֲתוּנָה הָאבֶען, נֵיין אִיךְ וִויל נִישְׁט חֲתוּנָה הָאבֶּען.

חוה לאה: דוא מוּזְט בְּלַייבֶּען מַיין, אִיךְ וָועל דִיר דִיא פִּיסְקֶעס צֶעפַּאטְשֶׁען אוּנ דוא מוּזְט מִיט מִיר חֲתוּנָה הָאבֶּען. (שלאגט איהם)

חיים יואל: עָה מֶען לַאכְט דָאךְ שׁוֹין טַאקֶי פוּן מִיר. (טהוט אוים דעם קאפּטען שלאגט זיא, ביז זיא לויפּט אַב, ער שלאגט פּארווערט אָהנע צו זעהען אַז עס איז (אויפּטריט מיכל, דאן ערבליקט ער איהם פּערבליפּט).

ר׳ מִיכַל אִיהְר זָענְט עֶס? וְויא זֶשֶׁע אִיז חַוָה לֵאָה? (ערשראקען) וְויִצְט ר׳ מִיכַל, בָּרוּךְ הַבָּא ר׳ מִיכַל, אַ גוּטֶע וָואךְ ר׳ מִיכַל, גֶעהְט נִיט אַוָועק ר׳ מִיכַל, דֶער בַּעַל הַבַּיִת דַארְף אַייךְ עֶפִּיס נֶעטְהִיג הָאבֶּען, אָט גָעה אִיךְ אִיהְם אַרַיין שִׁיקֶען. (אַב)

מיכל: מֵילָא וְויא זֶשֶׁע קוּמְט דָאס צוּ אַ שַׁדְכָן? אַ שַׁדְכָן אִיז אַ חִיוּב אַז דָא אִיז דָא אַ בָּחוּר אוּנ דָארְט אַ בְּתוּלָה זֵייא צוּנוֹיף צוּ קְוָועטְשֶׁען אוּנ צוּ מַאכֶען אַיין בַּארְג, אָבֶער אַ שַׁדְכָן זָאל דַארְפֶען דָארְט וְויא 2 הָאבֶּען זִיךְ לִיעבּ אָנְצוּארְבֵּייטֶען אַ קְטָטָה, דָאס אִיז שׁוֹין אַ שְׁטִיקֶעל עַוְלָה. נָאר לָאמִיר נָאר זָעהֶען וָואס הֵייסְט אַיין עַוְלָה? אִיךְ מוּז דָאךְ זָעהֶן צוּ פֶּערְדִיעֶנֶען גֶעלְד, אוּנ דָא וֶועל אִיךְ דָאךְ עֶפִּים פֶּערְדִיעֶנֶען 4 עֶרְלֵייא נֶעלְדֶער, רֵאשִׁית פַּאר קַאלֶע מַאכֶען, וְהַשֵׁנִית פַּאר אַייזִיקֶעל מִיט רִבְקָה׳לֶע, וְהַשְׁלִישִׁית וֶועל אִיךְ טַאבֶּעלֶען אוֹיסְזוּכֶען אַיין אַנְדֶערֶען חָתָן, וְהָרְבִיעִית חַיִּים יוֹאֵל מִיט חַוָה לֵאָה......

(אויפטריט חיים יואל)

חיים יואל: דָאס רְבִיעִית הַאלְט אַייךְ ר׳ מִיכַל, דֶער בַּעַל הַבַּיִת גֶעהְט שׁוֹין אַרַיין, אָט הָאט אִיהְר דָאס בְּרִיוֶועלֶע ר׳ מִיכַל, דָאס הָאט דֶער פַּאנִיטְשׁ גֶעשְׁרִיעבֶּען צוּ דֶער פַּאנִיטְשֶׁעבֶע אַז זִיא זָאל אִיהְם דֶערְוַוארְגֶען דָארְט וְויא אִיךְ קָען נִישְׁט נָאכְזָאגֶען, אִיךְ גֶעה אַהֶער רוּפֶען ר׳ יֶעקֶעל דֶער בַּעַל הַבַּיִת דַארְף אִיהְם עֶפִּים הָאבֶּען, אוּנ וַוארְט דָא אוּים ר׳ מִיכַל, הָאט אַ גוּטֶע וָואךְ, נָאר דָאס רְבִיעִית הַאלְט אַייךְ אַלֵיין ר׳ מִיכַל. (אַב)

מיכל: אַ גַאנְץ וואהְלֶער בָּחוּר דֶער חַיִּים יוֹאֵל, עֶר אַרְבֵּייט מִיט אִין גֶעשֶׁעפְט בֶּעסֶער וְויא אַ מִינִיסְטֶער — דָאס בְּרִיוֶועלֶע קוּמְט צוּ נוּטְץ, יֶעקֶעל אַלֵיין וְויל שׁוֹין אַצִינְד נִישְׁט נָאךְ לָאוֶען פַאר קֵיין גֶעלְד, נָאר דָאס שַׁאדְט נִיט, מֶען דַארְף נָאר זָעהֶן צוּ פֶערְהִיטֶען אַז דָאס פָּאַרִיל זָאל זִיךְ וַוייטֶער נִיט קֶענֶען זָעהֶן.

(אויפטריט הערצעלע)

מיכל: אַ גוּטֶע וָואךְ ר׳ הֶערְצֶעלֶע, סְ׳גֶעהְט, סְ׳פֶּאהְ־רט, סְ׳לוּיפְט, אָט טָא טָא זֶענֶען מִיר שׁוֹין בַּיים בְּרֶעג, אִיךְ בִּין גֶעוֶוען בַּייא דֶער יְמַח־שְׁמוֹנִיצֶע אוּנ הָאבּ אִיהְר אָנְגֶעשְׁלָאגֶען צוּ גֶעבֶּען גֶעלְד, הָאט זִיא גֶעזָאגְט יָא.

אִיהְר הֶערְט ר' הֶערְצֶעלֶע יָא, נָאר זִיא וִויל אַז אַייזִיקֶעל אַלֵיין זָאל אִיהְר שְׁרַייבֶּען אַז זִיא זָאל קוּמֶען נֶעהְמֶען דָאס גֶעלְד, אוּנ פוּן זַיין הַאנְד וִויל זִיא עֶס נֶעהְמֶען.

הערצעלע: נִישְׁט מֶעהְר? וִויא אַזוֹי אִיז דָאס מֶעגְלִיךְ?

מיכל: בַּייא מִיכַל שַׁדְכָן פְרֶעגְט אִיהְר מֶעגְלִיךְ צִי נִישְׁט מֶעגְלִיךְ, וֶוען אִיךְ זָאל וֶועלֶען פְרֶעגֶען אוֹיף אַזוֹינֶע זַאכֶען וָואלְט אִיךְ גֶעהַייסֶען חֲלַפְתָּא בֶּן דוֹתָא נִישְׁט מִיכַל שַׁדְכָן. וֶועהְט אִיהְר דָאס בְּרִיוֶועלֶע? דָאס הָאט אַייזִיקֶעל אִיהְר גֶעשְׁרִיעבֶּען זִיא זָאל אִיהְם עֶרְוַוארְמֶען אִין פַּארְק. חַיִים יוֹאֵל הָאט עֶס מִיר גֶעגֶעבֶּען אוּנ דָאס גֶעשֶׁעפְט אִיז אָבְגֶעמַאכְט. טַאקִי דָאס אֵיינֶעגֶע בְּרִיוֶועלֶע דַארְף אִיךְ אִיהְם צוּרִיק גֶעבֶּען אוּנ אִיהְם זָאגֶען אַז טַאבֶּעלֶע הָאט עֶס אִיהְם צוּרִיק גֶעשִׁיקְט אוּנ זִיא וִויל נִישְׁט מֶעהְר פוּן אִיהְם קֵיין לִיעבֶּעס בְּרִיוֶועלִיךְ. נָאר דָאס אֵיינֶע בְּרִיוֶועלֶע אַז זִיא זָאל זִיךְ קוּמֶען נֶעהְמֶען דָאס פֶערְשְׁפְּרָאכֶענֶע גֶעלְד וֶועט זִיא קוּמֶען אוּנ מַאכֶען אַיין עֶק, „וְהָעִיר שׁוּשַׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה״!

(אויפטריט אייזיקעל, רייזעלע)

מיכל: אָט גֶעהְט טַאקִי אַייזִיקֶעל מִיט רֵייזֶעלֶע, ר' הֶערְצֶעלֶע נָאר אַ סָאלְדַאט מִיט קוּרַאזְשׁ, אַ גוּטֶע וָואךְ אַייזִיקֶעל, אַ גוּטֶע וָואךְ רֵייזֶעלֶע אוּנ אַ גוּט יָאהְר, הַשֵּׁי״ת זָאל אַייךְ הֶעלְפֶען אִיהְר זָאלְט דֶערְלֶעבֶּען חֲתוּנָה צוּ מַאכֶען אִין אַ שָׁעָה מוּצְלַחַת מִיט זַיין אֶמֶתְ'ן זִיווּג וִויא אַייךְ אָנְשְׁטֶעהְט, אוּנ פוּן אַייעֶר זוּהְן זָאל אַרוֹיסְקוּמֶען 12 שְׁבָטִים אוּנ פוּן יֶעדֶען שֵׁבֶט 70 נְפָשׁוֹת אוּנ פוּן יֶעדֶען נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא יוֹדֶען, אוּנ יֶעדֶער יוּד זָאל אַייךְ גֶעדֶענְקֶען רֵייזֶעלֶע מַיין עֶלְטֶער בַּאבֶּע וִויא מֶען גֶעדֶענְקְט אוּנְזֶערֶע הַיילִיגֶע בַּאבֶּעס שָׂרָה, רִבְקָה, רָחֵל, לֵאָה, אוּנ עֶס זָאל זַיין צְווִישֶׁען יוּדֶען שְׂמָחוֹת וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, נִיט אַהֲער אַבִּיסֶעל בְּרָאנְפֶען אוּנ לָאז זַיין לְחַיִים.... אַייזִיקֶעל אִיז דִיר דָאס בְּרִיוֶועלֶע בֶּעקַאנְט? (צייגט איהם)

אייזיקעל: יָא וִויא קוּמְט עֶס צוּ אַייךְ ר' מִיכַל?

מיכל: וָואס הֵייסְט וִויא סֶע קוּמְט צוּ מִיר? זִיא הָאט עֶס מִיר אַלֵיין גֶעגֶעבֶּען.

אייזיקעל: נוּא וָואס הָאט זִיא גֶעזָאגְט, קוּמְט זִיא מָארְגֶען?

מיכל: יָא זִיא הָאט גֶעזָאגְט דוּא זָאלְסְט אִיהְר מֶעהְר אַזֶעלְכֶע בְּרִיוֶועלִיךְ

נִיט שְׁרַייבֶּען, נָאר אַיין בְּרִיוָועלֶע וִויל זִיא, דָאס אִיז דִיא 500 גוּלְדֶען אוּנ אִיבֶּער דִיר מַאכֶען דֶעם בַּר מִצְוָה פָּסוּק בָּרוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי.

אייזיקעל: וָואס זִיא וִויל גֶעלְד? 500 גוּלְדֶען וִויל זִיא פַאר מִיר? יָא זִיא הָאט רֶעכְט, אָה פָּאטֶער מוּטֶער פֶערְצַייהְט מִיר פַאר דִיא שְׁמֶערְצֶען וָואס אִיךְ הָאבּ אַייךְ בִּיז נוּן פֶערְשַׁאפְט, אִיךְ וַואר לֵייכְטְזִינִיג אוּנ פֶערְפִיהְרְט, קוּמְט ר׳ מִיכַל אִיךְ וֶועל אַייךְ גֶעבֶּען דָאס בְּרִיוָועל. (אַב)

הערצעלע: יְיַשֵׁר כֹּחֲךָ ר׳ מִיכַל, יְיַשֵׁר כֹּחֲךָ.

רייזעלע: ר׳ מִיכַל אִיהְר וֶוענְט אִיךְ וַויים אַלֵיין נִישְׁט וָואס.

מיכל: וָואס הֵייסְט אִיהְר וַוייסְט נִישְׁט וָואס אִיךְ בִּין, אִיךְ בִּין אַ פוֹיגֶעל.

(קנייפט זיא אין באק)

הערצערלע: וָואס טְהוּט אִיהְר ר׳ מִיכַל, אַ פְרֶעמְדֶע אִשָׁה דֶעם מַאן אִין דִיא אוֹיגֶען? אִיהְר מוּזְט הָאבֶּען דִיא מַאמֶע אִין קָאפּ?

מיכל: גֶעהְט שׁוֹין גֶעהְט, אֵשֶׁת חָבֵר כְּחָבֵר, אִיךְ הָאבּ עֶס אֵייגֶענְס גֶעטְהוּן כְּדֵי לְחַבְּבָהּ עַל בַּעֲלָהּ, עֶס שְׁטֶעהְט בְּפֵירוּשׁ גֶעשְׁרִיעבֶּען אַז מֶען וִויל אַז דֶער מַאן זָאל לִיעבּ הָאבֶּען זַיין וַוייבּ, זָאל קוּמֶען אַיין פְרֶעמְדֶער אוּנ זָאל זִיא גְלֶעטֶען, כְּדֵי דֶער מַאן זָאל זִיא 10 מָאל גְלֶעטֶען, דֶער תַּנָא ר׳ זֵירָא אַז עֶר אִיז גֶעקוּמֶען אוֹיף אַ חֲתוּנָה הָאט עֶר גֶעחַאפְּט דִיא כַּלָּה אוֹיף דִיא פְּלֵייצֶעס אוּנ הָאט מִיט אִיהְר אַרוּם גֶעטַאנְצְט כְּדֵי לְחַבְּבָהּ עַל בַּעֲלָהּ.

הערצערלע: יָא דֶעם תַּנָא ר׳ זֵירָא הָאט זִיךְ אָבֶּער גֶעדַאכְט אַז עֶר טְרָאגְט אַ בַּאלְקֶען אוֹיף דִיא פְּלֵייצֶעס.

מיכל: אוּנ מִיר הָאט זִיךְ גֶעדַאכְט אַז אִיךְ טְהוּ אַ גְלֶעט אַ שְׁטִיק סְטוֹיבּ, הַכְּלָל עֶס וֶוערְט שְׁפֶּעט לָאמִיר גֶעהְן נֶעהְמֶען דָאס בְּרִיוָועלֶע, הָאט אַ גוּטֶע וָואךְ, אוּנ וַיֵּלֶךְ מִיכַל. (אַב)

הערצערלע: אַ גַאנְץ לוּסְטִיג יוּדֶעל דֶער ר׳ מִיכַל, עֶר וַוייסְט גָאר נִיט וָואס עֶר הָאט אַצִּינְד בַּייא מִיר דֶער וָוערְטְה.

(אויפּטריט יעקעלע צוגעלעגט)

יעקער: אַ גוּטֶע וָואךְ ר׳ הֶערְצֶעלֶע!

הערצעלע: אַ גוּט יָאהְר.— רֵייזֶעלֶע גֶעה גִיבּ אַכְטוּנְג, אַייזִיקֶעל זָאל אַצִּינְד נִיט אָנְקוּמֶען. (רייזעלע אַב) זֶעען דִיךְ יֶעקֶער.

יעקער: וָואס הָאט אִיהְר נָאךְ מִיר גֶעשִׁיקְט ר׳ הֶערְצֶעלֶע?

הערצעלע: דוא װעהסט שלעבט אוים יעקעל.

יעקעל: אַ װדאַי קען מען בעסער אויסזעהן, פון דער פוהרמאַנקע האט איהר מיר אָבגעזאָגט, פערד אונ װאַגען האב איך פערקױפט, מײן גאַנץ אויסהאַלטונג איז װאם טאַבעלע האָרעװעט נעביך אַזוי שװער אונ ביטער, נוא קען איהר אַרבײט אויסהאַלטען אַ שטוב מיט מענשען?

הערצעלע: נוא װער איז דיר שולדיג, איהר װענט אײך אַלײן שולדיג אין דעם.

יעקעל: מיר זענען שולדיג? אונ אײער זוהן איז פטור? איז דען מײן טאַבעלע געקומען צו איהם בעטען זײן ליעבע, אמת זיא האט איהם אויך ליעב געהאט, אָבער זיא האט דאך קײנעם דערצעהלט.

הערצעלע: װען זיא זאָל געװען זײן אַ בר שכל װאָלט זיא געדאַרפט פערשטעהן אַז ער איז אַ נגידיש קינד אונ מעג זיך ערלױבען צו שפאַסען.

יעקעל: װאס ער האט געשפאסט? איהר װילט אײך אונטערהאַלטען אונ מיר זאָלען זײן אײערע שפיעלעכער?

הערצעלע: װאס דען האסט דוא געמײנט זיך מיט מיר משדך זײן? הער מיך אוים יעקעל, איך האב דיך געשיקט רופען, איך װיל מיט דיר רעדען אײן ערנסט װאָרט, איך גיב דיר 300 גולדען אויף נדן, אונ גיב דיר ארוים אַ כתב אַז כל ימי חיי װענט איהר בײא מיר אונ זײא דיך משדך מיט חיים יואלין, ער איז אַ גאַנץ פײנער בחור.

יעקעל: איהר װאגט דאם מיר צו זאָגען, אַ װדאַי װײל איך בין אָרים קענט איהר אײך שפאַסען, אַ װדאַי איך קען אײך נישט זאָגען אַז איך גיב אײך 300 גולדען אויף נדן אונ כל ימי חיי אויסהאַלטען בײא מיר אונ נעמט חוה לאה פאר אַ שנור.

הערצעלע: װאם? װאם האסט דוא געזאָגט, בײא מיר אין שטוב, בעל-עגלה! גראָבער יונג, דוא האסט געװאָלט דװקא זײן מײן מחותן, אונ דײן טאָכטער מײן שנור?

יעקעל: װאם בין איך צי װאם איז מײן טאָכטער? אַ פושעי ישראל? פון אַ געשמד'טער משפחה, װאם איהר זוגט אַזוי װיא אַ פיאָװקע מײן בלוט אונ איך שװײג, איהר מײנט אַז מען שאָבט דעם פיש

לעבעדיגערהייט טהוט איהם נישט וועה ווייל ער שרייט נישט? גאט זאל אייך בעצאהלען פאר מיין שפיכות דמים.

הערצעלע: א ודאי או דער ווארעם ליגט אין חריין מיינט ער עס איז קיין זיסערס נישטא, וואס דוא ביזט ווילסט דוא וויסען? א בעל־עגלה, א גראבער יונג, פון א משפחה כויטער שוסטערס, שניידערס, סטאלארעס, סאמע בעל־מלאכה׳ס, ימח שמם זאלט איהר ווערען.

יעקעל: (שטעהט אויף אויפגערעגט ביז אין מיטען דער ביהנע) וואס? א בעל־מלאכה איז ביא אייך קיין מענש ניט, ווייל ער איז ארים ~~איז ער קיין מענש ניט~~? איהר ווענט מענשען ווייל איהר האט געלד? איהר, וואס טהוט נישט א האנד אין קאלטען וואסער, [redacted] וואס פרעמדע מענשען הארעווען אויף אייך אזוי שווערר און ביטער דעמאלט ווען עס דונערט און בליצט, שטורמט און רעגענט אין דרויסען, זיצט איהר אייך פערמאכט אין אייערע שעהנע ווארעמע סאלאנען, און איך בין דעמאלט איינער אליין אויף דעם פיסטען פעלד, דאס לעבען איינגעשטעלט אין א סכנה יעדען אויגענבליק, איך וואס ארבייט אויף מיינע 6 שיין א וואך מיט בלוטיגען שווייס, הייס איך גאר קיין מענש ניט? ניין און טויזענד מאל ניין, דער ארבייטער, דער בעל־מלאכה איז מעהר מיוחס פון אייך, ער הארעוועט שווער אויף זיין טריקען שטיקעל ברויט, מיט דעם שוויים פון זיין קערפער, מיט דער קראפט פון זיינע צעהן פינגער, און איך שטאלציער אויף מיין ארימער משפחה ~~פון עהרליכע בעלי־מלאכות~~ מעהר וויא אויף אייך מיט אייער רייכטהום, יחוס, כבוד און געלד!

(אויפטריט טאבעלע)

טאבעלע: פאטער דוא ביזט דא?

יעקעל: וואס טהוסט דוא דא מיין קינד, קום לאמיר נישט מטמא זיין זיינע סאלאנען.

טאבעלע: ניין פאטער איך וויל נישט געהן ביז איך וועל נישט ערהאלטען מיין לאהן דעם פרייז וואס אייזיקעל האט פאר מיין הערץ בעשטימט.

הערצעלע: ועהסט דוא מיין קינד, דוא ביזט קליגער פון דיין טאטען, דערפאר זאלסט דוא אויך בעלאהנט ווערען, איך וועל דיר געבען 500 גולדען אויף נדן און גאט זאל דיר צושיקען דיין אמת׳ען זיווג,

וָועהְסְט דוּא מַיין קִינְד אִיךְ גֶעה מִיט יוֹשֶׁר אוּנ פֶּערְצֵייהֶע דִיר דַיין פֶּעהְלֶער. (לעגט אויפ׳ן טיש דאס געלד).

טאבעלע: אִיךְ בִּין בֶּעגַאנְגֶען אַ פֶּעהְלֶער אוּנ אִיהר גֶעהְט מִיט יוֹשֶׁר? אַייעֶר קִינְד אִיז גֶעקוּמֶען צוּ מִיר, מַיין קָאפּ פֶּערְדְרֶעהְט, מַיינֶע גֶעדַאנְקֶען פֶּערְמִישְׁט, בַּייא מַיין אַלְטֶען פָּאטֶער גֶערוֹיבְּט זַיין קִינְד, בַּייא מַיין מוּטֶער אִיהר אַנְדֶענְקֶען, דֶען אָהְן אַייזִיקֶעל אִיז מַיין וֶועלְט אוּנְטֶער־גֶעגַאנְגֶען, מַיין לִיכְט אוֹיסְגֶעלָאשֶׁען, אִיהְר רוֹיבְּט מִיר מַיין לֶעבֶּען עֶפֶּענְטְלִיךְ אִין מִיטֶען הֶעלֶען טָאג, גֶעהְט אִיהְר נָאךְ מִיט יוֹשֶׁר? (נעממ אִין דער האנד דאס געלד) דֶעם פְּרַייז הָאט אִיהְר בֶּעשְׂטִימְט פַאר מַיין גֶערוֹיבְּטֶעם הֶערְץ אוּנ עֶרְמָארְדֶעטֶעם לֶעבֶּען? אוּנְמֶענְשֶׁען וָואס אִיהְר זֶענְט, אִיהְר רוֹיבְּט בַּייא מִיר אַיין שַׁאטְץ אוּנ בֶּעצָאהלְט מִיר מִיט 500 גוּלְדֶען? פֶּערְמָאגְט אִיהְר דֶען אִין אַייעֶר פֶּערְמֶעגֶען אַזַא רַייכְטְהוּם אוּם מִיר צוּ בֶּעצָאהְלֶען? חַ חַ חַ! וֶועהְט! וֶועהְט וָואס דָאס אִיז בַּייא מִיר. (צערייסט דאס געלד. פויזע) שׁוֹין, אִיךְ הָאבּ שׁוֹין מַיין לָאהְן עֶרְהַאלְטֶען, מִיט דֶעם גֶעלְד הָאט אִיהְר אַייעֶר זוּהְן צוּרִיק גֶעקוֹיפְט, אִיהְם בִּין אִיךְ מוֹחֵל, אָבֶּער פוּן אַייךְ זָאל מַיין טוֹיטֶע מוּטֶער דָארְט אִין הִימֶעל פָארְדֶערֶען רַאכֶע, נְקָמָה פַאר אִיהְר אוּמְגְלִיקְלִיכֶע עֶלֶענְדֶע יְתוֹמָה!!

הערצעלע: שְׁוַויינ דִיא אוֹיסְגֶעלַאסֶענֶע, דִיא מִרְשַׁעַת, דוּא וֶועסְט קֵיינֶעם נִישְׁט מֶעהְר פֶּערְדְרֶעהֶען קֵיין קָאפּ. אַייזִיקֶעל קֶען דִיךְ שׁוֹין צוּ גוּט, פָּאלְג מִיךְ נֶעהְם דִיר דָאס גֶעלְד אוּנ גֶעה דִיר פוּן דַאנֶען, אַיידֶער אַייזִיקֶעל וֶועט אַרַיין קוּמֶען, גֶעה, גֶעה דִיר פוּן דַאנֶען, אַרוֹיס!

(אויפטריט אייזיקעל)

טאבעלע: אַייזִיקֶעל שִׁיטְצֶע מִיךְ.

אייזיקעל: פָּארְט פוּן מִיר, דוּא וַואגְסְט נָאךְ צוּ מִיר צוּ צוּגֶעהְן, פָּארְט פוּן מִיר דוּא מֶערְדֶערִין, דוּא הָאסְט מִיר מַיין לֶעבֶּען גֶערוֹיבְּט, מַיין פֶּערְשְׁטַאנְד פֶּערְמִישְׁט, פַאר וָואס? ווייל אִיךְ בִּין ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהְלְשְׁטֵיינְס בֶּן יָחִיד? דָאס גָאלְדֶענֶע קַאלְבּ אִיז דִיר גֶעפֶעלֶען?

טאבעלע: אַייזִיקֶעל!...

אייזיקעל: שְׁוַויג! עֶרְוֶועהְן נִישְׁט מֶעהְר מַיין נָאמֶען אוֹיף דַיינֶע אוּנְרֵיינֶע טְרֵפָה׳נֶע לִיפֶּען, דִיא לִיפֶּען וָואס הָאבֶּען מִיט שֶׁקֶר מִיט בֶּעטְרוּג מַיין

גַאנץ לֶעבֶּען בֶּעדֶעקְט, גָאט זָאל דִיךְ אַזוֹי פֶערְשֶׁעהְמֶען אוּנ צוּ בּוּשׁוֹת בְּרֶענְגֶען וִויא דוּא הָאסְט מַיין נָאמֶען גֶעשֶׁענְדֶעט.. פָארְט פוּן הִיעֶר, אִיךְ וִויל מִיט דִיר אוּנְטֶער אֵיין דַאךְ נִישְׁט זַיין, פָאטֶער שִׁיטְצֶע מִיךְ פַאר דֶער פַאלְשֶׁע קַאטְץ אוּנ בֶּעזֶע וִוילְדֶע שְׁלַאנְג, פָארְט אִיהְר עֶלֶענְדֶעם גְרָאבֶּעם גֶעזִינְדֶעל. פָאטֶער! (אומאַרמונג) -

טאבעלע: פָאטֶער! (פאלט אויף יעקעלס אֶרעם)

(פ אָ ר ה אַ נ ג).

(ענדע דעם צווייטען אַקטעס).

III. אַקְט

(צימער בייא יעקעלען וויא אים ערשטען, יעקעל זיצט בײם טישעל).

יעקעל: גָאט זַייא דַאנְק זִיא אִיז אַבִּיסֶעל אַנְטְשְׁלָאפֶען גֶעוָוארֶען, אוּנ אַז זִיא שְׁלָאפְט, שְׁלָאפְט זִיא דֶען? נוּר זִיא וַויינְט אוֹיסֶען שְׁלָאף, אַ תֶּל הָאט מֶען מִיר גֶעמַאכְט פוּן מַיין אֵיינְצִיג קִינְד, זִיא הָאט שׁוֹין נֶעבִּיךְ קַיין כֹּחַ אוֹיף אִיהְרֶע פִּים אַרוּם צוּ גֶעהְן, אוּנ דָא אִיז זִיא יֶעצְט מַיין גַאנְצֶע שְׁטִיצֶע, אִיהְר שְׁטִיקֶען אִיז מַיין גַאנְצֶע פַּרְנָסָה, יֶעדֶעם שְׁטִיקֶעל אַרְבֵּייט אִיז אוֹיסְגֶעוַוייקְט מִיט שְׁוַויים פוּן אִיהְרֶע קְרֶעפְּטֶע, נַאם בֶּעוַויינְט פוּן אִיהְרֶע טְרֶעהְרֶען, בַּייא נַאכְט לָאזֶען זִיא אִיהְרֶע שְׁרֶעקְלִיכֶע חֲלוֹמוֹת נִיט שְׁלָאפֶען, בַּייא טָאג טְרִיקֶענֶען נִיט אִיהְרֶע אוֹיגֶען פוּן טְרֶעהְרֶען. אִיךְ הָאבּ נָאר מוֹרָא זִיא זָאל חָלִילָה נִישְׁט פוּן דֶעם זִינֶען אַרָאבּ. רבש״ע, אֶפְשַׁר אִיז מַיין קִינְד חָלִילָה עֶפִּיס בֶּעשֶׁעהְרְט, נֶעהְם מִיךְ פַאר אִיהְר, זִיא אִיז יוּנְג אוּנ שֶׁעהְן, הָאט נָאךְ אַ הָאפְנוּנְג צוּ לֶעבֶּען אוּנ גְלִיקְלִיךְ צוּ זַיין, אָבֶּער אִיךְ? וָואס טוֹיג אִיךְ נָאךְ שִׁבְרֵי כֵּלִי? וָואס דְרֶעה אִיךְ מִיךְ נָאךְ אַרוּם אוֹיף דֶעם עוֹלָם הַתֹּהוּ?

(אויפֿטריט ליבקע)

ליבקע: יֶעקֶעל, דוּא בִּיזְט דָא יֶעקֶעל?

יעקעל: שְׁשְׁשְׁ... לָאז זַיין אַבִּיסֶעל שְׁטִילֶער זִיא אִיז קוֹים אַנְטְשְׁלָאפֶען גֶעוָוארֶען!

ליבקע: וֶוער שְׁרַייט דֶען? יֶעקֶעל דַאכְט זִיךְ מִיר דוּא וֶוערְסְט מְשׁוּגָע, הַא? זֶעהְסְט אַז מֶען פָּאלְגְט נִישְׁט אַ וַוייבּ; נוּא הֶערְט מֶענְשֶׁען צִי אִיז דָאס נִישְׁט צוּם לַאכֶען, פְלוּצִים פַּאלְט אַיין אַ מויד אַייזִיקְלֶען פַאר אַ חָתָן, ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהְלְשְׁטֵיינְס בֶּן יָחִיד, וַוייסְט אִיהְר דֶען וֶוער דֶער ר׳ הֶערְצֶעלֶע אִיז? דֶער גְרֶעסְטֶער מְיוּחָס, רֹאשׁ הַקָּהָל, גַבַּאי אִין שׁוּהְל, נְשִׂיא פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פַּרְנֵס חוֹדֶשׁ, אוּנ אַז אִיךְ הָאבּ תָּמִיד גֶעשְׁרִיגֶען שִׁיק זִיא אַוֶועק צוּ אַלְדֶע שְׁוַוארְצֶע יָאהְר דִיענֶען, וָואס וָואלְט אוּנְז אִיצְט גֶעוֶוען גֶעפֶעהְלְט? אוּנ טַאקִי זִיא אַלֵיין וָואלְט אוֹיךְ נִיט גֶעוֶוען

גְעלִיטֶען, נֵיין! אִיז עֶר מִיךְ בֶּעפַאלֶען וִויא אַ מְשׁוּגָעֶנֶער הוּנְד, וָוארוּם אִיךְ בִּין דָאךְ אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע, אוּנ וָואס אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע זָאגְט מֵיינְט וִיא דָאךְ אַלְדִינְג צוּם שְׁלֶעכְטֶען.

יעקעל: לִיבְּקֶע וָואס ווִילְסְט דוּא פוּן מִיר? אִיז וֶועניג וָואס שְׁוַואכֶערְהֵייט הָארֶעוָועט זִיא גֶעבִּיךְ אַזוֹי שְׁוֶוער אוּנ בִּיטֶער אוּנ הַאלְט אוּנְז אוֹים, אוּנ לָאזְט אוּנְז אַבֶּער נִישְׁט פִיהְלֶען אַז זִיא אַרְבֵּייט פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגֶען, דוּא וָואלְסְט דָאךְ בֶּעדַארְפְט [illegible] וַואשֶׁען אִיהְרֶע פִּיס אוּנ טְרִינְקֶען דָאס וַואסֶער, עֶקְסְט דוּא אִיהְר נָאךְ צוּם אִיבְּרִינְגֶען אִיהְרֶע יָאהְר?

ליבקע: וֶוער וָואלְט דֶען בֶּעדַארְפְט אִיהְר אַרְבֵּייט? אוֹיף תִּשְׁעָה נַיינְצִיג כַּפָּרוֹת, דוּרְךְ וֶועמֶען אִיז דֶען דָאס גַאנְצֶע אוּמְגְלִיק גֶעקוּמֶען, וֶוען נִישְׁט דוּרְךְ אִיהְר?

יעקעל: לִיבְּקֶע אִיךְ בֶּעט דִיךְ זַייא פָארְט שְׁטִיל, זִיא אִיז קוֹים אַנְטְשְׁלָאפֶען גֶעוָוארֶען.

ליבקע: וֶוער שְׁרֵייט דֶען?... אִיךְ וִויל נָאר אֵיינְס, זָאלְסְט מַאכֶען אַיין עֶק, אִיךְ וִויל נִישְׁט אִיהְר הָארֶעוֶוען, יָאג זִיא אַוֶועק, אָדֶער פִיהְר זִיא אַוֶועק אִין מְשׁוּגָעֶנֶעם הוֹיז אַרַיין, אוּנ דוּא זָאלְסְט אַרִיבֶּער גֶעהְן צוּ ר׳ הֶערְצֶעלֶע אוּנ אִיהְם פַאלֶען צוּ דִיא פִּיס אוּנ אִיבֶּערְבֶּעטֶען אוּנ......

יעקעל: וָואס? אִיךְ זָאל גֶעהְן בֶּעטֶען דֶעם עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל עֶר זָאל מִיר גֶעבֶּען פַּרְנָסָה? עֶר אִיז נִישְׁט מֵיין גָאט, אוּנ וֶוען אִיךְ וֵוייס מַיין נְשָׁמָה זָאל מִיר אוֹיסְגֶעהְן פַאר אַ שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט אוּנ אִיךְ דַארְף מִיךְ אַוֶועקְלָאזֶען אִין דֶער וֶועלְט אוֹיפְצוּשְׁטֶעלֶען מַיין הַאנְד צוּ פְרֶעמְדֶע מֶענְשֶׁען נָאךְ נְדָבוֹת, אוּנ זַיין טְרֵיפָה׳נֶע צוּרָה וִויל אִיךְ מֶעהְר נִישְׁט אָנְקוּקֶען, אִיבֶּערְהוֹיפְּט מֵיין גָאט לֶעבְּט נָאךְ אִין הִימֶעל אַזוֹי גוּט וִויא זַיינֶער.

ליבקע: נוּא וִויל אִיךְ זָאלְסְט מִיךְ גֶט׳ען, אִיךְ וִויל מִיט אַייךְ נִיט שְׁטַארְבֶּען פַאר הוּנְגֶער, פֵּגֶר׳ט אַייךְ אַלֵיין, הֶערְסְט דוּא יֶעקֶעל, נָאךְ הַיינְט וִויל אִיךְ גֶט, אִיךְ גֶעה מִיר צוּזַאמֶען נֶעהְמֶען אַלֶע מַיינֶע זַאכֶען, אוּנ נָאךְ הַיינְט זָאלְסְט דוּא מִיךְ גֶט׳ען.

יעקעל: זֶעהְסְט דוּא דָאס פַאר אַלֶעמֶען, אִיךְ הָאבּ אָבֶּער מוֹרָא דוּא זָאלְסְט חֲרָטָה הָאבֶּען בִּיז צוּם רַב. וַוייסְט דוּא וָואס, גֶעהֶען מִיר צוּם מַגִּיד, עֶר מַאכְט עֶס אֵיינְס, צְוַוייא.

ליבקע: אִיךְ וֶועל מִיר שׁוֹין צוּזַאמֶענְפַּאקֶען מַיינְס אַלְדִינְג, אוּנ אַזוֹי וִויא

עֶס וֶועט נָאר טָאג גֶעהֶען מִיר זִיךְ גֶט׳ען אוּן פֶגֶר׳ט אַייךְ אַלֵיין פַּאר הוּנְגֶער. (אַב)

יעקעל: צָרוֹת אִיבֶּער צָרוֹת הָאט מִיר גָאט אָנְגֶעשִׁיקְט, אוֹי רבש״ע!

אויפרטריט מיכל.

מיכל: א גוּטֶען אָוֶועְנד ר׳ יַעֲקֶעל!

יעקעל: א גוּט יָאהר, בָּרוּךְ הַבָּא ר׳ מִיכַל, עֶפִּיס א גְרוֹיסֶער כָּבוֹד, וֶועמֶען וָועה אִיךְ בַּיי מִיר אִין שְׁטוּב, ר׳ מִיכַל שַׁדְכָן?

מיכל: וָואס פְּרֶעגְט אִיהר, עֶס זָאל אַייךְ טַאקִי מַאכֶען כָּבוֹד אַז ר׳ מִיכַל שַׁדְכָן קוּמְט צוּ אַייךְ, וָואהרֶען אִיהר וַוייסְט דָאךְ אַז מִיכַל שַׁדְכָן קוּמְט נוּר אִין דִיא גְרֶעסְטֶע הַייזֶער, נוּר אַזוֹי וִויא אִיךְ בִּין דָאךְ עֶפִּיס א שְׁטִיקֶעל שְׁטָאדְט-שַׁמָשׁ אוֹיךְ, אוּן אַזוֹי וִויא פֶערְשְׁטֶעהְט אִיהר מִיךְ הָרַב הַנָגִיד מה״ר ר׳ הֶערְצֶעלֶע מְיוּחָס מַאכְט הַיינְט חֲתוּנָה מִיט הָרַב הַצַדִיק דְפֹה הָאט עֶר מִיר גֶעגֶעבֶּען א בֶּעפֶעהְל אִיךְ זָאל דָאס גַאנְצֶע שְׁטֶעדְטֶעל צוּנוֹיף רוּפֶען אוֹיפ׳ן בֶּעדֶעקֶענְס, נִישְׁט מַאכֶען קַיין חוּלֶק פוּן גְרוֹיס בִּיז קְלֵיין, פוּן אָרִים בִּיז רַייךְ, דֶערְפַאר בִּין אִיךְ אַייךְ גֶע-קוּמֶען בֶּעטֶען אִיהר זָאלְט אַייךְ גֵעהְן וָואהרֶען עֶס וֶועְרד בַּאלְד שְׁפֶּעט.

יעקעל: אִיךְ א שֵׁיינֶעם דַאנְק ר׳ מִיכַל, נוּר אִיהְר הָאט א טָעוּת, דָאס גַאנְצֶע שְׁטֶעדְטְל הָאט עֶר אַייךְ טַאקִי גֶעהֵייסֶען בֶּעטֶען, נוּר מִיךְ הָאט עֶר א וַדְאַי נִישְׁט גֶעבֶּעטֶען.

מיכל: יָאה יָאה, עֶר הָאט מִיר אוֹיסְדְרִיקְלִיךְ גֶעזָאגְט אִיךְ זָאל צוּ אַייךְ אַרִיבֶּער גֶעהְן אוּן אַייךְ בֶּעטֶען צוּם בֶּעדֶעקֶענְס, וָואס מֵיינְט אִיהר אַז ר׳ הֶערְצֶעלֶע אִיז עֶפִּיס א פְּרָאסְטֶער מֶענְשׁ? עֶר הָאט אַייךְ שׁוֹין לַאנְג אַלְסְדִינְג מוֹחֵל גֶעוֶוען אוּן איה״ש תֵּיכֶּף נָאךְ דֶער חֲתוּנָה וֶועל אִיךְ בַּיי אִיהם פּוֹעֶלֶען אַז...

יעקעל: מוֹחֵל, מוֹחֵל! נוּר זָאגְט ר׳ הֶערְצֶעלֶע אַז אִיךְ הָאבּ אִיהם גֶע-הַאלְטֶען פַאר א קְלוּגֶען מֶענְשֶׁען, עֶר שִׁיקְט מִיר זָאגֶען אַז הַיינְט אִיז בַּייא זַיין זוּהְן דִיא חֲתוּנָה, דָאס הֵייסְט מִיר צוּ שִׁיטֶען זַאלְץ אוֹיף מַיינֶע וואוּנְדֶען, זָאגְט אִיהם אַז אִיךְ בִּין טַאקִי א גְרָאבֶּער יוּנְג, אָבֶער אִיךְ גְלוֹיבּ אִין גָאט טַאקִי ~~נִישְׁט מֶעהְר ווי א גְרָאבֶער יוּנְג~~ אַזוֹי וִויא מַיין טַאטֶע הָאט מִיךְ גֶעלֶערְנְט אַז עֶס אִיז דָא א גָאט וָואס וַוארְט לַאנְג אוּן צָאהלְט גוּט. זָאגְט אִיהם אַז זַיין וַוייבּ רֵייזֶעלֶע טַאנְצְט שׁוֹין אוֹיף

אײזיקעלס חופּה אָבער אין דיא זאַקען, און ער אַלײן װײסט אויך נישט װאָס מאָרגען װעט זײן.

מיכל: לויט אײערע דיבורים פערשטעה איך אַז איהר װילט אויף דער חתונה נישט געהן, נור אַלס אײנס בין איך דאָך שוין דאָ, און איהר װילט עם דאָך האַלטען פאַר אַ כבוד אַז מיכל שדכן איז צו אײך געקומען װעט מיר טאַקי רעדען מכח 18 און 13 – מילא אײזיקעל איז דאָך טאַקי געװען שטותים, װאָרען װיא קומט דער קרבן צו דעם חורבן? – נאָר איך װעל אײך רעדען אַ גלײכען שידוך אַזױ װיא פאַר אײך פּאַסט, ר' יעקעל איך װעל אײך געבען אַ גוטען אַ װאוהלען אַ פײנעם חתן, פאָלגט מיך זײט אײך משדך מיט חיים יואל'ן...

יעקעל: (װײטהענד) חיים יואל'ן?... עס איז מיר [redacted] אַ גרויסער כבוד אַז מיכל שדכן איז צו מיר געקומען, און [redacted] רעדט מיר אַ שידוך, נור װען איך דאַנק נישט גאָט װאָס מײן קינד איז קוים אַנשלאָפען געװאָרען און װיל נישט [redacted] מאַכען קײן געשרײא, װאָלט איך אײך אַרײנגעװאָרפען אַ פאַר בעל-עגלה'שע פּעטש אַז איהר װאָלט געװאוסט װאָס כבוד הײסט, װיאַה אין דער ערד אַרײן מיט'ן קאָפּ צו אַלע שװאַרצע יאָהר, װיאַה! (שלאגט איהם מיט'ן פיס זא לאנג ביז מיכל אב)

(אויפטריט טאבעלע מיט א ליכט).

טאבעלע: טאַטע לעבען װיא שפּעט װעט יעצט זײן!

יעקעל: עס איז שוין נאָך 7,

טאבעלע: איך בין לאַנג געשלאָפען?

יעקעל: נײן מײן קינד, אפשר אַ שעה.

טאבעלע: דאָס גוטע װײל דאָך לאַנג נישט דויערען, אַך װיא נעמט מען צוריק דיא שטונדע, װיא זים װיא אַנגענעהם דאָס איז געװען:

יעקעל: פאַנטאַזירסט שוין װידער מײן קינד, װעה נור דוא האָסט מיך שוין גרויא און אַלט געמאַכט, דוא נעמסט דיר דאָס לעבען און דערמיט ערמאָרדעסטו דײן אַלטען טאַטען.

טאבעלע: נײן פאָטער, איך פאַנטאַזיר ניט, הער אוים װאָס איך האָב אַלץ אין דער אײנער שטונדע געזעהן, עס האָט זיך מיר אויסגעדאַכט עס איז אַ װינטער נאַכט, אין דרויסען איז שרעקליך קאַלט, דער שנעע

הָאט קְלָאהר גֶעמַאכְט דִיא שְׁוַוארְצֶע עֶרְד, דֶער פְּרָאכְט נֶעמְט דוּרְךְ יֶעדֶען מֶענְשֶׁען מִיט אַ פּוֹילֶער קֶעלְט. אִיךְ בִּין מִיר גֶעזֶעסֶען בַּייא דֶער מַאשִׁין אוּנ גֶענֵעהט, אִיז אָנְגֶעקוּמֶען מַיין מוּהמֶע אוּנ גֶעשְׁרִיגֶען צוּ מִיר „וִויא לַאנְג וֶועלֶען מִיר נָאךְ לַיידֶען דוּרְךְ דִיר, וִויא לַאנְג וֶועלֶען מִיר דוּרְךְ דִיר הוּנְגֶערֶען". זִיא הָאט מִיךְ גֶעזִידֶעלְט גֶעשָׁאלְטֶען אוּנ מִיט אַ גֶעשְׁרַייא אִיז זִיא אַרוֹיס פוּן דֶער שְׁטוּב. דִיעֶנֶען זָאל זִיא גֵעהן אוּנ מִיךְ ווִיל זִיא דָא אִין שְׁטוּב נִישְׁט הָאבֶּען, אִיךְ בִּין מִיר גֶעבְּלִיבֶּען אַלֵיין אוּנ גֶעטְרַאכְט, מֶעגְלִיךְ וָואלְט אוֹיךְ רֶעכְט גֶעוֶוען אִיךְ זָאל אַוֶועק פוּן דֶער הֵיים, פוּן דֶער שְׁטָאדְט, נִישְׁט צוּ זֶעהן דִיא צָרוֹת וִויא בַּיים חוּרְבָּן יְרוּשָׁלַיִם אִין שְׁטוּב מַארְטֶערט מִיךְ דֶער הוּנְגֶער אוּנ אוֹיף דֶער גַאס דֶער טוֹיט. אִיךְ וַואר שׁוֹין וִויא פֶּעסְט עֶנְטְשְׁלָאסֶען נוּר אַוֶועק — פּלוּצִים אִיז הָאבּ מִיר עֶרְשִׁיעֶנֶען דָאס בִּילְד מַיינֶער מוּטֶער, אוּנ דִיךְ הָאט זִיא גֶעהַאלְטֶען בַּייא אַיין הַאנְד אוּנ מִיט דִיא וֶוערְטֶער הָאט זִיא מִיר גֶעזָאגְט, נֵיין מַיין קִינְד, טְהוּ דָאס נִישְׁט דֵיינֶען עֶלֶענְדֶען ~~פַּאפֶּיער~~ דֶען דֶערְמִיט בְּרֶענְגְסְטוּ אִיהם פַּאר אַ קָרְבָּן, נֵיין הָאט זִיא מִיט אַ צֶערְטְלִיכֶער שְׁטִימֶע גֶעשְׁרִיגֶען, קוּם מַיין קִינְד אוּנ זֶעה דַיינֶע צוּקוּנְפְט, אוּנ מִיט דֶער צְוֵוייטֶער הַאנְד הָאט זִיא גֶעעֶפֶענְט אַ טְהִיר אוּנ גֶעזָאגְט זֶעה מַיין קִינְד וָואס דָארְט טְהוּט זִיךְ, אִיךְ בִּין רַאנְגְזַאם צוּגֶעגַאנְגֶען אוּנ הֶער פַּאטֶער וָואס אִיךְ הָאבּ דָארְט גֶעזֶעהן (עס הייבט זיך אויף איין בילד סדר נאכט, רייכער זאאל געדעקטער טיש. הערצעלע, אייזיקעל אין קיטעל דאס קינד נעבען איהם, חיים יואל חוה לאה אין דער צווייטער זייט. מוזיק שפּיעלט מעלאדראמא, זיא רעד) אַיין שֵׁעהן רַייכֶעס צִימֶער מִיט גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער דִיעֶנֶערְשַׁאפְטֶען. אַיין סֵדֶר אִיז גֶעוֶוען גֶעמַאכְט, דוּא בִּיזְט גֶעזֶעסֶען נֶעבֶּען ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהֶלְשְׁטֵיין זֶעהְר רַייךְ גֶעקְלֵיידֶעט. אַייזִיקֶעל אִיז גֶעזֶעסֶען נֶעבֶּען מִיר, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶעהַאלְטֶען אַ קִינְד אוֹיף דִיא הֶענְד, אַייזִיקֶעל הָאט מֶען גֶערוּפֶען רָב אוּנ מִיךְ רֶבִּי׳צִין אוּנ דָאס קִינְד הָאט מִיר דִיא מוּטֶער גֶעזָאגְט, דָאס אִיז נִישְׁט דַיין קִינְד דָאס אִיז אַ פְּרֶעמְדֶס, דוּא בִּיזְט אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע זַיינְס דָאס אִיז אַ יָתוֹמ׳ל מַיין קִינְד, אַ יָתוֹמ׳ל טָאר מֶען נִיט דֶערְצֶערְנֶען, דֶען גָאט אִיז זַיין פָּאטֶער אוּנ מוּטֶער, אִיךְ הָאבּ דָאס קִינְד צוּגֶעדְרִיקְט צוּ מַיין בְּרוּסְט אוּנ עֶס גֶעקִישְׁט אוּנ גֶעוֵויינְט אוּנ גֶעשְׁווֹארֶען דָאס קִינְד צוּ לִיעבֶּען מֶעהְר וִויא מַיין אַייגֶענֶם,

דָען איךְ וַויים וִויא שְׁוָוער אוּנ בִּיטֶער עֶס אִיז דֶעם עֶלֶענְדֶען יָתוֹם׳ל – יֶעצְט מַיין קִינְד הָאט מִיר דִיא מוּטֶער דִיא לֶעצְטֶע וָוארְטֶע גֶעזָאגְט לַיידֶע, שְׁוַוייגֶע, אוּנ הָאפֶע (בילד פערשווינדעט) חַ חַ חַ הָאפֶען אוֹיף אַ חָלוֹם אוּנ אוֹיף וָועמֶען? אוֹיף אַייזִיקֶעל וָואס גֶעהט הַיינְט צוּ דֶער חוּפָּה! הַייטֶע אִיז זַיין פְרֵיידֶענְטָאג, אָבֶער פוּן מִיר וָוערְט עֶר גֶעוִוינְצְלִיךְ עֶנְטְרִיסֶען, הַייטֶע אִיז דֶער טָאג וָואס מַאכְט אַ שְׁוָוערֶע גְרֶענְצֶע צְוִוישֶׁען אוּנְז – נוּא גֶעה, גֶעה אִין אַ מַזָל׳דִיגֶער שָׁעָה אִיךְ וואוּנְשׁ דִיר קֵיין שְׁלֶעכְטְס. (וויינט)

יעקעל: קִינְד מַיינְס, אַיינְצִיגֶע טְרוֹיסְט, הָאב רַחֲמָנוּת אוֹיף דַיין אַלְטֶען טַאטֶען אוּנ טְרַייבּ אִיהם נִיט אִין דֶער עֶרְד אַרַיין בִּיז עֶר וֶועט נִישְׁט זֶעהן דִיךְ פַארְזָארְגְט. דוּא בִּיזְט שְׁוַואךְ אִיךְ בֶּעט דִיךְ גֶעה לֵעג דִיךְ שְׁלָאפֶען, אִיךְ גֶעה דִיר צוּרֶעכְט מַאכֶען דָאס גֶעלֶעגֶער אוּנ גֶעה שְׁלָאפֶען מַיין קִינְד (אומארמט זיא וויינענד) קִינְד מַיינְס מַיין טְהַייעֶרֶע טְרוֹיסְט (אבגעהענד) רבש״ע פַאר וָואס שְׁטְרָאפְּסְט דוּא אַזוֹי דֶעם אָרִימַאן? (אב)

טאבעלע: אַ יְתוֹמָה בִּין אִיךְ, מַיינֶע מוּטֶער אִין קֶבֶר, נוּר דֶעם אַלְטֶען קְרַאנְקֶען טַאטֶען, גָאטֶענְיָא וִויא אִיז דַיין שְׁבוּעָה וָואס דוּא הָאסְט גֶעשְׁווארֶען אַז דוּא בִּיזְט אַיין אֲבִי יְתוֹמִים, מַיינֶע מוּטֶער הָאסְטוּ פוּן מִיר אַזוֹי יוּנְג צוּגֶענוּמֶען, אִיךְ בִּין עֶלֶענְד וִויא אַ שְׁטַיין, קֵיין בְּרוּדֶער קֵיין שְׁוֶועסְטֶער, נִישְׁט דָא פַאר וֶועמֶען דָאס הַארְץ אוֹיסְצוּרֶעדֶען, טְרֶעהרֶען אוֹיסְצוּגִיסֶען, אַךְ וִויא שְׁוָוער אוּנ בִּיטָער אִיז דֶעם עֶלֶענְדֶען יְתוֹמָה׳לֶע.

אֲבִי יְתוֹמִים.

I.

אַךְ וִויא שְׁלֶעכְט אוּנ בִּיטֶער
אִיז דֶעם עֶלֶענְדֶען נְשָׁמָה׳לֶע,
אַז עֶס שְׁטַארְבְּט אַוֶועק דִיא מוּטֶער,
אוּנ מֶען בְּלַייבְּט אַ יְתוֹמָה׳לֶע.
פְרֶעמְדֶע מֶענְשֶׁען רַייסֶען דִי הוֹיט
גָאר אָהְן רַחֲמָנוּת,

אַ שְׁטִיעפְמַאמֶע מַאכְט דֶעם טוֹיט,
שְׁלָאגְט גָאר סַכָּנוֹת,
אוּנ דוּא פַארְשְׁטֶעלְסְט דִיר דַיינָע אוֹיעֶרֶען,
גוֹטֶער שׁוֹכֵן בַּמְרוֹמִים,
וְויא אִיז דַיין שְׁבוּעָה וָואס דוּא הָאסְט גֶעשְׁווּאוֹרֶען
אַז דוּא בִּיזְט אַיין אֲבִי יְתוֹמִים. } ביסס.

II.

מִיט קֶעלְט, נוֹיט אוּנ הוּנְגֶער
גֶעהְט דָאס יָתוֹמְ׳ל אַרוּם,
אַ יֶעדֶער ּשֶׁעצְט דָאס גְרִינְגֶער,
וְויא דָאס קוּמְט אוּמֶעדוּם,
גֶעה נַאקֶעט מֶענְסְט דִיךְ פַּארְקִיהְלֶען,
עֶס וֶועט דִיר גָאר נִיט שַׁאטֶען,
נִישְׁטָא דִיא מַאמֶע זָאל דָאס פִּיהְלֶען,
זִיךְ פַאר דֶעם קִינְד אוֹיסְבַּאטֶען,
אוֹי מַיין מַאמֶען הָאבּ אִיךְ פַּארְלוֹירֶען,
גוֹטֶער שׁוֹכֵן בַּמְרוֹמִים,
וְויא אִיז דַיין שְׁבוּעָה וָואס דוּא הָאסְט גֶעשְׁווּאוֹרֶען
אַז דוּא בִּיזְט אַיין אֲבִי יְתוֹמִים. } ביסס.

III.

מִיט אַ גֶעלֶעגֶער אָהְן אַ קִישֶׁען
מוּז דֶעם קָאפּ שְׁפַּארֶען אִין דֶער וַואנְד,
קַיין בִּיסֶעל גֶעקֶעכְטְץ דָאס הַארְץ צוּ עֶרְפְרִישֶׁען,
תָּמִיד צוּ שְׁפָּאט אוּנ צוּ שַׁאנְד,
אִין גְרֶעסְטֶען פְרָאסְט זִיךְ דֶערְוַוארְמֶען,
לָאזְט אִיהְם קֵיינֶער נִישְׁט אַרַיין,
נִישְׁטָא דִיא מַאמֶע זָאל זִיךְ עֶרְבַּארְמֶען,
צוּ זָאגֶען עֶס זָאל מִיר פַּאר דִיר זַיין,

אוי מַיין מאַמֶען הָאבּ אִיךְ פַאֶרלוֹירָען,
גוֹטֶער שׁוֹכֵן בַּמְרוֹמִים,
וִויא אִיז דַיין שְׁבוּעָה וָואס דוּא הָאסְט גֶעשְׁוואָרָען
אַז דוּא בִּיזְט אַיין אֲבִי יְתוֹמִים. } בּיסס.

IV.

דֶערְצֶערֶענְט נִיט אַ יְתוֹמָה,
הָאט גָאט שְׁטְרֶענְג גֶעשְׁרִיעבֶּען,
דֶען פַאר דֶעם דִיא נְקָמָה,
אִיז מִיר אַלֵיין גֶעבְּלִיעבֶּען.
דִיא טַאטֶע מַאמֶע הָאבּ אִיךְ בַּייא מִיר
אוּנ זָעהֶען צוּ דֶעם קִינְדְס טְרֶערְהָרֶען,
אוּנ ווֵיינֶען מִיט אָהְן אַ שִׁיעוּר,
בִּיז אִיךְ גָאט מוּז צוּהֶערֶען.
אַ יְתוֹמִ׳לְס קְלָאגֶען גֶעהְט נִיט פַאְרלוֹירֶען,
פַאר מִיר שׁוֹכֵן בַּמְרוֹמִים,
ווייל אִיךְ גָאט הָאט אִיהְם צוּגֶעשְׁוואָרָען
אַז אִיךְ בִּין אַיין אֲבִי יְתוֹמִים. } בּיסס

(זעצט זיך צום טיש נאכדענקענד).

אויפטריט אייזיקעל.

(געהט צו איהר צו ריהרט זיא אָן, זיא ערשראָקען). מַיין גָאט וָועמֶען זֶעה אִיךְ? אִיז דָאס ווִיעדֶער אַיין טְרוֹים? אָדֶער וִויא מַיין טַאטֶע זָאגְט אִיז פַאנְטַאזִיעֶר?

אייזיקעל: טַאבֶּעלֶע!

טאבעלע: וָואס ווִילְסְטוּ יֶעצְט בַּייא מִיר, בִּיזְט גֶעקוּמֶען רַאבֶע נֶעהְמֶען אִין מִיר? בִּיזְט מִיר גֶעקוּמֶען דֶערְצֵעהלֶען אַז דוּא גֶעהסְט בַּאלְד צוּ דֶער חוּפָּה, אִיךְ ווֵייס אִיךְ ווֵייס...

אייזיקעל: טַאבֶּעלֶע, אַיין וָוארְט הֶער פוּן מִיר יֶעצְט.

טאבעלע: אַיין וָוארְט זָאל אִיךְ פוּן דִיר הֶערֶען? אָה אִיךְ הָאבּ שׁוֹין אַמָאל גֶעהֶערְט פוּן דִיר אַיין וָוארְט, אוּנ דָאס אַיינֶע וָוארְט הָאט מִיר מַיין לֶעבֶּען פֶערְבִּיטָערְט, מַיין וָועלְט פֶערְווִיסְט. זָאג וָואס ווִילְסְטוּ יֶעצְט פוּן מִיר?

אייזיקעל: טַאבֶּעלֶע!

טאבעלע: יָאה, אִיךְ וֶועל דִיר יָאה עֶרְלוֹיבֶּען מִיט דַיינֶע רֵיינֶע לִיפֶּען צוּ דֶערְמַאנֶען מַיין נָאמֶען טַאבֶּעלֶע.

אייזיקעל: שְׁטִיכֶעל מִיךְ נִישְׁט טַאבֶּעלֶע. גְלוֹיב מִיר אִיךְ הָאבּ בִּיז נוּן גֶע־קֶעמְפְּפְט, גֶעמֵיינְט מֶעגְלִיךְ וֶועל אִיךְ דִיךְ נָאךְ קֶענֶען בֶּעזִיצֶען, טַאבֶּעלֶע אַיין גָאט אִיז מַיין צֵיינֶע וִויא וַוייט אִיךְ הָאבּ גֶעקֶעמְפְּפְט, מַיינֶע מוּטֶער אִיז פְּלֶעצְלִיךְ גֶעשְׁטָארְבֶּען, מַיין פָּאטֶער דִיא פַּאמִילְיֶע, דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאדְט מַאכֶען מִיר פָּארְווִירְפֶע אַז נוּר דוּרְךְ דִיזֶע שְׁמֶערְצֶען אִיז מַיינֶע מוּטֶער גֶעשְׁטָארְבֶּען, מַיין פָאטֶער שְׁרַייט צוּ מִיר יֶעדֶען טָאג, דוּא הָאסְט דַיין מוּטֶער גֶעטְרִיבֶען אִין קֶבֶר, אוּנ מִיךְ וֶועסְטוּ אוֹיךְ פוּן דֶער וֶועלְט טְרַייבֶּען פַאר דֶער צַייט. בֶּערֶעבֶען טַאבֶּעלֶע דָאס בִּילְד פוּן מַיינֶער מוּטֶער שְׁוֶועבְּט מִיר אִימֶער פַאר מַיינֶע אוֹיגֶען אוּנ שְׁרַייט צוּ מִיר אִין טְרוֹים אוֹיךְ וֶוען אִיךְ בִּין וַואךְ, דוּא, דוּא בִּיזְט מַיין מַלְאַךְ הַמָּוֶת!

טאבעלע: דָאס בִּילְד פוּן דַיינֶער מוּטֶער שְׁטֵעהְט דִיר פַאר דַיינֶע אוֹיגֶען וָואס דוּא הָאסְט זִיא נִישְׁט עֶרְמָארְדֶעט, אוּנ מַיין בִּילְד וָואס דוּא וַוייסְט גַאנְץ גוּט אַז נוּר דוּא בִּיזְט מַיין מֶערְדֶער, שְׁטֵעהְט דִיר נִישְׁט פַאר דִיא אוֹיגֶען, נוּא וָואס ווִילְסְטוּ, נָאךְ וָואס בִּיזְטוּ יֶעצְט אַהֶער גֶעקוּמֶען?

אייזיקעל: טַאבֶּעלֶע! יֶעצְט אִין דִיזֶער שְׁטוּנְדֶע גֵעה אִיךְ צוּ דֶער חוּפָּה, דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט פְרֵייט זִיךְ מִיט מַיין קְרָיָה, אַלֶע הֶערְצֶער וֶוענֶען לוּסְטִיג פְרֵעהלִיךְ, נוּר מַיין הֶערְץ אִיז אִיבֶּערְגֶעצוֹיגֶען מִיט אַ שְׁוַוארְצֶער דֶעק וָואס מֶען דֶעקְט אִיבֶּער דֶעם אָרוֹן פוּן אַ מֵת — זָא וִויא אוּמְ־גְלִיקְלִיכֶע פַאסַאזְשִׁירֶע אוֹיף אַיין דַאמְפְּפֶער אִין מִיטֶען שְׁטִירְמִישֶׁען מֶעעֶר וָואס דֶער שִׁיפְּסְקַאפִּיטַאן שְׁרַייט צוּ זַייא, מַיינֶע לִיעבֶע פַאסַאזְשִׁירֶע רֶעטֶעט אַייךְ שְׁנֶעל דַאס שִׁיף בְּרֶענְט, אוּנ וִויא זָאל אַיינֶענְטְלִיךְ דִיא רֶעטוּנְג זַיין? צוּ אִין וַואסֶער צוּ שְׁפְּרִינְגֶען דִיא וֶועלֶען זָאלֶען זַייא פֶערְשְׁלִינְגֶען מִיט זַייעֶרֶע שְׁרֶעקְלִיכֶע קוֹלוֹת, צוּ אִין פַייעֶר פֶערְבְּרֶענְט צוּ וֶוערֶען אַזוֹי וֶוערְט יֶעצְט מַיין קָאפְּף צוּ שָׁאסֶען, צוּ זָאל אִיךְ גֵעהן גֶעבֶען חוּפָּה וְקִדוּשִׁין דֶער וָואס מַיין הֶערְץ ווִיל נִישְׁט. צִי... (גייסט ערשיינט) טַאבֶּעלֶע וֶועה מַיינֶע מוּטֶער שְׁרַייט צוּ מִיר

מָערְדֶערר, גֵעה צוּ דֶער חוּפָּה דֶען דַיין טַאטֶע וֶועט אוֹיךְ דוּרךְ דִיר פוּן דֶער וֶועלְט גֶעהְן – גֶעה גֶעה מוּטֶער, אִיךְ פָאלְג דִיךְ, אִיךְ גֶעה! אִיךְ קוּם אָבֶּער בַּאלְד צוּ דִיר, ווִיר וֶועהֶען אוּנְז בַּאלְד (לאזט זיך לויפען, ביילד פערשווינדעט טאבעלע האלט איהם צוריק).

טאבעלע: נַיין נַיין אַייזִיקֶעל דוּא זָאלְסְט גָאר נִישְׁט טְהוּן, נוּר גֶעה אִין אַ מַזָל׳דִיגֶער שָׁעָה צוּ דֶער חוּפָּה. (וויינט).

אייזיקעל: וָואס טַאבֶּעלֶע דוּא ווִינְשְׁט מִיר גוּטְס? טַאבֶּעלֶע דוּא בִּיזְט מִיר מוֹחֵל? אָה טַאבֶּעלֶע פֶּערְצַייהֶע דוּא מִיר וֶועל אִיךְ ווֶענִיגְסְטֶענְס בֶּערוּהִיגְט זַיין, דֶען דֶער גֶעדַאנְק פְּלָאגְט מִיךְ זֶעהר, אָה טַאבֶּעלֶע, בֶּערֶעכֶען מַיינֶע טְרוֹירִיגֶע לַאגֶע.

טאבעלע: אִיךְ זָאל דִיר מוֹחֵל זַיין? אוּנ דָאס בִּיזְטוּ גֶעקוּמֶען יֶעצְט פַאר דֶער חוּפָּה? אוּנ וֶוען מַיין מוֹיל זָאל דִיר שׁוֹין זָאגֶען אִיךְ בִּין דִיר מוֹחֵל, קֶען עֶס דֶען דָאס הֶערְץ וָואס דוּא הָאסְט אַזוֹי אָהְן רַחֲמָנוּת צֶעבְּרָאכֶען מַיינֶען עֶרֶענְסְט? קֶען אִיךְ דִיר מוֹחֵל זַיין מַיין אַלְטֶען קְרַאנְקֶען פָאטֶערְס יָאהְרֶען וָואס וֶוערֶען דוּרךְ דִיר גֶעקֶערְצְט פוּן טָאג צוּ טָאג? נַיין! אִיךְ קֶען נִיט זָאגֶען מִיטְ׳ן מוֹיל דָאס וָואס אִיךְ מֵיין נִישְׁט מִיטְ׳ן הֶערְצֶען – נַיין, אִיךְ בִּין דִיר נִישְׁט מוֹחֵל! קֵיין חֵן זָאלְסְטוּ הָאבֶּען בַּייא מֶענְשֶׁען וֶוען דוּא וֶועסְט דַארְפֶען אַ גְמִילַת חֶסֶד, דַיין פָּנִים זָאל זַיין מִיט שְׁוַוארְצֶען בֶּעדֶעקְט, דַיין גַאנְצֶעס לֶעבֶען לַאנְג ווִיא דוּא הָאסְט מַיין פָּנִים פֶערְשְׁוַוארְצְט, מַיין טַאטֶענְס בִּיטֶערֶע עֶלְטֶער זָאל דִיךְ פְּלַאגֶען בִּיז אִין גְרוּבּ, מַיין מוּטֶערְס קֶערְפֶּער זָאל נִישְׁט רוּהֶען אִין קֶבֶר, בִּיז זִיא וֶועט נִישְׁט נֶעהְמֶען פוּן דִיר רַאכֶע, נְקָמָה...

אייזיקעל: הַאלְט אַיין! אָה טַאבֶּעלֶע הָאבּ רַחֲמָנוּת, מַארְטֶער מִיךְ נִישְׁט אַזוֹי, יָא דוּא בִּיזְט גֶערֶעכְט, מִיט דַיינֶע קְלָלוֹת וֶועל אִיךְ צוּ דֶער חוּפָּה נִישְׁט גֵעהְן, אָבֶּער צוּ מַיין קֶבֶר זָאלֶען זַייא מִיךְ בֶּעגְלֵייטֶען, יָאה מָארְגֶען זָאלֶען דַיינֶע קְלָלוֹת הָאבֶּען מְקוּיָם גֶעוָוארֶען, אַדְיֶע טַאבֶּעלֶע, אַדְיֶע. (וויל אב טאבעלע פערהאלט איהם)

טאבערע: וָואס הָאסְטוּ גֶעזָאגְט אַייזִיקֶעל? מָארְגֶען זָאלֶען מַיינֶע קְלָלוֹת הָאבֶּען מְקוּיָם גֶעוָוארֶען, נַיין אִיךְ ווִיל עֶס נִישְׁט עֶרְלֶעבֶּען, גָאטֶענְיָא לִיעבֶּער פָאטֶער אִין הִימֶעל, נֶעהְם צוּרִיק דִיא קְלָלוֹת וָואס אִיךְ הָאבּ אִין מַיינֶער פֶּערְצְווייפְלוּנְג אוֹיסְגֶעשְׁפְּרָאכֶען, אוּנ קְלָלוֹת פוּן אַ

וואהְנְזִינִיגֶער קֶענֶען נִישְׁט קֵיין קִיום הָאבֶּען, גֶעה אַייזִיקֶעל, גֶעה אִין אַ מַזָל'דִיגֶער שָׁעָה, עֶס זָאל דִיר נִיע שְׁלֶעכְטְס גֶעשֶׁעהְן, אִין גְלִיק זָאלְסְטוּ אָבְּלֶעבֶּען דַיינֶע יָאהְרֶען, עוֹשֶׁר אוּנ כָּבוֹד זָאל דִיר נִיע פֶּעהְלֶען, אִיךְ בִּין דִיר מוֹחֵל, אִיךְ בִּין דִיר מוֹחֵל, אַייזִיקָעל!

אייזיקער: טַאבֶּעלֶע! (ביידע אומארמען זיך 3 מאל, ביידע וויינען, אייזיקעל אב).

(אויפטריט יעקעל).

יעקער: טַאבֶּעלֶע דַאכְט זִיךְ מִיר אַז אַייזִיקֶעל אִיז אִיצְט פוּן דַאנֶען אַרוֹיְס־גֶעגַאנְגֶען, צִי גֶעה אִיךְ אַרוּם אוֹיף דֶעם עוֹלָם הַתּוֹהוּ?

טאבערע: נַיין פָּאטֶער עֶס אִיז קֵיין עוֹלָם הַתּוֹהוּ, עֶר אִיז דָא גֶעוֶוען.

יעקער: וָואס הָאט עֶר אִיצְט דָא צוּ טְהוּן?

טאבערע: עֶר אִיז צוּ מִיר גֶעקוּמֶען פַאר דֶער חוּפָּה מְחִילָה בֶּעטֶען.

יעקעל: נוּא וָואס הָאסְטוּ אִיהְם גֶעזָאגְט?

טאבערע: אִיךְ הָאבּ אִיהְם מוֹחֵל גֶעוֶוען אוּנ גֶעוִוינְשֶׁען מז"ט, אוּנ אִיהם נָאךְ מַיין בְּרָכָה גֶעגֶעבֶּען.

יעקער: הָאסְט גַאנְץ גוּט גֶעטְהוּן טָאכְטֶער מַיינֶע, דוּא הָאסְט אַיין עֶדְלֶעל הֶערְץ אִיךְ בִּין שְׁטָאלְץ מִיט דִיר.

טאבערע: ...וָואס אִיךְ הָאבּ גוּט גֶעטְהוּן מֵיינֶען מֶערְדֶער גוּטְס צוּ וִוינְשֶׁען נַיין, אִיךְ הָאבּ חֲרָטָה! פַּאטֶער שְׁנֶעל גִיבּ מִיר מַיין מַאנְטֶעל, אִיךְ וִויל אַהִין גֶעהְן — יֶעצְט שְׁטֶעהְט עֶר אוּנְטֶער דֶער חוּפָּה, אוּנ מַיינֶע בְּרָכוֹת קְלִינְגֶען אִיהם אַזוֹי זַאנְפְט אִין דִיא אֹהְרֶען, נַיין אִיךְ וִויל אִיהְם נִישְׁט מוֹחֵל זַיין, פָּאטֶער אִיךְ וֶועל אַהִין לוֹיפֶען, אוּנ דָארְט בַּייא דֶער חוּפָּה וֶועל אִיךְ אִיהְם פֶּערְשׁ... (לאזט זיך לויפען).

פערוואנדלונג

(מען זעהט דעם עולם צוריק פון דער חופה, אייזיקעל מיט רבקה'לען אומארמט אין חופה קליידער, מוזיק שפיעלט לוסטיג, מען טאנצט אקעגען, חיים יואל מיט חוה לאה'ן מיט קויליטשען, טאבעלע שרייט ווילד אויס)

צוּ שְׁפֶּעט צוּ שְׁפֶּעט, פַּאטֶער! (פאלט אונמעכטיג).

(פ אָ ר ה א נ ג).

(ענדע דעם דריטען אַקטעס).

(8 יאהר שפּעטער)

IV. אַקְט

(שטראססע, חוה לאה מיט אַ קויבער צום איינקויפֿען).

חוה לאה: אַ מַכָּה יָענֶעם אֶט אַ דָאס. חַוָה לֵאָה זָאל וֶוערֶען אַיין אַלְטֶע מוּיד, פֶּע! חַוָה לֵאָה הָאט שׁוין בּ"ה חֲתוּנָה גֶעהַאט, חַוָה לֵאָה הָאט אַ מַאן בִּיז 120 יָאהְר, חַוָה לֵאָה אִיז אַ מַאמֶע אוֹיךְ, חַוָה לֵאָה אִיז אַ בַּעַל־הַבָּיִת'טֶע, חַוָה לֵאָה גֶעהְט אוֹיף אַיינְקֵייפֶע, הֶערְט אַ מַעֲשֶׂה! מֶען הָאט מִיר גֶעוָואלְט צוּנֶעהְמֶען דָאס וָואס גָאט הָאט מִיר אָנְגֶעצֵייכֶענְט פוּן שְׁמֵיי־דְרַייא בְּרֵאשִׁית. וָואס וְשֶׁע טְהוּט גָאט? וֶוערְט בִּיז אִין 3 יָאהְר אַ גַאנְץ אִיבֶּערְקֶעהְרֶענִישׁ, פוּן ר' הֶערְצֶעלֶעס פֶּערְמֶעגֶען אִיז גֶעוָוארֶען אַ תֵּל, דָאס וַואסֶער הָאט פַארְשְׁוִוימֶען גֶעהִילְץ אֶפְשַׁר פַאר 60 טוֹיזֶענְד גוּלְדֶען, ר' הֶערְצֶעלֶע הָאט בַּאנְקְרָאטִירְט, אוּנ אַלֵיין אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען אִין זִיבֶּענְהוֹיז אַרַיין. רַייזֶעלֶע זַיין וַוייבּ הָאט נִישְׁט גֶעוָואלְט עֶסֶען קֵיין לֶעקִיךְ מִיט טַאבֶּעלֶע, עֶסְט זִיא דִיא עֶרְד, אַייזִיקֶעל אִיז אָרִים וְוִיא דִיא נַאכְט, עֶר לֶעבְּט פוּן קִצְבָה וָואס דִיא שְׁטָאדְט גִיט נִישְׁט הָאט עֶר נִישְׁט, רִבְקָה'לֶע זַיין וַוייבּ אִיז גֶעפֶּעהְרְלִיךְ קְרַאנְק, וִיא הָאט דִיא שְׁוִוינְדְזוּכְט, גְלִיקְלִיךְ אִיז זִיךְ נָאךְ אוֹיסְגֶעגַאנְגֶען מַיין חַיִים יוֹאֵל, אַזוֹי וְוִיא עֶר הָאט דֶערְזֶעהְן דָאס גַאנְצֶע סְדוֹם אִיבֶּערְקֶעהְרֶענִישׁ, הָאט עֶר נִישְׁט גֶעמַאכְט קֵיין לַאנְגֶע גֶעשֶׁעפְטֶען, אוּנ אִיז גֶעקוּמֶען צוּ לוֹיפֶען פֶּערְסַאפֶּעט פֶּערְשְׁוִויצְט דֶערְהִיצְט מִיט אַ גֶעשְׁרַייא חַוָה לֵאָה קוּם חֲתוּנָה הָאבֶּען אַ דָא הָאבּ אִיךְ מִיךְ שׁוין גֶעמַאכְט אַז אִיךְ וִויל נִישְׁט, הָאט עֶר אָבֶּער גֶעגֶעבֶּען אַ גֶעשְׁרַייא, חַוָה לֵאָה אִיךְ שְׁטַארְבּ, חַוָה לֵאָה אִיךְ וֶוער מְשׁוּגָע, חַוָה לֵאָה אִיךְ גֶעה אִין זִיבֶּענְהוֹיז אַרַיין, הָאבּ אִיךְ שׁוין אוֹיף אִיהְם רַחֲמָנוּת גֶעהַאט אוּנ אִיהְם צוּלִיעבּ גֶעטְהוּן, וָואס דֶען הָאבּ אִיךְ גֶעוָואלְט טְהוּן? אִיהְם צוּלָאזֶען אַיין אַנְדֶערֶער? אַ מַכָּה יֶענֶעם אֶט אַ דָאס – עֶה אִיךְ בִּין שׁוין נִישְׁט דִיא וֶועלְבֶּע חַוָה לֵאָה וָואס אַמָאל, קוּקְט נִישְׁט אוֹיף מַיין פְּרַייטָאגְדִיגֶען הוֹלֵךְ, וְוִיא אַזוֹי דֶען זָאל אַ יוּדִישֶׁע

טָאכְטֶער גֶעהְן פְרַייטָאג ! אַ קְלֵיינִיגְקֵייט וָואס פְרַייטָאג אִיז דָא צוּ טְהוּן, קוּמְט אָבֶער נָאר איה״ש מָארְגֶען שַׁבָּת צוּ מִיר, וֶועט אִיהְר מִיךְ מָעגֶען הָערְצָען, אוּנ מִיר וָאגֶען ר׳ חַוָה לֵאָה אַ גוּט שַׁבָּר

№ 3

דָער פְרַייטָאגְדִיגֶער טָאג
אִיז אַ צָרָה, אַ פְּלָאג,
דָאס וַוייסְט דָאךְ אַ יֶעדֶער,
אַ טְשַׁאד אַ רוֹיךְ — מֶען אַרְבֵּייט מִיטְ׳ן כֹּחַ,
דָער קָאפְּף אַ גֶעווַאלְד גֶעהְט אוֹיף רֶעדֶער,
חַלָה בַּאקֶען — קַיילִיכֶער הַאקֶען,
פִּיש אָבְשָׁאבֶען — בּוּלְבֶּענִיק מַאכֶען,
קְנֶעטֶען, וַואלְגֶערֶען, שְׁנַיידֶען לָאקְשֶׁען, קָאכֶען,
אַ רָאסֶעל מוּז מֶען הָאבֶען,
צוּ דֶעם טְשׁוּלֶענְד בּוּלְבֶעם שָׁאבֶען,
נִישְׁט פֶּערְגֶעסֶען דִיא יוֹיךְ צוּ שָׁאמֶען,
אִין זִינֶען הָאבֶּען צִימֶעס, פְּלָאמֶען,
קוּילִיטְשׁ פְּלֶעכְטֶען מוּז גֶערָאטְהֶען,
קֶעלְבֶּערְן פְלֵייש מוּז זַיין גֶעבְּרָאטֶען,
אוֹיךְ דִיא אַרְבִּים מוּזֶען זִיעדֶען,
אַיין אַלְטֶער מִנְהָג בַּייא אוּנְז יוּדֶען —
אוּנ דָאךְ מַיינֶע לִיעבֶּע דַארְפְט אִיהְר אַייךְ נִיט זָארְגֶען,
בַּאלְד נָאךְ דֶעם קִיגֶעל מָארְגֶען
דָאס קֶעפֶּעלֶע אוֹיסְגֶעצְוָואגֶען,
נִישְׁטָא דָאס קְלֵייד מִיט דִיא שְׁקְרַאבָּעס,
אוּנ אִיהְר מֶעגְט מִיר אַלֶע זָאגֶען
חַוָה לֵאָה גוּט שַׁבָּת.

פוּן גַאנְץ פְּרִיה — וֶועצְט מֶען זִיךְ נִיט צוּ
אַבִּיסֶעלֶע אָבְצוּרוּהֶען,
אוּמֶעדוּם צוּ לוֹיפֶען — אַלְסְדִינְג צוּ קוֹיפֶען,
אַ חוּץ אִין שְׁטוּב צוּ טְהוּן,

וַאשֶׁען מוז מֶען רֵיין דִיא דִיעלֶען
אוּנ דֶערְצוּ דִיא קִשְׁקֶע פִילֶען,
אַ פּוּם אַ דִיקֶען — טְשָׁאלֶענְט פֶערְרִיכֶען,
מִילְךְ אָבְּוֶועלֶען — קַאוֶוע אוֹיפְשְׁטֶעלֶען,
רֵייבֶּען חְרֵיין — דָאס מוּז זַיין,
אַ פֶּעטֶען מָאגֶען — בָּארְשְׁט אוּנְטֶערְשְׁלָאגֶען,
אוּנ דָערְצוּ — אַ גוּטֶען קְנִיע,
אַייעֶר קִיכְלֶעךְ טָאר נִיט פֶעהְלֶען,
אַ הֵייסֶען צְוָואג מוּז מֶען אוֹיפְשְׁטֶעלֶען,
צִיבֶּעלֶעס מִיט שְׁמַאלְץ — אוּנ פֶּעטֶע גְרִיוֶוען,
אוּנ נָאךְ מִיטָאג זִיסֶע רִיעבֶּען,
אוּנ דָאךְ מַיינֶע לִיעבֶּע דַארְפְט אִיהְר אַייךְ נִיט זָארְגֶען,
בַּאלְד נָאךְ דֶעם קִיגֶעל מָארְגֶען
דָאס קֶעפֶּעלֶע אוֹיסְגֶעצְוָואגֶען,
נִישְׁטָא דָאס קְלֵייד מִיט דִיא שְׁקְרַאבֶּעס,
אוּנ אִיהְר מֶעגְט מִיר אַלֶע זָאגֶען
חַוָה לֵאָה גוּט שַׁבָּת. (טאנצט)

(אויפטריט חיים יואל מיט אַ קויבער)

חיים יואל: חַוָה לֵאָה וָואס אִיז דָאס? בִּיזְט מְשוּגָע גֶעוָוארֶען, אִין מִיטֶען דֶער גַאס שְׁטֶעלְט מֶען זִיךְ טַאנְצֶען?

חוה לאה: וָואס זֶענֶען מִיר שׁוּלְדִיג? אַז דִיא פֶּערְפַאסֶערְס הֵייסֶען אוּנְז טַאנְצֶען אוֹיף דֶעם דַאךְ, מוּזֶען מִיר טַאנְצֶען אוֹיף דֶעם דַאךְ.

חיים יואל: הָאסְט רֶעכְט, זָאג נָאר חַוָה לֵאָה וואוּהִין גֶעהְסְט דוּא?

חוה לאה: אִיךְ גֶעה אוֹיף אַיינְקִייפֶע, וואוּהִין גֶעהְסְט דוּא חַיִים יוֹאֵל?

חיים יואל: אִיךְ גֶעה אוֹיךְ אוֹיף אַיינְקִייפֶע, אִיךְ הָאבּ גֶעקוֹיפְט אַ שְׁטִיקֶעל פְלֵייש, אַ חַלָה, אַ פֶּעטְרִישְׁקֶע פַאר אַייזִיקֶעלְס וֶוענֶען, עֶס אִיז דָאךְ גֶעבִּיךְ אַ רַחֲמָנוּת, מֶען גֶעהְט דָאךְ פָּשׁוּט אוּיס פַאר אַ שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט, אוּנ דָא אִיז גֶעבִּיךְ רִבְקָה'לֶע אַזוֹי קְרַאנְק אַז דֶער דָאקְטָאר הָאט גֶעזָאגְט אַז זִיא וָועט טָא טָא אַנְטְשְׁלָאפֶען וֶוערֶען וִויא אַ הִינְדֶעל.

חוה לאה: נוּא חַיִים יוֹאֵל טְהוּט דִיר עֶפִּיס בַּאנְג וָואס מִיר הָאבֶּען בֵּיידֶע

חֲתוּנָה גֶעהַאט? וֶועהְסְט דוּא וָוען אִיךְ וָאל דִיךְ נִישְׁט גֶעוָוען נֶעהְמֶען וָואלְט דִיךְ זִיכֶער גֶעוָוען דֶער רוּחַ גֶענוּמֶען.

חיים יואל: (אפארט) אוּנ אַזוֹי הָאט עֶר מִיךְ נִישְׁט גֶענוּמֶען — צִי עֶס טְהוּט מִיר יָא בַּאנְג צִי נִישְׁט פֶערְפַאלֶען אִיז עֶס, אַ כְּלָל נֵעה אַהֵיים אוּנ מַאךְ דִיךְ נִישְׁט מְשׁוּגָע אִין מִיטֶען דֶער גַאס.

חוה לאה: חַיִים יוֹאֵל אַ קִישׁ. (שטעלט אויף דעם פיסק)

חיים יואל: וָואס אִיז דִיר עֶפִּיס אַיינְגֶעפַאלֶען אִין מִיטֶען דֶער גַאס אַ קִישׁ?

חוה לאה: אַז חַוָה לֵאָה זָאגְט אַ קִישׁ מוּז זַיין אַ קִישׁ, אוּנ יֶעדֶער זָאל וֶועהְן וִויא דוּא הָאסְט מִיךְ לִיעבּ. (חיים יואל מאכט צו דיא אויגען קישט זיא) אַזוֹי אַז חַוָה לֵאָה זָאגְט אַ קִישׁ מוּז זַיין אַ קִישׁ. (אב)

חיים יואל: אִין מִיטֶען דֶער גַאס אַ קִישׁ אוּנ יֶעדֶער זָאל זֶעהְן וִויא לִיעבּ דוּא הָאסְט מִיךְ. אַז אִיךְ טְהוּ אִיהְר אַ קִישׁ פֶערְמַאךְ אִיךְ דִיא אוֹיגֶען אוּנ נֶעהְם מִיר טַאבֶּעלֶען אִין זִינֶען, דַאכְט זִיךְ מִיר אוֹיס אַז אִיךְ קִישׁ טַאבֶּעלֶען. אִיהְר מֵיינְט אַז אִיךְ הָאבּ זִיא לִיעבּ? חַס וְשָׁלוֹם, אִיךְ הָאבּ זִיא קֵיין מָאל נִישְׁט לִיעבּ גֶעהַאט אוּנ הָאבּ זִיא וַוייטֶער נִישְׁט לִיעבּ, נָאר וָואס מֶענְשֶׁען קֶענֶען נִישְׁט. מֶען הָאט מִיר גֶעזָאגְט מֶען רֶעדְט דִיר דֶעם שִׁידוּךְ. שְׁרַייבּ תְּנָאִים, הָאבּ אִיךְ גֶעשְׁרִיעבֶּען תְּנָאִים. נָאךְ דִיא תְּנָאִים הָאבּ אִיךְ זִיא וַוייטֶער נִישְׁט גֶעוָואלְט. נָאר וָואס מֶענְשֶׁען קֶענֶען אַלְץ נִישְׁט. מֶען הָאט מִיר גֶעזָאגְט עֶס אִיז בֶּעסֶער צוּ רַייסֶען פַּארְמֶעט אֵיידֶער פַּאפִּיר, הָאבּ אִיךְ מִיר גֶעטְרַאכְט אִיךְ וֶועל הַיינְט מַאכֶען אַ חוּפָּה מִיט אַ גְלֶעט, אוּנ מָארְגֶען אַ פַּאטְשׁ מִיט אַ גֶט. אוּנ אַזוֹי אוֹיף כַּמָוות הָאבּ אִיךְ חֲתוּנָה גֶעהַאט. נָאךְ דֶער חֲתוּנָה פַּאסְט דָאךְ נִישְׁט זַארַאם פוּן זִיךְ צוּ מַאכֶען לַייטִישׁ גֶעלֶעכְטֶער, הָאבּ אִיךְ אַבִּיסֶעל גֶעווַארְט, דֶערְוַוייל הָאט זִיא בֶּעקוּמֶען עֶפִּיס אַ מֵיחוּשׁ,*) הָאבּ אִיךְ גֶעוַוארְט בִּיז דָאס וֶועט פַארְאִיבֶּערְגֶעהְן אוּנ זִיא וֶועט גֶעזוּנְד וֶוערֶען,

---

*) אויף פראָווינץ־טעאטער האט מיך אַ רעזשיסער פער׳שטאַנען אַז מיט דעם וואָרט מיחוש, אַז חוה לאה ווערט קרים — אינ פארקריפעלט מיר חוה לאה׳ן אין דעם אַקט. אָבער עס איז נישט וויא ער האט עס אויפגעפאסט, אַ מיחוש האב איך געמיינט „מעוברת״. המחבר.

פְּלוּצִים אִיז אַרוֹיס אַ שָׁלשׁ מִיט אַ גֶעשְׁרַייא אָ עֶ אַ עֶ, אוּן מִיט דֶעם שָׁלשׁ בִּין אִיךְ אוֹיפְגֶעהַאלְטֶען גֶעוואָרֶען אוּן האַלְט מִיךְ נָאךְ, אוּן אַצִינְד אִיז מִיר מַיין קָאפְּף פֶערשְׁלַאגֶען מִיט מַיינֶע גֶעוועזֶענֶע בַּעֲלֵי-בָּתִּים... אָווע טָאוֶוע חַיִּים יוֹאֵל בִּיזְט אוֹיף צִיפְּקֶע צָרוֹת. (אַב)

פערוואנדלונג

(בייא אייזיקעל איין אָרים צימער מיט איין אויוען, אייזיקעל זיצט אונ ווארמט זיך, רבקה׳לע ליעגט אין בעט קראנק, הערצעלע זיצט נעבען איהר אין זיכען-קליידער טרויריג, פויזע).

אייזיקעל: אִין שְׁטוּבּ אִיז קַאלְט, מִיט 4 שְׁטִיקְלֶעךְ הָאלְץ דוּרְכְגֶעוואָרְפֶען דֶעם אוֹיוֶוען.

הערצעלע: שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ׳ס ווֶערְטֶער „וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה“ אִיךְ בֶּענֵיידֶע מֶעהְר דִיא וָואס זֶענֶען שׁוֹין לֶענְגְסְט גֶעשְׁטָארְבֶּען פוּן דִיא וָואס לֶעבֶּען נָאךְ, וִויא בֶּענֵיידֶע אִיךְ דִיךְ מַיין טְהַייעֶר וַוייבּ וָואס דוּא בִּיזְט שׁוֹין דַיינְס אִיבֶּערְגֶעקוּמֶען, לִיעגְסְט דִיר רוּהִיג, זֶעהְסְט נִישְׁט דִיא אַלֶע צָרוֹת וָואס זֶענֶען אוֹיף אוּנְז גֶעקוּמֶען, דוּא זֶעהְסְט נִישְׁט דַיין מַאן אִין זִיבֶען קְלֵיידֶער וָואס גֶעלוֹיבְּט אִיז הַשֵּׁי״ת דֶערְפַאר, דוּא זֶעהְסְט נִישְׁט דַיין קִינְד דַיין בֶּן יָחִיד קְרֶעכְצֶען וֶוען דָאס הֶערְץ נָאגְט אִיהְם עֶסֶען, דִיא שְׁנִיר קְרַאנְק גֶעפֶעהְרְלִיךְ קְרַאנְק, — אַךְ פֶערְשָׁאלְטֶען הָאט גֶעוָואלְט וֶוערֶען דֶער טָאג וָואס אִיךְ בִּין גֶעבּוֹירֶען, אָדֶער וִויא דֶערְלֶעבְּט מֶען שׁוֹין דֶעם טָאג פוּן מַיין טוֹידְט, דָארְט אִין קֶבֶר וֶועל אִיךְ נִישְׁט הֶערֶען דָאס וַויינֶען פוּן דֶעם קְלֵיינֶעם קִינְד עֶסֶען אוּנ עֶס אִיז נִישְׁטָא צוּ גֶעבֶּען, דָארְט וֶועל אִיךְ נִישְׁט הֶערֶען אוּנ פִיהְלֶען מַיין אוּמְגְלִיק — דָאס וַואסֶער אִיז גְרוֹיס, שְׁטְרָאמֶען יָאגֶען, חֲוַאלִים שְׁלָאגֶען, דָאס גֶעהִילְץ וֶוערְט פֶערְשְׁווִימֶען, עֶס מַאכְט אַ תֶּל פוּן מַיין פֶערְמֶעגֶען! רוֹיבֶּערְס, גַזְלָנִים, נֶעמְט אַייךְ צוּ מַיינְס, גִיט מִיר וֶועניגְסְטֶענְס אָבּ פְרֶעמְדְס, אָרִים גֶעלְד, חַ חַ חַ! אַלֶעס אִיז פֶערְבַּייא, אַיין עֶק פוּן ר׳ הֶערְצֶעלֶע מִיהְלְשְׁטֵיין! נָאר דָאמִיךְ נִישְׁט זִינְדִיגֶען אִיוֹב הַצַּדִּיק הָאט קְלִיגֶער גֶעזָאגְט „עָרוֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרוֹם אָשׁוּב — ד׳ נָתַן וַד׳ לָקָח, יְהִי שֵׁם ד׳ מְבוֹרָךְ“.

רבקהלע: שְׁוֶוע־, אַייזִיקֶעל, וִויא זֶענְט אִיהְר? קוּמְט אַהֶער צוּ מִיר, עֶס אִיז מִיר זֶעהְר שְׁלֶעכְט.

אייזיקעל: נעהם טרינק אביסעלע מילך רבקה'לע.

רבקהלע: שווער לעבען, אייזיקעל! וואס האט געזאגט דער דאקטאר, וועהט ער נאך עפּים א רפואה פון מיינעט וועגען, צי ניין? וועל איך נאך זיין א מאמע צו מיין קינד צי ניין? פערלוירען א יונגע נשמה, מיין וועלט געהט אונטער, מיין ליכט לעשט אוים.

הערצעלע: רבקה לעבען, טאכטער מיינע, רעג דיך נישט אויף, דאס מאכט דאך דיר ערגער.

אייזיקעל: שרעק דיך נישט מיין טהייער רבקה'לע, עם וועט דיר מיט גאטס היקף בעסער ווערען, השי"ת איז א רופא חולים, דער דאקטאר האט געזאגט אז עם איז נאר אזא מין פיעבער.

רבקהלע: אוי א פיעבער. (צייגט טיכעל מיט בלוט) איך ווייס איך פיהל עם, אז עם איז א פיעבער, אייזיקעל רוף מיר אריין דאס קינד לאמיך מיך מיט איהם קוויקען, געה ברענג איהם אריין. (אייזיקעל אב) שוועער לעבען, וואס איז דאס וואס טאבעלע איז נאך היינט דא נישט געוועזן? איך האב מיך דאך נישט מיט וואס צו ערקוויקען, זיא ברענגט דאך מיר אלדעם גוטם....

(אויפטריט אייזיקעל, קינד)

רבקהלע: קום אהער מיין קינד לאמיך מיך מיט דיר דערקוויקען, וויא ביזט דוא געוועזן מיין קינד?

קינד: איך בין געוועזן בייא חיטשאלען, דארט איז אזוי ווארם, מאמשינוא, פאר וואס איז דארט אזוי ווארם אונ בייא אונז אזוי קאלט?

רבקהלע: ווייל דארט איז בעסער געהייצט.

קינד: לאז מען בייא אונז אויך בעסער איינהייצען, מאמטשוניוא וועלוועלע געהט מיט זיין מאמע אויף א חתונה, אז גאט וועט העלפען דוא וועסט געזונד ווערען, וועסט דוא מיך אויך מיטנעהמען אויף א חתונה?

רבקהלע: הלואי! קינד מיינס לעג דיין קעפעלע אויף מיר גיב אהער דיין פנימ'ל לאמיך שמעקען דערצו — קוק גוט מיין קינד אויף דיין מאמע קוק גוט אן דאס פנים, געדענק גוט איהר געשטאלט, נישט איינמאל וועסט דוא דאס פנים זוכען, דוא וועסט רופען דעם נאמען מאמע אבער...

הערצערלע: אָבער רִבְקָה׳לֶע דוא וֶועסְט נָאךְ מִיט גָאטְס הִילְף לֶעבֶּען און גֶעזוּנְד זַיין.

רבקהלע: הַלְוַאי! אוֹי עֶס אִיז נִישְׁטָא קֵיין בֶּעסֶער דֶערְקְוִויקֶענִישׁ וְוִיא דָאס, וֶוער אִיז מֶעהְר טְרֵייבְט, מֶעהְר נְחָמָה וְוִיא אַ קִינְד? (שלאפט איין)

קינד: זַיידֶענְיוּא אִיךְ בִּין אַזוֹי הוּנְגֶערִיג.

אייזיקעל: נֶעהְם טְרִינְק אַבִּיסֶעלֶע מִילְךְ.

קינד: נֵיין אִיךְ וְוִיל נִישְׁט קֵיין מִילְךְ, דִיא מַאמֶע וֶועט נִישְׁט הָאבֶּען וָואס צוּ טְרִינְקֶען.

(אויפטריט יוד)

יוד: אַ גוּטֶען אָוֶוענְד, דִיא חֶבְרָה נוֹשֵׂא לֶחֶם הָאבֶּען אַייךְ גֶעשִׁיקְט אַ בְּרוֹיט מִיט 2 שַׁיין, הָאט אַ גוּטֶע נַאכְט. (אַב)

קינד: זַיידֶענְיוּא גִיב מִיר אַ שְׁטִיקֶעל בְּרוֹיט. (אייזיקעל גיט איהם, קינד אב)

אייזיקעל: נוּא טַאטֶע לֶעבֶּען גֶעלוֹיבְּט הַשֵּׁי״ת מִיר הָאבֶּען שׁוֹין אַלְסְדִינְג, עֲשִׁירוּת, יִחוּס, כָּבוֹד און גֶעלְד, אַלֶעס!

הערצעלע: שְׁנַייד נִישְׁט מַיין פְלֵיישׁ מַיין אֵיינְצִיגֶער אוּמְגְלִיקְלִיכֶער זוּהְן, אִיךְ וַויים און פִיהְל אַז אִיךְ בִּין אִין אַלֶעמֶען שׁוּלְדִיג, מַיין עַקְשָׁנוּת הָאט מִיךְ צוּ דֶעם אַלֶעמֶען גֶעבְּרַאכְט, גְלוֹיב מִיר מַיין טְהַייעֶרֶער זוּהְן וֶוען עֶס זָאל מִיר נִישְׁט פִינְקֶען פַאר מַיינֶע אוֹיגֶען דִיא עֶטְלִיכֶע וֶוערְטֶער "הַמְאַבֵּד עַצְמוֹ לָדַעַת אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא" וָואלְט אִיךְ מִיר שׁוֹין לַאנְג דָאס לֶעבֶּען גֶענוּמֶען און אַיין עֶק גֶעמַאכְט צוּ דִיא אַלֶע צָרוֹת.

אייזיקעל: גֶעדֶענְקְסְט טַאטֶענְיוּא מַיין שְׁבוּעָה? זָאל דִיא הַאנְד נִישְׁט קֶענֶען קֵיין בְּרוֹיט פֶערְדִיענֶען, זָאל דִיא הַאנְד דַארְפֶען קִצְבָה נֶעהְמֶען, אָט הָאסְט דוּא אַלֶעס.

(אויפטריט טאבעלע מיט אַ קיישעל)

טאבערלע: אַ גוּטֶען אָוֶוענְד ר׳ הֶערְצֶעלֶע וָואס טְהוּט רִבְקָה׳לֶע, אִיז אִיהְר אַבִּיסֶעל בֶּעסֶער? וָואס הָאט גֶעזָאגְט דֶער דָאקְטָאר? אַייזִיקֶעל ווּנְטָאג אִיה״ש וֶועט שׁוֹין רִבְקָה׳לֶע קֶענֶען פָאהְרֶען אִין דִיא מָאלְקֶען, עֶס וֶועט שׁוֹין זַיין גֶעלְד, אִיךְ הָאבּ גֶעשִׁיקְט פֶערְקוֹיפֶען דָאס לָאז.

אייזיקעל: וָואס פַאר אַ לָאז, וְוִיא קוּמְט צוּ דִיר אַ לָאז!

טאבערלע: וֶוען מִיר הָאבֶּען פֶערְקוֹיפְט פֶערְד און וָואגֶען, הָאבּ אִיךְ מוֹרָא גֶעהַאט דָאס גֶעלְד זָאל נִישְׁט אַהִין קוּמֶען, הָאבּ אִיךְ דֶערְפַאר גֶעקוֹיפְט

א טירקישע לאז אונ יעצט וויא דער דאקטאר האט געזאגט אז רבקה׳לע דארף האבען דיא מאלקען, האב איך געשיקט דעם טאטען ער זאל עם פערקויפען.

הערצעלע: (ערבליקט דורך דאס פענסטער) אוי וועה נור, עפים לויפט אזוי דיין טאטע אהער.

טאבעלע: ער מוז זיך פרייען וואס רבקה׳לע וועט שוין איה״ש קענען פאהרען אין דיא מאלקען.

(אויפטריט יעקעל פערסאפעט).

יעקעל: ר׳ הערצעלע א ישועה מיר ווענען געהאלפען, מיר ווענען גליקליך, אונזער צעטעל האט געמאכט דעם אויבערטרעפער איך קום אזוי אריין צו דעם יודען פערקויפען דאס צעטעל גיט ער צו מיר א געשרייא, לאשיק וואס איהר ווענט, דאס צעטעל האט דאך געטראפען 60,000 גולדען, אצונד לאמיר אויפוועקען רבקה׳לע אונ וויאה אין דיא מאלקען.

אייזיקעל: (געהט צו) רבקה׳לע דוא שלאפסט? וועסט שוין מיט גאטעס הילף האבען א רפואה, וועסט שוין קענען פאהרען אין דיא מאלקען, רבקה׳לע הערסט דיא ישועה איז שוין דא, וועה נור אט איז דאך טאבעלע, רבקה׳לע... רבקה׳לע... פאטער, טאבעלע קומט נור אהער... רבקה׳לע... רבקה׳לע... זיא איז טאדט רבקה׳לע, מיין געטרייע פרויא רבקה׳לע. (פאלט איבער איהר, טאבעלע פאלט נעבען איהר פאטער אונמעכטיג. פאזיציאן).

(פ א ר ה א נ ג).

ענדע דעם 4־טען אקטעס.

עפילאג.

(סדר נאכט, גראדע וויא אין בילד. יעקעל הערצעלע אין קיטלען, אייזיקעל טאבעלע אויבען אן).

טאבעלע: איך מיים נישט וויא דאס קינד זאל זיין, חיים יואל איז נאך נישט דא מיט'ן קינד פון דער שוהל.

(אויפטריט חיים יואל, קינד).

חיים יואל: א גוט יו"ט א גוט יו"ט! דאס איז א שקוץ דיא גאנצע חרוסות האט ער אויפגעגעסען.

קינד: א גוט יו"ט דיר טאטעניא, א גוט יו"ט דיר מאמעטשעניא, א גוט יו"ט דיר ציידעניא, אבער איך קען שוין גוט דיא 4 קשיות, נור עס איז נישט טט וואס עס איז נישט דא 3 סדר נאכט, וואלט איך איין נאכט געפרעגט דעם טאטען דיא 4 קשיות, אונ דיא אנדערע נאכט איין ציידען אונ דיא דריטע נאכט דעם אנדערען ציידען.

אייזיקעל: קום מיין קינד וועלען מיר מאבען קידוש.

קינד: מאמעטשעניא איך האב שוין א גוטע עצה, היינט וועל איך פרעגען דעם טאטען דיא 4 קשיות אונ מארגען וועל איך פרעגען ביידע ציידעס צו 2 קשיות.

חוה לאה: (צו חיים יואל'ן) אונ איך וועל דיך פרעגען אלע 5 קשיות.

אייזיקעל: נוא לאמיר דערצעהלען יציאת מצרים או רוב נסים הפלאת בלילה, ליל זה ליל שמורים.

№ 4.

I.

אין מצרים דעם שווערען גלות
האבען יודען געגוג געליטען
אלע מאל אנדערע שווערע בהלות
פון זייא זייער פלייש געשניטען

דָארְט וַוארְפְט מֶען יוּדִישֶׁע קִינְדֶער
אִין דָעם גְרוֹיסֶען טַייךְ נִיל
פָּאטֶער אוּנ מוּטֶער הֶערְט מֶען נִיט
דָארְט קוּילֶעט מֶען יוּדִישֶׁע קִינְדֶער
אָהְן רַחֲמָנוּת וֶועהְר פִיעל
ווייל פַּרְעֹה דַארְף זִיךְ בָּאדֶען אִין יוּדִישׁ בְּלוּט
אוּנ אִין דָער הַיינְטִיגָער נַאכְט.
הָאט גָאט מַכּוֹת בְּכוֹרוֹת גֶעבְּרַאכְט
גָאט אַלֵיין הָאט בֶּעוִויזֶען זַיין גְבוּרָה
פַּרְעֹה פַאר גְרוֹים שְׁרֶעק, לָאזְט דִיא יוּדֶעלִיךְ אַוֶועק
אוּנ יוּדֶעלֶע זִינְגְט פְרֶעהלִיךְ דִיא שִׁירָה
דֶערְפַאר דַארְפֶען מִיר יוּדֶעלִיךְ אַלֶע
לוֹיבֶּען גָאט אוּנ זִינְגֶען שִׁירִים
אָז רוֹב נִסִים הִפְלֵאתָ בַּלַיְלָה
לֵיל זֶה לֵיל שִׁמּוּרִים.

בים קאהר

II.

בַּיי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָאט הָמָן הָרָשָׁע,
נָאר אַ גַאנְץ קְלֵיינִיגְקֵייט גֶעוָואלְט.
אוֹיסְקוּילֶען אַלֶע יוּדֶען אִיז נִישְׁקָשֶׁה,
פַאר 10 טוֹיזֶענְד צֶענְטְנֶער גָאלְד.
מָרְדְכַי וֵויינְט פַארְגִיסְט טְרֶעהְרֶען,
טְהוּט אָן אַ זַאק מִיט עֶרְד,
בִּיז גָאט הָאט זַיין תְפִילָה גֶעמוּזְט דֶערְהֶערֶען,
אוּנ דִיא גְזֵרָה בַּאלְד צֶערְשְׁטֶערְט.
אוּנ אִין דָער הַיינְטִיגֶער נַאכְט,
הָאט מֶען הָמָנ׳עֶן אִין קֶעפִיל גֶעמַאכְט,
עֶר הֶענְגְט שׁוֹין אַלֵיין אוֹיף דָער תְּלוּיָה,
יִשְׂרָאֵלִיק אִיז פְרֵייליך,
הַיינְט בַּייא נַאכְט אַ מֶלֶךְ,
אוּנ דַאנְקְט גָאט פַאר דָער יְשׁוּעָה.

דָערְפַאר דַארְפֶען מִיר יוּדֶעלִיךְ אַלֶע
לוֹיבֶּען גָאט אוּנ זִינְגֶען שִׁירִים,
אָז רוֹב נִסִים הִפְלֵאתָ בַּלַיְלָה
לֵיל זֶה לֵיל שִׁמּוּרִים.

ביס קאָהר

חיים יואל: מֵילָא דָאס אִיז נִסִים פוּן אַמָאל, אוּנ דָערְפַאר לוֹיבֶּען מִיר גָאט, אָבֶּער דִיא נִסִים פוּן הַיינְט אַז גָאט הָאט אוּנְז גֶעהָאלְפֶען מִיר הָאבֶּען דָערְלֶעבְּט צוּ זֶעהְן ר' הֶערְצֶעלֶע צוּרִיק אַיין עוֹשֶׁר אוּנ ר' יָעקֶעלֶע זַיין מְחוּתָּן, אַייזִיקֶעל הִינֶער רָב, טַאבֶּעלֶע רָבִּי'צֶען, חַיִים יוֹאֵל שַׁמָשׁ, אוּנ חַוָה לֵאָה שַׁמְשְׁ'טֶע, דַארְפֶען מִיר אַרַיין נֶעהְמֶען דִיא קְנֵיידְלֶעךְ אוּנ אָב גֶעבֶּען אַ שֶׁבַח אוּנ זָאגֶען, וֶוער עֶס הָאט קְנֵיידְלֶעךְ אַלֵיין אִיז דַיֵינוּ, אוּנ דָערְצוּ אַרוֹיט פֶּעסְל בָּארְשְׁט אִיז דַיֵינוּ, אוּנ אַ קְרָאפּ פוּן אַ הִינְדִיק, אִיז דַיֵינוּ, אוּנ גֶעגְלָאזְטֶע מַצוֹת מִיט זַאלְץ-וַואסֶער זוּן אַייֶער אִיז דַיֵינוּ, אוּנ דָערְצוּ אַ גוּט גְלֶעזֶעל וַויין אִיז דַיֵינוּ, דָערְפַאר דַארְפֶען מִיר פְרֶעהְלִיךְ זַיין אוּנ שְׁרַייֶען הוּרַא רבש״ע! דַיֵינוּ!

(אלע טאנצען).

(פאָרהאנג).

עגדע.

אין קורצען ערשיינט פֿאן דרוק פֿאָן העררן ריכטער
זיין בעריהמטעס מייסטערוועrk

משה הייט אלס געמיינדעראטה

אַלס אויך דאס בעריהמטע היסטאָרישע ווערק

חרם דרבינו גרשם

פאן העררן ריכטער.

דיא נאָטען פֿאן דיא אַללע טעאַטער-שטיק פֿיר וויאָלין
איז צו בעקאָממען בייא העררן :

Adolf Gi[illegible]

אין אונזערע בוכהאנדלונג זינד פארראַטהיג דיעזע

ליעדער ביכעל.

	K. h.
׳ נייעסטע גאלדפאדענס יודיש טהעאטער ליעדער, נויארק 8	—.60
בינטעל בלומען, ליעדער אונ אנעקדאטען, נויארק 8	—.60
כתיאל, פאעמא אין 10 קאפיטעל גאלדפאדען, קראקא 8	—.40
דישע נאציאנאל געדיכטע, גאלדפאדען, פארווארט פאן ברוידעס	—.40
עלאדיען, פון בירך שאפיר צווייא טהיילע, קראקא 12	—.40
דישע מעלאדיען, פון קאצענעללענבאגען, ווילנא 8.	—.30
עהן יידישע פאלקס ליעדער פון אליקים בְרחן, ווילנא 8	—.60
אצטאחס קרעמעל, דיא נייעסטע ליעדער פון גאלדפאדען, ווארשוי 8	—.60
אס יידעלע, גאלדפאדענ׳ס ליעדער פערבעססערטע אויפלאגע, ווארשוי	—.60
שיחת חולין, לידער פון רי״ל גארדאן, ווארשוי 8	— 60
דישע ליעדער, פון מיכל גאדראן, ווארשויא 8.	1.—
נבל, יידישע פאלקסליעדער פון אפאטהאקער, טשערנאוויטץ 8	—.50
אדעל, א פאעמא אונ געדיכט פון מ׳ ליעוו, קישינעב 8	—.30
יעדער פונם הערצען פון חאשקעס, קראקא, 12	—.20
ער בייזער מארשעלעק, ליעדער פון ליוי [illegible] טהיילע, ווארשוי 8	—.40
אגאזין, יידישע ליעדער פון [illegible], ברדיטשוב 8	—.30
וועלף יידישע נייע פאלקסליעדער פון אליקים בדחן, ווילנא 8	1.—
ער סנדק, פאן דענזעלבען, ווארשויא 8	—.40
שירי זמרה	—.20
ום טוב׳דיגע ליעדער	—.20
שירה חדשה 2 טהייל	—.20
ול חדש; קול רינה; קול שמחה; דער נייער זינגער; דער זינגער; דער גליק; דיא ספירה; רני עקרה; שירים נעימים; דער נייער בעריהמטע זינגער; דיא היינט צייטיגע ליעדער; מכירת יוסף, גדולת יוסף; חכמת שלמה; שירי ציון, פער שטיק	—.10
ער קרומע מארשאלעק; אחשורוש שפיעל; יוסף שפיעל; פער שטיק	—. 6

Munk & Roth, Buchandlung in Lemberg, Kasimirgasse Nr. 16

Reb Herzele Mejiches

oder

Jejkele Bal Hagule.

Lebensbild in 4 Akten mit Epilog und 8 Bilder

von

M. RICHTER IN LEMBERG.

Verlag von Munk & Roth, Buchhandlung in Lemberg.

PODGÓRZE
Druck von S. L. Deutscher
1903.